

**ALGEMENE TOELICHTING
BO 2019**

Inhoudstafel

1. INLEIDING EN NETTO-BELEIDSRUIMTE.....	8
1.1. Inleiding	8
1.1.1. De Vlaamse fiscaliteit verder vorm geven	8
1.1.2. Woord houden	9
1.1.3. Een terugblik	10
1.2. Opzet tabel netto-beleidsruimte	11
1.2.1. Evoluties bij ongewijzigd beleid	13
1.2.2. Maatregelen en Nieuwe initiatieven	15
1.2.3. Detailtabel netto-beleidsruimte.....	16
2. DE ECONOMISCHE OMGEVING.....	22
2.1. BBP groei	22
2.1.1. Groeiverwachtingen Vlaanderen, België en de belangrijkste handelspartners	22
2.1.2. Risico's voor de Vlaamse en Belgische groei	23
2.2. Inflatie.....	23
2.3. Renteontwikkelingen	24
3. DE MIDDELENBEGROTING.....	25
3.1. Totale middelen	25
3.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB	26
3.2.1. Parameters	26
3.2.2. Resultaten	29
3.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid	40
3.4. Gewestelijke belastingen.....	42
3.5. Toegewezen ontvangsten	46
3.6. Andere ontvangsten	46
3.7. Lotto-middelen	46
3.8. Te consolideren instellingen.....	47
4. DE UITGAVENBEGROTING.....	50
4.1. Inleiding	50
4.2. De beleids- en betaalkredieten	50
4.2.1. Beleidskredieten	51
4.2.2. Betaalkredieten	53
4.2.3. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten.....	54
4.3. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 12 beleidsdomeinen ..	55
4.4. Prestatiebegroting	56
4.5. Bespreking per beleidsdomein	58
4.4.1. Financiën en Begroting	58
4.4.2. Internationaal Vlaanderen.....	60
4.4.3. Economie, Wetenschap en Innovatie	60
4.4.4. Onderwijs en Vorming	61
4.4.5. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	62
4.4.6. Cultuur, Jeugd, Sport en Media.....	65
4.4.7. Werk en Sociale Economie	66
4.4.8. Landbouw en Visserij	67
4.4.9. Mobiliteit en Openbare Werken	67
4.4.10. Kanselarij en Bestuur	69
4.4.11. Omgeving	70
4.4.12. Hogere Entiteiten.....	71
4.6. Sensitiviteit van de uitgaven voor inflatie	71
5. ESR-CORRECTIES.....	73
6. HET VORDERINGENSALDO	75
6.1. Vorderingensaldo	75
6.2. ESR-ontvangsten	77

6.3.	ESR-uitgaven.....	78
6.4.	Onderbenutting.....	78
6.5.	ESR-correcties en correcties voor de aftoetsing van de evenwichtsdoelstelling.....	79
6.6.	Tabel Vorderingsaldo.....	79
7.	EUROPEES KADER EN NORMERING.....	82
7.1.	Situering.....	82
7.2.	Stabiliteitsprogramma.....	82
7.3.	Landenspecifieke aanbevelingen en rapport onder artikel 126(3).....	83
7.4.	Ontwerpbegrotingsplan.....	84
8.	HET FINANCIËEL BEHEER.....	86
8.1.	De geconsolideerde schuld: inleiding.....	86
8.2.	Evolutie van de geconsolideerde bruto- schuld in 2019.....	86
8.2.1.	Het begrotingsaldo in ESR-termen.....	86
8.2.2.	Kredietverleningen en participaties in 2019.....	87
8.2.3.	ESR-9 van de niet-CFO-leden.....	88
8.2.4.	Samenvatting.....	88
8.3.	Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften in 2019 van de Vlaamse ministeries.....	89
8.4.	Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2018 en 2019 per entiteit ...	93
8.5.	Aftoetsing Vlaamse schuldnormering.....	95
8.6.	PPS-schulden en gewaarborgde schulden.....	96
8.7.	Rentevooruitzichten en de sensitiviteit van de rente.....	98
8.7.1.	Sensitiviteitsanalyse van de rente.....	98
9.	Bijlagen.....	99
9.1.	Bijlage 1: Prestatiebegroting.....	99
9.1.1.	Opzet van een prestatiebegroting.....	99
9.1.2.	Wat verandert er bij begrotingsopmaak 2019?.....	99
9.1.3.	Rapportage per inhoudelijk structurelement.....	100
9.2.	Bijlage 2: Kredieten per entiteit per programma.....	105
9.3.	Bijlage 3: Detailtabel geconsolideerde schuld.....	110

Lijst met Tabellen

Tabel 1-1: Samenvattende tabel netto-beleidsruimte (in duizend euro)	12
Tabel 1-2: Samenvattende tabel ongewijzigd beleid (in duizend euro)	13
Tabel 1-3: Samenvattende tabel maatregelen en nieuwe initiatieven (in duizend euro) ..	16
Tabel 1-4: Detailtabel netto-beleidsruimte (in duizend euro)	17
Tabel 2-1: groeiverwachtingen 2018-2019	22
Tabel 3-1: Grote rubrieken van de ESR-ontvangsten (in duizend euro)	25
Tabel 3-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (in miljoen euro)	27
Tabel 3-3: Volledig parameteroverzicht	28
Tabel 3-4: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)	30
Tabel 3-5: Bruto-opcentiemen volgens HRF-methode (in duizend euro)	34
Tabel 3-6: Sensitiviteit (in duizend euro)	40
Tabel 3-7: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)	41
Tabel 3-8: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	45
Tabel 3-9: Te consolideren instellingen (in duizend euro)	47
Tabel 4-4-1: Geconsolideerde beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)	50
Tabel 4-4-2: Saldi-berekening - Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)	52
Tabel 4-4-3: Saldi-berekening - Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	52
Tabel 4-4-4: Saldi-berekening - Totaal beleidskredieten (in duizend euro)	53
Tabel 4-4-5: Saldi-berekening - Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)	53
Tabel 4-4-6: Saldi-berekening - Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	54
Tabel 4-4-7: Saldi-berekening - Totaal betaalkredieten (in duizend euro)	54
Tabel 4-4-8: Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)	55
Tabel 4-4-9: Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro)	56
Tabel 4-10: Effect verschil overschrijding spilindex met 1 maand (in duizend euro)	72
Tabel 4-11: Effect wijziging GZI met 10 basispunten (in duizend euro)	72
Tabel 5-5-1: Overzicht ESR-correcties (in duizend euro)	73
Tabel 6-1: Samenvattende tabel vorderingensaldo (in duizend euro)	75
Tabel 6-2: Van ontvangstenkredieten naar geconsolideerde ESR-ontvangsten (in duizend euro)	77
Tabel 6-3: Van uitgavenkredieten naar geconsolideerde ESR-uitgaven (in duizend euro)	78
Tabel 6-4: Vorderingensaldo	79
Tabel 8-1: Geraamde evolutie van de geconsolideerde schuld in 2019 (in duizend euro) ..	89
Tabel 8-2: Financieringsbehoefte ministerie zonder directe financieringen (in duizend euro)	90
Tabel 8-3: Netto schuldtoename van VMSW, VWF en School Invest (in duizend euro) ..	91
Tabel 8-4: Financieringsbehoefte ministerie (in duizend euro)	92
Tabel 8-5: Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro)	93
Tabel 8-6: Verklaring van de verschillen voor de geconsolideerde schuld eind 2018	94
Tabel 8-7: Ratio schuld versus inkomsten	95
Tabel 8-8: Netto-actiefpositie eind 2017	95
Tabel 8-9: Samenvattende tabel netto-actief positie eind 2017 en de impacterende factoren in 2018 en 2019 (in duizend euro)	96
Tabel 8-10: Evolutie van de gewaarborgde schuld (in miljoen euro)	97
Tabel 8-11: wijziging rentecurve met 100 basispunten (in duizend euro)	98
Tabel 9.1: Sleutel begrotingsartikel na prestatiebegroting	100
Tabel 9-2: Detailtabel geconsolideerde schuld (duizend euro)	110

Lijst met Figuren

Figuur 2-1: Prijsevoluties België	23
Figuur 2-2: Overzicht van de KT (Euribor) en LT rentes (OLO) (in %)	24
Figuur 3-1: Grote rubrieken van de ESR-ontvangsten, BO 2019	26
Figuur 3-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen tussen REA 2014 en BO 2019	26
Figuur 4-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro).....	54
Figuur 4-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2019 (in duizend euro) ..	56

Afkortingenlijst

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AGIO	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
AgODI	Agentschap voor onderwijsdiensten
AJ	Aanslagjaar
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
BA	Begrotingsaanpassing
BAM	Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel
bbp	Bruto Binnenlands Product
BCP	Belgian Commercial Paper
BelRAI	RAI= Resident assessment instrument; unieke schaal voor het meten van de zorgbehoefendheid
BFM	Budget Financiële Middelen
BFW	Bijzondere Financieringswet
BIRB	Belgisch Interventie- en Restitutiebureau
BO	Begrotingsopmaak
BS	Belgisch Staatsblad
CFO	Centraal Financieringsorgaan
CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media
CPI	Consumer Price Index / Consumptieprijsindex
DAB	Diensten met Afzonderlijk Beheer
DBFM	Design Build Finance Maintenance
EDP	Excessive Deficit Procedure
EKM	Erkende Kredietmaatschappij
EMTN	Euro Medium Term Note
EOS	Excellence of Science
ESR	Europees Stelsel van nationale en regionale Rekeningen
ETS	Emission trading scheme
EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap (van de Vlaamse overheid)
EWI	Economie, Wetenschappen en Innovatie
FB	Financiën en Begroting
FFEU	Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven
FIA	Fonds voor Voorziening en van Openbaar Nut voor de Inspectie van Automobielen
FIT	Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen
FoCI	Fonds Culturele Infrastructuur
FOD	Federale Overheidsdienst
FRGE	Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek
GIMV	Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen
GO!	Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
GZI	Gezondheidsindex
HCA	Herstelgerichte en Constructieve Afhandelingen
HE	Hogere Entiteiten
Hermreg	Harmonised Econometric Research for Modeling REGions
HFB	Het Facilitair Bedrijf
HRF	Hoge Raad van Financiën
ICL	Indirect Carbon Leakage
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
ISE	Inhoudelijk Structuur Element
IV	Internationaal Vlaanderen
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap (van de Vlaamse overheid)

KB	Kanselarij en Bestuur
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
LSM	Limburg Sterk Merk
LV	Landbouw en Visserij
MAGDA	Maximale gegevensdeling tussen administraties
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
MTO	Mid Term Objective / Middellangetermijndoelstelling
O&O	Onderzoek en Ontwikkeling
OECD	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OFFP	Organisme voor de Financiering van de Pensioenen
OMG	Omgeving
OV	Onderwijs en Vorming
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PB	Personenbelasting
PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
pp	procentpunt
PPS	Publiek-Private Samenwerking
REA	Realisaties
ROB	Rustoord voor Bejaarden
RVT	Rust- en verzorgingstehuis
SHM	Sociale Huisvestingsmaatschappij
SvM	Scholen van Morgen
THAB	Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden
TO	Toegewezen Ontvangsten
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency
VAC	Vlaams Administratief Centrum
VAK	Vastleggingskrediet
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEB	Vlaams Energiebedrijf
VEK	Vereffeningskrediet
VFLD	Vlaams Fonds voor de Lastendelging
VIA	Vlaamse Intersectoraal Akkoord voor de Socialprofitsector
VIF	Vlaams Infrastructuur Fonds
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
Vlabel	Vlaamse Belastingdienst
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VO	Vlaamse Overheid
VPM	Vlaamse Participatiemaatschappij
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
VRK	Variabele kredieten
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
VSB	Vlaamse Sociale Bescherming
VWF	Vlaams Woningfonds
WSE	Werk en Sociale Economie
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

1. INLEIDING EN NETTO-BELEIDSRUIMTE

1.1. Inleiding

Er zijn cijfers en cijfers. Reeds in ons prille bestaan leren we ze optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen. Later leren we dat er veel betekenis achter schuil gaat. Ze vertalen onze middelen, onze dromen, onze ambities.

Dat geldt ook voor een begroting: op het eerste zicht is de begroting een lijvig cijferboek. Maar de cijfers in een begroting hebben een kapitale betekenis. Ze vatten de middelen van een overheid samen. Ze indiceren de ambities van een regering. Ze vertellen ons hoe het beleid het komende jaar vorm zal krijgen. Beleid dat leidt tot vooruitgang, welvaart en welzijn.

Ook deze Vlaamse begroting voor 2019 vertaalt concreet hoe Vlaanderen onophoudelijk investeert in een land met kansen en ambitie, met een gezonde economie en een toekomst voor onze kinderen.

Albert Einstein stelde dat het leven is zoals rijden op een fiets: om je evenwicht te behouden moet je in beweging blijven. Als de trappers stil vallen, dan valt de fiets om. Dan geen vooruitgang meer dus, maar stilstand. Deze metafoor geldt ook voor de begroting. Het beleid moet voortdurend vooruit om de welvaart te verbeteren. De beleidsinitiatieven worden in deze begroting tastbaar via de budgetten die er voor uit getrokken worden. En u zal zo meteen zien dat Vlaanderen ook in 2019 niet zal stil staan, maar integendeel ook voor het laatste regeringsjaar belangrijke beleidsplannen zal initiëren.

Maar ook het evenwicht uit het citaat van Einstein is belangrijk voor de begroting. Ontsporende tekorten bedreigen de economische vooruitgang en leiden tot meer publieke schuld. Schuld, die deze en latere generaties zullen moeten terugbetalen en hun welvaart en koopkracht zullen reduceren.

Vlaanderen beseft dit als geen ander. Reeds 3 jaar op rij legt deze regering een begroting in evenwicht voor. En daar zijn we trots op. We zijn ambitieus en investeren elk jaar significante bedragen in onderzoek en ontwikkeling, in welzijn, in onderwijs en in infrastructuur, maar we waken er ook over dat de balans tussen uitgaven en ontvangsten klopt.

1.1.1. De Vlaamse fiscaliteit verder vorm geven

Wat de ontvangsten betreft leggen we andermaal een gezond bilan voor. Ook in 2019 zijn de gewestelijke financiën onder controle. Voor de gewestbelastingen is dit een bijzonder jaar en wel om 2 redenen: enerzijds zullen belangrijke fiscale hervormingen op kruissnelheid komen; anderzijds zal de laatste groep van gewestbelastingen, die tot nu nog federaal geïnd werd, voortaan ook door Vlaanderen bepaald en geïnd worden.

Wat de hervormingen betreft verwijzen we in eerste instantie naar de registratierechten. In 2019 zullen de effecten van de verlaging van het tarief voor de aankoop van een gezinswoning naar 7% pas goed duidelijk worden op de woningmarkt. Het verwerven van een eigen woning wordt verder gefaciliteerd door de toekenning van 5.600 euro belastingvrijstelling voor woningen met een verkoopprijs tot 200.000 euro (220.000 euro in de kernsteden en de gemeenten van de Vlaamse Rand). De invoering van het tarief van 6 %, dat geldt wanneer een koper van een gezinswoning over gaat tot ingrijpende

energetische renovatie, is expliciet gericht op het verder verbeteren van de energie-efficiëntie van het woningbestand. Verder stemde de Vlaamse regering in met een tarief van 7% voor woningen die via een sociaal verhuurkantoor verhuurd worden voor een termijn van minstens 9 jaar. De doelstelling hier is expliciet het tekort aan private panden op de huurmarkt te reduceren. Tenslotte werd een tarief van 1% van toepassing op beschermde monumenten die worden aangekocht als gezinswoning en waaraan de nodige instandhoudingswerken worden gedaan. Aan de meeneembaarheid werd niet geraakt, maar het vaak als onrechtvaardig gevoelde klein beschrijf is voortaan verleden tijd en vervangen door een veel billijkere koopbelasting. Budgettaire zal deze belangrijke hervorming geen sporen nalaten in de begroting, omdat ze budgetneutraal geconcipeerd werd.

Dat laatste geldt niet voor de hervorming van de erfbelasting, die vanaf 2019 een verlaging van de belasting met 98 miljoen euro vertegenwoordigt. Deze budgettaire impact vloeit voort uit een reeks van decreetswijzigingen die opnieuw tot doel hebben de belasting billijker te maken. Daarnaast zijn ze ook het gevolg van een aanpassing van de belasting aan het nieuwe federale erf- en huwelijksvermogensrecht.

In concreto is het toptarief van 65% voor verervingen in de zijlijn (o.m. broers en zussen, neven en nichten en niet-bloedverwanten) afgeschaft en is er een nieuw tarief van 25% ingevoerd waardoor de belastingdruk voor de erfgenamen significant daalt. Ook in de rechte lijn werd gestreefd naar een meer maatschappelijk aanvaardbare belasting. Zo zal voortaan - naast de gezinswoning - ook de eerste 50.000 euro van de netto roerende verkrijgingen vrijgesteld zijn. Kinderen jonger dan 21 jaar die beide ouders verloren hebben, dienen sinds 1 september 2018 geen erfbelasting meer te betalen op de vererfde gezinswoning én op de eerste 75.000 euro roerende verkrijgingen. Tenslotte werd de erfenissprong en de erfovereenkomsten fiscaal gefaciliteerd.

2019 is andermaal een belangrijk jaar voor de Vlaamse fiscale autonomie. Vanaf 1 januari zal Vlaanderen zelf instaan voor de bepaling, heffing, inning en nazorg van de belasting op de automatische ontspanningstoestellen en de belasting op de spelen en weddenschappen. Deze overname impliceert evident een traject van integratie van federaal personeel en van aanpassingen aan de IT-omgeving. Vlaanderen heeft evenwel meteen ook gebruik gemaakt van haar fiscale autonomie om een aantal heffingen uit deze categorie af te schaffen en andere te wijzigen. Het is dus duidelijk dat Vlaanderen ook op dit gebied niet stil gezeten heeft maar - weliswaar zonder het budgettaire doel uit ogen te verliezen - fors op de pedalen is gaan staan om haar eigen fiscaliteit vorm te geven.

Hoewel de gewestbelastingen in 2019 reeds 6,76 miljard van de 45 miljard ontvangsten vertegenwoordigen, blijft de begroting nog steeds erg gevoelig voor wijzigingen in de middelen uit de bijzondere financieringswet (BFW).

Voor 2019 stellen we vast dat de gewestelijke opcentiemen in de personenbelasting en de federale dotaties gevoelig zijn toegenomen. Anderzijds, derft Vlaanderen in 2019 voor 572,3 miljoen aan middelen ten gevolge van de federale taks shift. Net als in andere jaren wordt deze belastingverlaging niet tegen gedraaid via een verhoging van de gewestelijke opcentiemen. De Vlaamse regering wenst de beoogde koopkrachtverhoging en jobcreatie immers ten volle te ondersteunen.

1.1.2. Woord houden

Meer middelen dus in 2019 en andermaal een ambitieus bestedingsprogramma! Vlaanderen maakt haar belofte waar en blijft fors investeren. Zo wordt opnieuw 654 miljoen euro gealloceerd voor nieuwe investeringen in mobiliteit en openbare werken, scholenbouw, zorginfrastructuur, het bedrijfsleven, ...

In 2019 stijgen de beleidskredieten verder recurrent met 578,8 miljoen. Deze bijkomende middelen zijn voornamelijk bestemd voor Welzijn (+200 miljoen euro) en Onderzoek & Ontwikkeling (+280 miljoen euro).

Als Vlaamse Regering houden we dan ook woord. Net als bij de infrastructuurinvesteringen, maken we de belofte om ook in deze 2 domeinen voor 500 miljoen euro aan nieuw beleid te initiëren, waar.

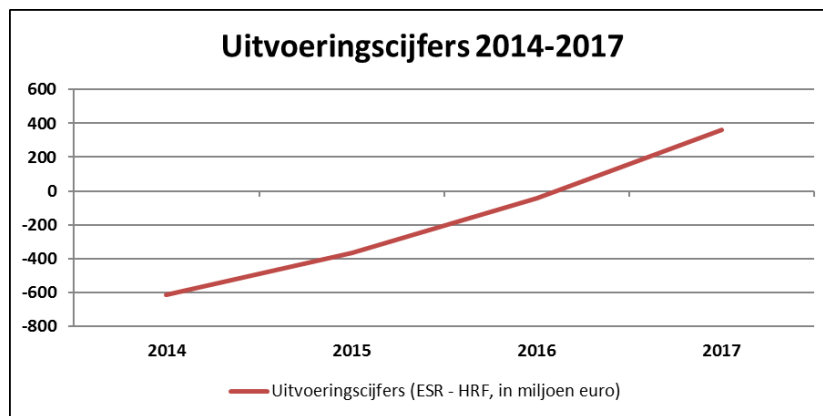
Bovenop deze engagementen heeft de Vlaamse regering nog 85,8 miljoen euro uitgetrokken voor eenmalige beleidsinitiatieven in 2019. Deze middelen zullen onder meer aangewend worden voor een eenmalige injectie in het basis- en kleuteronderwijs, de aankoop van groene bussen en de invoering van een Vlaamse sloop- en heropbouwkorting met als doel de sloop en heropbouw van energie-inefficiënte woningen te ondersteunen.

De regering heeft niet alleen voor 2019 een gezonde begroting voorgelegd, maar heeft ook de beleidsruimte voor de volgende regering zoveel mogelijk gerespecteerd. De nieuwe beleidsimpulsen die mogelijk zijn door de toegenomen middelen, hebben voor een substantieel deel een eenmalig karakter. Daardoor leggen ze geen onverantwoorde hypotheek op de toekomstige beleidsmarge.

1.1.3. Een terugblik

Deze begroting is de laatste van deze legislatuur. Tijd dus om de balans op te maken en het pad te evalueren dat de Vlaamse overheid sinds 2014 heeft afgelegd. Soms spreken beelden meer dan woorden en daarom dus onderstaande grafiek 1-1.

Grafiek 1-1. Uitvoeringscijfers 2014-2017

Deze illustreert hoe we in Vlaanderen systematisch inspanningen hebben gedaan om de overheidsfinanciën te saneren. Van een tekort van meer dan een half miljard in 2014, slaagde deze regering erin het tij te keren en vanaf 2017 een begroting in evenwicht voor te leggen. Dit is een bijzondere evolutie, wetende dat tegelijkertijd voor 1,5 miljard euro aan nieuw beleid werd geïnitieerd, meer dan een half miljard aan belastingverlaging omwille van de tax shift op de begroting werd genomen en tevens een bijdrage in de sanering van de globale overheidsfinanciën van 1,5 miljard werd verwerkt. Tegelijk werden gerichte maatregelen genomen om de schuldpositie onder controle te houden én een netto-actiefpositie te behouden, waarbij de financiële activa de Vlaamse schulden overtreffen.

We kunnen dus besluiten dat de Vlaamse regering Einsteins visie vorm gegeven heeft en wel degelijk flink door gefietst heeft op het pad naar meer welvaart en vooruitgang zonder daarbij het budgettaire evenwicht uit het oog te verliezen.

1.2. Opzet tabel netto-beleidsruimte

Een grondige analyse van de begrotingsdocumenten laat de lezer in principe toe om na te gaan met welke (budgettaire) uitdagingen de Vlaamse overheid geconfronteerd wordt naar aanleiding van een begrotingsronde en hoe hierop wordt ingespeeld. Door de omvang van deze informatie is dat echter niet eenvoudig. Daarom heeft de Vlaamse Regering de voorbije jaren de traditie opgebouwd om in de algemene toelichting de essentie hiervan samen te vatten in de tabel netto-beleidsruimte.

Opzet van die tabel is in eerste instantie om het onderscheid te maken tussen enerzijds de evoluties ongewijzigd beleid en anderzijds de maatregelen of nieuwe beleidsinitiatieven die de Vlaamse Regering neemt naar aanleiding van een begrotingsronde.

Een belangrijke meerwaarde van die tabel is dan ook om aan te geven welk vorderingensaldo de Vlaamse begroting zou vertonen bij ongewijzigd beleid. Indien dat vorderingensaldo positiever is dan de vooropgestelde begrotingsdoelstelling, dan beschikt de Vlaamse Regering over een netto-beleidsruimte die kan ingevuld worden met nieuwe beleidsinitiatieven of kan de Vlaamse Regering beslissingen nemen die leiden tot minder ontvangsten. Wanneer in het omgekeerde geval het vorderingensaldo leidt tot een vorderingensaldo dat onder de vooropgestelde doelstelling ligt, dient de Vlaamse Regering maatregelen te nemen (schrappen van bepaalde kredieten of voorzien van extra ontvangsten) om de beoogde begrotingsdoelstelling te realiseren. Ook dat wordt in de tabel netto-beleidsruimte apart opgenomen.

Tabel 1-1: Samenvattende tabel netto-beleidsruimte (in miljoen euro)

Evenwichtsbegroting BA 2018 (1)	4,7
Uitgaven buiten begrotingsdoelstelling (2)	1.218,2
Vorderingensaldo BA2018 (3=1-2)	-1.213,5
Evolutie ongewijzigd beleid (4 =a-b+c+d)	1.756,7
<i>Ontvangsten (a)</i>	2.470,7
<i>Uitgaven (b)</i>	1.273,6
<i>ESR-correcties(c)</i>	492,5
<i>Onderbenutting (d)</i>	67,1
Vorderingensaldo BO 2019 bij ongewijzigd beleid (5=3+4)	543,2
Correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling (6)	134,8
Netto-beleidsruimte (7=5+6)	678,0
Uitbreiding netto-beleidsruimte met extra ontvangsten (8)	0,0
Invulling netto-beleidsruimte (Nieuw Beleid) (9)	678,0
Evenwichtsdoelstelling BO 2019 (10=7+8-9)	0,0
Vorderingensaldo BO 2019 (11=10-6)	-134,8

Tabel 1-1 geeft aan hoe de evenwichtsbegroting van begrotingsaanpassing 2018 naar begrotingsopmaak 2019 geëvolueerd is. Om voor de begrotingsaanpassing 2018 over te stappen van de evenwichtsbegroting naar het vorderingensaldo, dienen zowel de bouwkosten voor de Oosterweelverbinding, de investeringen voor ziekenhuisinfrastructuur van vóór de bevoegdheidsoverdracht maar die op de begroting 2018 zullen wegen, de schuldovername door de Gemeenten en de negatieve afrekening van de middelen uit de Bijzondere Financieringswet in 2018 toegevoegd te worden. Die uitgaven werden bij de begrotingsaanpassing geraamd op 1.218,2 miljoen euro. Het geraamd vorderingentekort bij begrotingsaanpassing 2018 bedroeg dus -1.213,5 miljoen euro.

Om na te gaan over welke beleidsruimte de Vlaamse Regering naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 beschikte, moet men vertrekken van dit resultaat en in eerste instantie de impact van het ongewijzigd beleid berekenen.

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 raamt de Vlaamse Regering dat het vorderingensaldo verbetert met 1.756,7 miljoen euro bij ongewijzigd beleid (lijn 4). Indien er geen maatregelen of nieuwe initiatieven genomen zouden worden, zou dit met zich meebrengen dat er in 2018 een vorderingenoverschot van 543,2 miljoen euro zou zijn.

Net zoals bij de begrotingsaanpassing 2018 het geval was, worden er een aantal correcties toegepast op het vorderingensaldo om na te gaan of de evenwichtsdoelstelling gerespecteerd wordt. In 2019 is het verschil tussen vorderingensaldo en evenwichtsdoelstelling enkel de bouwuitgaven voor Oosterweel (134,8 miljoen euro). De overige componenten waarvoor in 2018 nog moest gecorrigeerd worden, zijn niet meer opgenomen in de begroting 2019 en er moet dan ook geen correctie meer voor gebeuren. Om na te gaan over welke beleidsruimte de Vlaamse Regering beschikte bij ongewijzigd beleid, dient het vorderingenoverschot dus verhoogd te worden met 134,8 miljoen euro. Hiermee rekening houdend, beschikte de Vlaamse Regering dus over een netto-beleidsruimte van 678 miljoen euro.

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 is de beleidsruimte niet uitgebreid door nieuwe maatregelen te voorzien. De beschikbare netto-beleidsruimte werd quasi volledig ingevuld met nieuw beleid, waardoor er een overschot is van 30 duizend euro ten opzichte van de evenwichtsdoelstelling.

Vertaald naar het vorderingensaldo, leidt dit tot een vorderingstekort van 134,8 miljoen euro.

In de volgende delen van dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de verschillende factoren van ongewijzigd beleid. Vervolgens komen de maatregelen en nieuwe initiatieven aan bod. Ten slotte wordt de volledige tabel netto-beleidsruimte opgenomen, waarbij de belangrijkste evoluties bij ongewijzigd beleid opgenomen zijn evenals een gedetailleerde tabel van de nieuwe kredieten.

Bij de lectuur van dit hoofdstuk mag niet uit het oog verloren worden dat de informatie die hier opgenomen is enkel tot doel heeft om de belangrijkste evoluties te tonen. De tabel netto-beleidsruimte is in die zin een managementsamenvatting van de begroting die altijd samen moet gelezen worden met de andere hoofdstukken van de algemene toelichting én met de toelichtingen per programma. In Tabel 1-4 wordt wel telkens een verwijzing naar het programma of naar de betrokken instellingen opgenomen om zo de link met andere informatie te vereenvoudigen.

1.2.1 Evoluties bij ongewijzigd beleid

De tabel netto-beleidsruimte geeft in eerste instantie weer hoe de kredieten evolueren bij ongewijzigd beleid. Zowel aan ontvangsten- als uitgavenzijde evolueren de kredieten bij elke begrotingsronde door de gewijzigde situatie of door aangepaste ramingen van de achterliggende kostendrijvers.

Daarnaast wordt er ook een actualisatie doorgevoerd van de ESR-correcties (zie hoofdstuk 5 voor meer informatie) en van de raming van de onderbenutting (zie hoofdstuk 6).

Tabel 1-2: Samenvattende tabel ongewijzigd beleid (in duizend euro)

Ontvangsten bij ongewijzigd beleid (1)	2.470.653
Ontvangsten MVG	2.336.617
Uitbreiding perimeter	371
Overige ontvangsten instellingen	133.665
Uitgaven bij ongewijzigd beleid (2)	1.273.599
Index	444.747
Actualisatie beleids- en betaalkredieten	828.417
Aanpassing consolidatieperimeter	435
ESR-correcties (3)	492.521
Onderbenutting (4)	67.144
Evolutie ongewijzigd beleid (5=1-2+3+4)	1.756.719

De ontvangsten nemen toe met 2.470,7 miljoen euro. Voor 2.337 miljoen euro is dit het gevolg van bijkomende ontvangsten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Deze sterke toename is in belangrijke mate het gevolg van het wegvallen van de eenmalige negatieve herrekening in 2018 met betrekking tot de opcentiemen, waardoor de ontvangsten in 2018 met ruim 1 miljard euro verminderd werden (zie ook in het hoofdstuk over de middelenbegroting). In vergelijking met 2018 nemen de ontvangsten hierdoor alleen al toe met 1.005,7 miljoen euro. Aangezien deze herrekening in 2018 gecorrigeerd werd voor de berekening van de evenwichtsdoelstelling, geeft deze toename geen aanleiding tot extra netto-beleidsruimte. Indien hiermee geen rekening gehouden wordt, nemen de ontvangsten van het MVG toe met 1.331 miljoen euro. In het middelenhoofdstuk wordt dieper ingegaan op de ontvangstenevolutie.

Door de uitbreiding van de consolidatieperimeter nemen de ontvangsten toe met 371 duizend euro. Het gaat om de eigen ontvangsten van 3 nieuwe instellingen, namelijk

Flanders District of Creativity, de Holding Wetenschapspark Waterschei en de DAB Frans Masereel. Dit is echter quasi neutraal voor het vorderingensaldo, omdat ook de uitgaven hierdoor toenemen.

De overige ontvangsten van de instellingen nemen toe met 133,7 miljoen euro. Deze evolutie wordt meer gedetailleerd toegelicht in het middenhoofdstuk.

De uitgaven nemen bij ongewijzigd beleid toe met 1.273,6 miljoen euro. Deze evolutie splitsen we in de tabel netto-beleidsruimte verder op in 3 categorieën:

- Index
- Actualisatie beleids- en betaalkredieten
- Aanpassing consolidatieperimeter

Een eerste belangrijke factor van ongewijzigd beleid is de toepassing van de afspraken met betrekking tot de indexparameters, zowel voor de loonkredieten als voor de werkingskredieten. Toepassing van de aangepaste inflatieparameters leidt tot een toename van de uitgaven met 444,7 miljoen euro.

De categorie "Actualisatie beleids- en betaalkredieten" bevat de wijzigingen die het gevolg zijn van een gewijzigde raming van de kredieten, voor zover ze niet het gevolg zijn van de gewijzigde indexparameters of van herverdelingen (compensaties). Aangezien deze laatste neutraal zijn voor de netto-beleidsruimte worden ze immers niet opgenomen in de tabel.

In 2019 zijn er, naast de evolutie die zich elk jaar voordoet, twee specifieke factoren die een grote impact hebben op de actualisatie van de beleids- en betaalkredieten: een overflow-oefening en het wegvallen van eenmalige impulsen die in 2018 toegekend waren.

Wat de overflow betreft gaat het om 582 miljoen euro die in de begroting opgenomen moeten worden, maar die niet ten laste valt van 2019 om het vorderingensaldo te berekenen. De reden hiervoor is voornamelijk dat er omwille van een gewijzigde manier van aanrekenen van de kredieten in de begroting 2019 niet enkel voor de prestaties van 2019 aangerekend zal worden, maar ook deels voor prestaties die betrekking hebben op 2018. In overleg met het Instituut van de Nationale Rekeningen is afgesproken om hiervoor een correctie door te voeren, waardoor deze overflow geen impact heeft op het vorderingensaldo. Deze kredieten worden opgenomen in de begroting, maar worden geneutraliseerd voor de berekening van het vorderingensaldo (en dus de beleidsruimte) via de ESR-correcties (zie hoofdstuk 5 voor meer informatie).

De tweede factor is het feit dat er bij 2018 voor 402,6 miljoen euro eenmalige kredieten voorzien waren, deels bij begrotingsopmaak en deels bij begrotingsaanpassing. Doordat deze kredieten niet meer voorzien worden in 2019, vermindert de evolutie van de kredieten met dit bedrag.

Indien geen rekening gehouden wordt met deze twee factoren, nemen de betaalkredieten bij begrotingsopmaak 2019 toe met 649 miljoen euro bij ongewijzigd beleid (exclusief index), zijnde 828,4 miljoen euro, vermindert met de overflow (- 582 miljoen euro) en ook gecorrigeerd voor de eenmalige factoren (+ 402,6 miljoen euro, zie detailtabel netto-beleidsruimte).

Ook de toename van de uitgaven bij de instellingen omwille van hogere eigen ontvangsten bij de instellingen, wordt in deze categorie meegenomen. Aangezien de toegenomen ontvangsten in principe volledig omgezet worden naar bijkomende uitgaven, is een belangrijk deel van de uitgavenevolucie bij ongewijzigd beleid het gevolg van de toegenomen ontvangsten bij de instellingen.

Een derde en laatste categorie binnen de uitgavendynamiek bij ongewijzigd beleid, betreft een aanpassing van de kredieten omwille van de uitbreiding van de consolidatieperimeter. Zoals reeds aangegeven bij de bespreking van de ontvangsten dynamiek, is de impact hiervan bij begrotingsopmaak 2019 beperkt. De uitgaven (435 duizend euro) stijgen hierdoor wel iets meer dan de ontvangsten (371 duizend euro), wat een beperkte negatieve impact heeft op de beleidsruimte (64 duizend euro).

Deze toename van de uitgaven bij ongewijzigd beleid met 1.273,6 miljoen euro heeft een negatieve impact op de netto-beleidsruimte. Een toename van de uitgavenkredieten leidt immers tot een verslechtering van het vorderingensaldo.

Naast een aanpassing van de ontvangsten- en uitgavenraming bij ongewijzigd beleid, worden ook de ESR-correcties bij elke begrotingsronde geactualiseerd. Dit heeft een positieve impact op het vorderingensaldo van 492,5 miljoen euro, voornamelijk ingevolge de correcties voor de overflow.

De ESR-correcties worden verder besproken in hoofdstuk 5.

Ten slotte moet bij elke begrotingsronde ook de onderbenuttingshypothese opnieuw geraamd worden. Zoals toegelicht in hoofdstuk 6 neemt de geraamde onderbenutting ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 toe met 67 miljoen euro. Dit heeft een positieve impact op het vorderingensaldo.

1.2.2 Maatregelen en Nieuwe initiatieven

Op basis van het ongewijzigd beleid zou de begroting een vorderingenoverschot optekenen van 543,2 miljoen euro. Na correcties voor de evenwichtsdoelstelling beschikt de Vlaamse Regering over een netto-beleidsruimte van 678 miljoen euro.

Tabel 1-3: Samenvattende tabel maatregelen en nieuwe initiatieven (in duizend euro)

Maatregelen (1=2+3)	0
Ontvangsten (2)	0
Uitgaven (3)	0
Buffer en Nieuwe initiatieven (4=5+6)	678.000
Ontvangsten (5)	0
Uitgaven (6)	678.000
	Bijkomende investeringsinspanning 13.400
	Recurrent bijkomend beleid 578.800
	Eenmalige beleidsimpulsen 2019 85.800
Aanpassing netto-beleidsruimte (7=1-4)	-678.000

Naar aanleiding van de begrotingsaanpassing zijn geen extra maatregelen genomen om de beleidsruimte te doen toenemen.

De invulling van deze netto-beleidsruimte verloopt bij de begrotingsaanpassing integraal aan uitgavenzijde. In eerste instantie wordt er een bijkomende investeringsinspanning voorzien, waarvan de impact op de betaalkredieten 13,4 miljoen euro bedraagt. Uitgedrukt in beleidskredieten gaat het om 54 miljoen euro, waardoor er in 2019 voor 654 miljoen extra investeringen kunnen gedaan worden in vergelijking met het begin van de legislatuur.

Daarnaast worden er voor 578,8 miljoen extra kredieten ingeschreven in de begroting 2019 die ook de komende jaren aangehouden zullen worden (recurrent).

Ten slotte worden er nog voor 85,8 miljoen eenmalige kredieten opgenomen in begroting.

De gedetailleerde tabel netto-beleidsruimte bevat de lijst met de belangrijkste elementen van deze nieuwe initiatieven en in de toelichtingen per programma is meer informatie opgenomen over deze nieuwe initiatieven.

1.2.3 Detailtabel netto-beleidsruimte

De detailtabel netto-beleidsruimte bevat de lijst van de belangrijkste factoren die de evolutie van de Vlaamse ontvangsten en uitgaven bepalen, opgedeeld naar ongewijzigd beleid en maatregelen/nieuwe initiatieven zoals hiervoor toegelicht.

De eerste kolom bevat een verwijzing naar het betrokken beleidsdomein. De tweede kolom bevat, voor zover relevant, een verwijzing naar het programma of de instelling waar de evolutie zich voordoet. Indien het gaat om factoren die zich over beleidsdomeinen heen voordoen, wordt dit aangegeven door een "X". De tweede kolom omschrijft waarover het gaat. Voor een meer gedetailleerde toelichting verwijzen we naar de toelichtingen per programma.

Voor een goed begrip van de tabel is het wel belangrijk om nog eens te herhalen dat de herverdelingen, zowel binnen een beleidsdomein als over de beleidsdomeinen heen, niet opgenomen zijn in de tabel. De tabel netto-beleidsruimte heeft niet tot doel om de evolutie per programma of instelling integraal weer te geven, het gaat enkel om de evoluties die een impact hebben op de netto-beleidsruimte van de Vlaamse overheid. Zo werden naar aanleiding van de begrotingsaanpassing de middelen van het Klimaatfonds herverdeeld naar verschillende beleidsdomeinen via toelagen. Deze verschuivingen zijn niet meegenomen in de tabel netto-beleidsruimte, enkel de netto-impact op de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten is in deze tabel opgenomen.

De bedragen in deze tabel geven het verschil met de beschikbare kredieten ten opzichte van de begrotingsopmaak 2018 weer (evolutie) en niet de absolute bedragen die beschikbaar zijn.

Tabel 1-4: Detailtabel netto-beleidsruimte (in duizend euro)

BD	PR/Instelling		Beleids-kredieten	Betaal-kredieten
		Evenwichtsbegroting BA2018 (1)		4.673
		Uitgaven buiten beschouwing te laten voor aftoetsen begrotingsdoelstelling (2)		1.218.175
		Vorderingensaldo BA2018 (3=1-2)		-1.213.502
		Evolutie ontvangsten ongewijzigd beleid (4)		2.470.653
		Ontvangsten MVG (4.1)		2.336.617
		BFW opcentiemen		217.957
		Gewestmiddelen BFW		84.047
		Herrekening 2018 (buiten norm)		1.005.074
		Gemeenschapsmiddelen BFW		788.594
		Gewestelijke belastingen		202.238
		Energiefonds		-84.341
		Klimaatfonds		112.281
		Fonds Justitiehuzen		5.653
		Overige ontvangsten MVG		5.114
		Aanpassing consolidatieperimeter (4.2)	-	371
		Ontvangsten instellingen (4.3)		133.665
		Universiteiten en Hogescholen		87.517
		Vlaamse Waterweg		17.441
		VMSW		8.439
		Vlaams Energiebedrijf		-12.751
		Overige		33.019
		Evolutie uitgaven ongewijzigd beleid (5)	1.364.621	1.273.599
		Index (5.1)	448.849	444.747
C	CB	Indexprovisie (wegvallen provisie voor overschrijding spilindex in 2018 + verwachte overschrijding spilindex in december 2019)	-81.880	-81.880
X		Overige index (op kruissnelheid brengen overschrijding spilindex augustus 2018 + indexatie lonen buiten provisie aan 1,8%)	520.095	515.993
		Buffer voor een mogelijke eerdere overschrijding spilindex (november 2019 i.p.v. december 2019)	10.634	10.634
		Actualisatie beleids- en betaalkredieten (5.2)	915.337	828.417
X		Asielcrisis	508	508
X		Terugdraai eenmalige impulsen en buffer BO 2018	-202.599	-202.599

BD	PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
X		Terugdraai eenmalige impulsen en buffer BA 2018	-200.000	-200.000
X		Aanwending middelen klimaatfonds (toegewezen bij BA2016)	-14.200	28.684
X		Aanwending extra middelen klimaatfonds n.a.v. hogere emissieprijs	114.400	30.290
X		ex-FFEU	0	2.804
X		Opstap personeelsbesparingen	-20.245	-20.245
X		Uitgavenevolutive instellingen in functie van eigen ontvangsten	98.448	98.448
X		Overflow	582.289	582.289
X		Voorziede aanwending overgedragen kredieten MVG	129.952	0
C	CE	Wegvallen schuldovername gemeenten (buiten norm)	-96.654	-96.654
C	CA	Overname inning belasting op kansspelen	7.897	7.897
C	CB	Stijging bijdragevoet aan de Pool der Parastatalen	5.389	5.389
C	CB	Endogene groei ambtenarenkorps	6.300	6.300
C	CD	Fiscale uitgaven (woon)	-67.423	-67.423
C	CD	Fiscale uitgaven (werk)	11.557	11.557
C	CE	Rente	29.654	29.654
C	<i>Vlaams Fonds voor de Lastendelging</i>	Algemene rampen	-75.044	-75.044
C	<i>Vlaams Fonds voor de Lastendelging</i>	VFLD schadedossiers	10.000	10.000
C	<i>Vlaams Fonds voor de Lastendelging</i>	Landbouwramp 2017	3.460	3.460
C	<i>Vlaams Fonds voor de Lastendelging</i>	Provisie VFLD-rampenfonds	27.500	27.500
E	<i>Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid</i>	Betaalkalender Hermesfonds	0	29.116
E	<i>Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid</i>	Carbon Leakage	2.168	2.168
E	<i>FWO</i>	Fluctuerende vastlegging Onderzoeksinfrastructuur	-60.290	1.713
E	<i>Gigant</i>	Gigant	-3.476	-3.476
F	<i>FG</i>	CAO XI	28.844	28.844
F	<i>FD</i>	Maatregelen directeurs BO	7.816	7.816
F	<i>FD</i>	Extra middelen t.g.v. aanpassingen M-decreet	16.587	16.587
F	<i>FD, FF, FG</i>	Loon- en werkingsmodel (overige)	96.200	95.386
F	<i>Universiteiten en Hogescholen</i>	Klikmechanisme Hoger Onderwijs 2019	24.681	24.681
F	<i>Universiteiten en Hogescholen</i>	Verlenging opleiding verpleegkunde	2.850	2.850
F	<i>Universiteiten en Hogescholen</i>	Integratiegroeipaden 2019	14.500	14.500
F	<i>Universiteiten en Hogescholen</i>	Opstap Integratie Hoger Onderwijs	4.900	4.900
F	<i>Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs</i>	Betaalkalender AGION	0	-6.746
F	<i>DBFM Scholen van Morgen</i>	Bouwuitgaven	-24.573	-24.573
G	<i>GB</i>	Opstap VIA 5	28.427	28.427
G	<i>GF</i>	Natuurlijke groei gezinsbijslag	32.088	32.088

BD	PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
G	GF	Groei-pad in het kader van hervorming gezinsbijslag tot het groeipakket	142.800	142.800
G	<i>Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden</i>	A1-A3 Ziekenhuisfinanciering	-25.677	-25.677
G	<i>Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden</i>	Opstap Strategisch forfait ziekenhuizen	14.759	14.759
G	<i>Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden</i>	Betaalbehoefte klassieke financiering	0	5.632
G	<i>Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden</i>	Instandhoudingsforfait ziekenhuizen	2.798	2.798
G	GH	Uitbreiding woongelegenheden in woonzorgcentra	27.321	27.321
G	GH	Groei-pad urencontingent gezinszorg	14.410	13.176
G	<i>Fonds Jongerenwelzijn</i>	Fonds Jongerenwelzijn	10.520	11.905
G	GC	Fonds Justitiehuzen	5.653	5.653
G	<i>Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap</i>	Weddedrift VAPH	7.497	7.497
H	<i>Agentschap Sport Vlaanderen</i>	Ruiterwerking Sport	-11.471	0
H	<i>Fonds voor Culturele Infrastructuur</i>	Betaalkalender FOCI	0	-4.210
H	VRT	VRT-nieuwbouw	24.764	24.764
J	JD	Groei dienstencheques	51.272	51.272
J	JD	Doelgroepenbeleid	-35.139	-36.062
J	JD	Netto-toename zorgkrediet	7.621	7.621
J	JD	Tweejaarlijkse sectorconvenants	-12.054	-3.127
J	JD	Uitdoof jongerenbonus en startbaanovereenkomsten	-6.891	-6.891
J	JE	SINE	-4.597	-4.597
J	JE	Gesco's sociale werkplaatsen	-1.634	-1.634
J	VDAB	Werkings- en investeringsuitgaven	-25.786	-12.125
M	MD	Bijstelling betaalkalender luchthaveninvesteringen	0	18.293
M	MI	Verwerving Hedwigepolder	0	-17.000
M	MI	Bijdrage Haven Gent in Sluis Gent-Terneuzen	25.669	25.669
M	BAM	Bouwkosten Oosterweel (buiten normering)	58.366	58.366
M	BAM	Bouwkosten Oosterweel (binnen normering)	-1.016	-1.016
M	<i>De Vlaamse Waterweg</i>	De Vlaamse Waterweg	30.203	-9.653
M	<i>De Werkvennootschap</i>	Wegenbouwkundige werken (inclusief studies)	118.984	40.663
M	<i>Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn</i>	Parameters De Lijn	10.626	10.626
P	PM	Groei-norm Gemeente en Stedenfonds	95.732	95.874
P	PK	Investeringen vastgoed facilitair bedrijf	-4.198	-13.873
P	PK	Provisie sectoraal akkoord ambtenaren	6.011	6.011
Q	QE	Aankoop Groene Stroom Certificaten (Energiefonds)	-80.529	-80.529
Q	QC	Aqua-finactuur	2.508	2.508
V	VE	Kosten kabinetswissel	2.616	2.616
X		Overige	-57.712	31.891

BD	PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
		Aanpassing consolidatieperimeter (5.3)	435	435
		ESR-correcties (6)		492.521
		Overflow		582.289
		Correcties op basis van rapport Rekenhof		-34.073
		Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3		-17.012
		Sluis Terneuzen		-72.763
		Effect niet aangevraagde provisionele bedragen A1/A3 m.b.t. investeringen vóór 2016 (buiten normering)		40.000
		Overige ESR-correcties		-5.920
		Onderbenutting (7)		67.144
		Vorderingensaldo BO 2019 bij ongewijzigd beleid (8=3-4+5+6+7)		543.217
		Correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling (9)		134.813
		Buiten normering Oosterweel (op basis van sluitend terugverdienmodel)		134.813
		Netto-beleidsruimte (10 = 8+9)		678.030
		Nieuwe Beleidsimpulsen (11 = 11.1 + 11.2 + 11.3)	718.600	678.000
		Bijkomende investeringsinspanning (11.1)	54.000	13.400
F		Onderwijs (150 miljoen euro)	10.000	5.000
E		O&O & maatregelen bedrijfsleven (120 miljoen euro)	5.000	500
G		Welzijn (140 miljoen euro)	25.000	2.500
H		Sport (wegvallen specifieke impuls)	-10.000	0
Q		Onroerend erfgoed (30 miljoen euro)	10.000	1.000
M		Mobiliteit en openbare werken (150 miljoen euro)	0	3.000
Q		Riolen (50 miljoen euro)	0	0
Q		Asbestafbouw	10.000	1.000
Q		Droogteprojecten (4 miljoen euro)	4.000	400
		Recurrent bijkomend beleid (11.2)	578.800	578.800
D		Brexit, Vlaamse Statistische Autoriteit, IT	2.000	2.000
E		Onderzoek en Ontwikkeling	280.000	280.000
		<i>Sterke kennisinstellingen met excellent onderzoek</i>	<i>75.000</i>	<i>75.000</i>
		<i>Versterken van het kennisgedreven karakter van de economie</i>	<i>97.000</i>	<i>97.000</i>
		<i>Focus op bedrijfsgericht innoveren en valoriseren</i>	<i>76.500</i>	<i>76.500</i>
		<i>Betrokkenheid van KMO's en kennisdiffusie naar KMO's verhogen</i>	<i>18.000</i>	<i>18.000</i>

BD	PR/Instelling		Beleids- kredieten	Betaal- kredieten
		<i>Versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en technologie</i>	10.500	10.500
		<i>Onderzoek en Ontwikkeling - Andere</i>	3.000	3.000
F		Ondersteuning directeurs basisonderwijs	20.000	20.000
F		Ziekenhuisscholen	800	800
F		Overige onderwijs	5.000	5.000
G		Welzijn	200.000	200.000
		<i>Flexibilisering gezinszorg</i>	2.000	2.000
		<i>Jongerenwelzijn</i>	23.500	23.500
		<i>Kinderopvang</i>	37.000	37.000
		<i>Overige binnen Welzijn</i>	5.500	5.500
		<i>Revalidatieconventies</i>	5.000	5.000
		<i>VAPH</i>	100.000	100.000
		<i>Welzijnswerk</i>	5.000	5.000
		<i>Woonzorgcentra</i>	22.000	22.000
H		Cultureel Erfgoed	9.600	9.600
H		Topsport	1.000	1.000
J		Sociale economie	10.000	10.000
J		Overige Werk	5.000	5.000
M		Aankoop Groene Bussen (De Lijn)	5.000	5.000
M		Hinterlandconnectiviteit	5.000	5.000
M		Werkingsstoelage De Werkvennootschap	5.000	5.000
P		Vlaams Brusselfonds	400	400
Q		Aangepaste tegemoetkomingen huurprijs voor woonbehoeftige huurders	20.000	20.000
Q		Instandhoudingsdoelstellingen	10.000	10.000
		Enmalige beleidsimpulsen (11.3)	85.800	85.800
D		Brexit, FIT, IT	2.000	2.000
F		Werkingsmiddelen kleuteronderwijs	10.000	10.000
F		Werkingsmiddelen basisonderwijs	10.000	10.000
F		Werkingsmiddelen nijverheidsscholen	5.000	5.000
H		IT-investeringen sport	2.000	2.000
J		Investeringsoproep sociale economie	6.000	6.000
M		Aankoop Groene Bussen (De Lijn)	9.000	9.000
M		Onteigeningen ikv Spartactus	12.000	12.000
P		Herstructurering Agentschap I&I	3.000	3.000
P		Agentschap Facilitair Beleid	2.000	2.000
P		DAB Overheidspersoneel	1.000	1.000
P		Oproep sociale infrastructuur stedenbeleid	6.000	6.000
Q		Asbestafbouw directe uitgaven	2.800	2.800
Q		Vlaamse BTW-korting voor sloop- en heropbouw-korting	15.000	15.000
		Saldo evenwichtsdoelstelling (12 = 10-11)		30
		Vorderingensaldo 2019 BO (13 = 12-9)		-134.783

2 DE ECONOMISCHE OMGEVING

Bij de raming van de middelen waarover Vlaanderen kan beschikken, spelen de inflatie (CPI) en de economische groei (bbp) een belangrijke rol.

2.1. BBP groei

2.1.1 Groeiverwachtingen Vlaanderen, België en de belangrijkste handelspartners

De groei van de Vlaamse economie (regionale indicator) zou volgens het Federaal Planbureau op basis van HERMREG – update per juli 2018¹ voor 2018 en 2019 uitkomen op respectievelijk 1.8% en 1.7%. Vlaanderen zou met deze voorspellingen beter presteren dan het Belgische gemiddelde (+1,6% en +1.6%) volgens de HERMREG-projecties², en zou in 2018 0.5pp en 0.2pp meer groei kennen dan respectievelijk het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest en 0.4pp en 0.3pp in 2019.

De groeiverwachtingen voor Vlaanderen en België liggen lager dan de gemiddelde groeiverwachtingen voor de Eurozone: voor 2018 en 2019 respectievelijk 2.2% en 2%, cfr. IMF.

Tabel 2-1: groeiverwachtingen 2018-2019

	Realisaties			Vooruitzichten							
	2015	2016	2017	Europese Commissie		OECD		IMF		Planbureau	
				2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
België	1.4	1.5	1.7	1.8	1.7	1.7	1.7	1.6	1.5	1.6	1.6
Vlaanderen	1.8	1.4	1.9	x	x	x	x	x	x	1.8	1.7
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0.9	1.1	1.2	x	x	x	x	x	x	1.3	1.3
Waals Gewest	0.9	1.9	1.7	x	x	x	x	x	x	1.6	1.4
Nederland	2.3	2.1	3.3	2.9	2.5	3.3	3	2.6	1.9	x	x
Duitsland	1.5	1.9	2.5	2.3	2	2.1	2.1	1.8	1.5	x	x
Frankrijk	1	1.1	2.3	2	1.8	1.9	1.9	1.9	1.9	x	x
Eurozone	2	1.8	2.6	2.3	2	2.2	2.1	2.2	2	x	x
VK	2.4	1.9	1.8	1.4	1.1	1.4	1.3	1.5	1.5	x	x

Bron: Federaal Planbureau, OECD, IMF en Europese Commissie, samenstelling EWI

Ook in vergelijking met Nederland en Duitsland, tevens belangrijke handelspartners, liggen de Vlaamse en Belgische groeivoorspellingen beduidend lager.

De neerwaartse groeiverwachtingen van het Verenigd Koninkrijk zijn te verklaren door de Brexit. De daarmee gepaard gaande onzekerheid³ wordt verwacht een impact te hebben op de Belgische en Vlaamse economie⁴. De onzekere uitkomst van de onderhandelingen tussen het VK en de Europese Unie, maakt dat de projecties met enige voorzichtigheid

¹ Departement EWI, op basis van Hermreg (update juli 2018)

² Een gedetailleerde conjunctuuranalyse is terug te vinden via: <http://www.ewi-vlaanderen.be>

³ Zo wordt er voor het VK een daling in de koopkracht en een lagere investeringsgroei verwacht.

⁴ Voor meer informatie over de mogelijke gevolgen van de Brexit op de Vlaamse economie en sectoren die hier het hardst onder zouden kunnen lijden, verwijzen we graag door naar de studie: Post-Brexit UK: Handel met het VK onder de loep (FIT (2016))

geïnterpreteerd dienen te worden, aangezien deze nog veelal uitgaan van een ongewijzigde situatie in de handelsvoorwaarden.

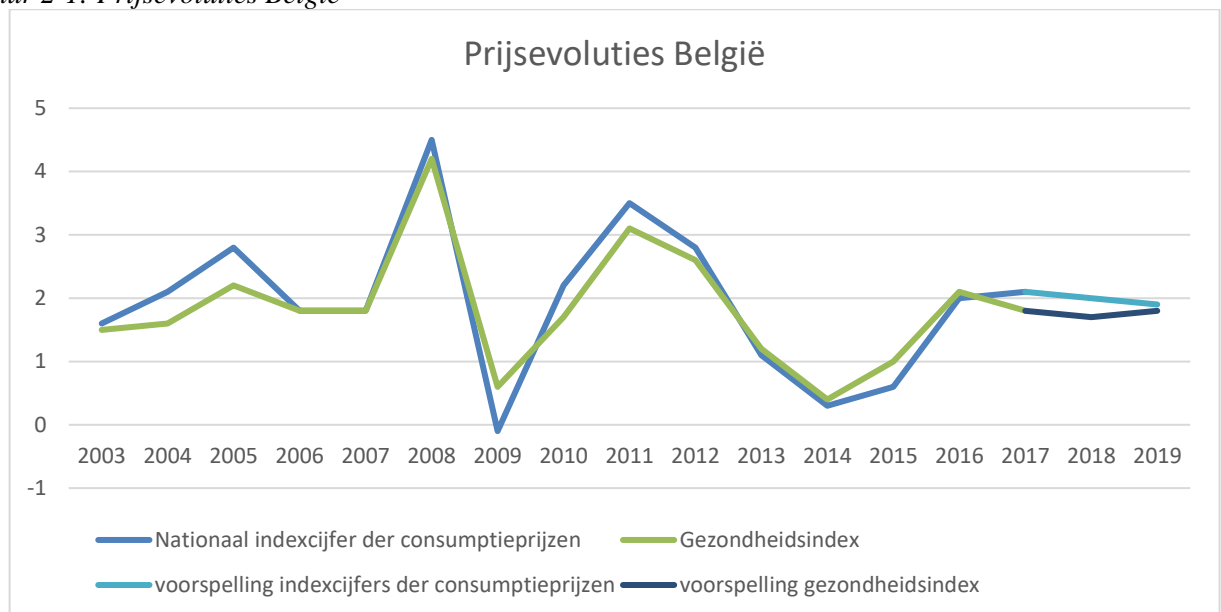
2.1.2 Risico's voor de Vlaamse en Belgische groei

Als kleine en zeer open economie is België en bij verlenging Vlaanderen, zeer gevoelig voor internationale ontwikkelingen.

Naast de Brexit, dient in dat verband ook rekening gehouden te worden met de enorme schuldgroei in China, die mogelijk kan leiden tot een schuldencrisis en een sterkere groeivertraging. Ook de wisselkoersevolutie van de Euro vormt een potentieel risico, aangezien dit een negatief effect kan hebben op de internationale concurrentiepositie van de Eurozone. Belangrijke internationale gebeurtenissen kunnen een effect hebben op de wereldhandel en protectionistische tendensen, en de daaraan verbonden reacties, kunnen de gunstige evolutie in de groei van de wereldeconomie mogelijk verzwakken. Ook evoluties op de financiële markten kunnen risico's vormen voor de Belgische en Vlaamse economie. Een verstrakking van het monetaire beleid kan leiden tot nervositeit op de financiële markten en de rentevoetverschillen binnen de Eurozone aanwakkeren. Tot slot leiden zekere geopolitieke tendensen naar een toegenomen onzekerheid, die mogelijk in de toekomst ook een effect kan hebben op de economische prestaties.

2.2. Inflatie

Figuur 2-1: Prijsevoluties België

Bron: voorstelling EWI op basis van Federaal Planbureau (2018)

2016 werd gekenmerkt door een sterke versnelling van de inflatie. In 2017 koelde de onderliggende inflatie sterk af onder invloed van het effect van de genomen maatregelen inzake de energieheffing in de index. Maar sterk gestegen olieprijs leidden ertoe dat de totale inflatie voor 2017 uiteindelijk nog uitgekomen is op 2.1%.

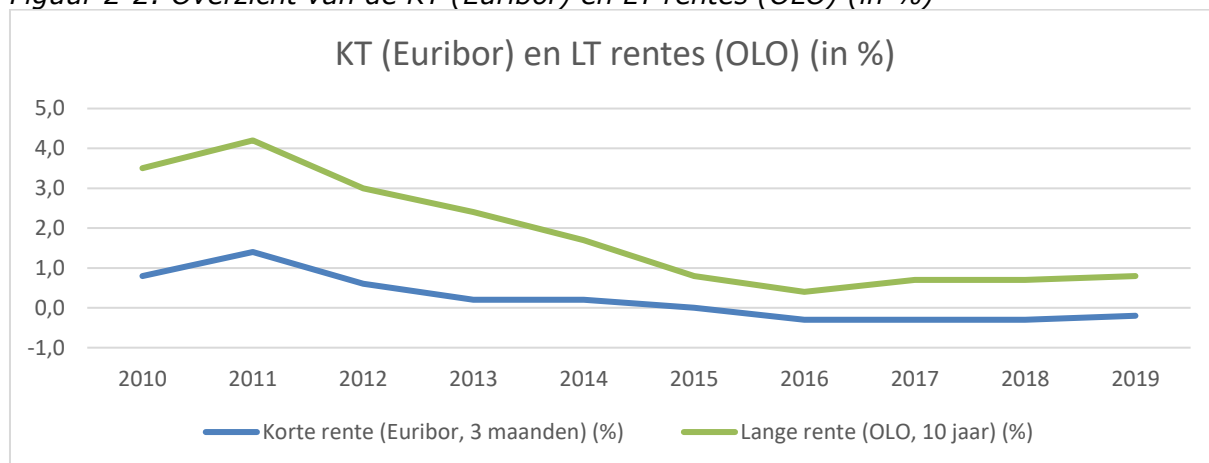
Door een verwachte stabilisatie van de olieprijs in 2018, gecombineerd met de effecten van het wegvallen van de Vlaamse bijdrage aan het Energiefonds, zou de inflatie uitkomen

op 2% voor 2018⁵ en verder licht dalen naar 1.9% in 2019. In augustus 2018 werd, zoals verwacht in de voorjaarsupdate, de spilindex voor de overheidswedden en sociale uitkeringen overschreden, wat leidde tot een stijging van de uitkeringen in september 2018 en van de overheidslonen in oktober 2018. Volgens de maandvooruitzichten voor de gezondheidsindex van het Planbureau, zoals begin september gepubliceerd, zou de volgende overschrijding van de spilindex door de afgevlakte gezondheidsindex plaatsvinden in december 2019. Als gevolg daarvan zouden de sociale uitkeringen in januari 2020 en de wedden van het overheidspersoneel in februari 2020 met 2% aangepast worden aan de gestegen levensduurte⁶.

2.3. Renteontwikkelingen

Wanneer gekeken wordt naar de interbancaire- en lineaire obligatierentevoeten en hun verwachte evolutie, krijgen we een indicatie over de richting waarin de algemene rentevoeten de komende jaren zullen evolueren. Zoals onderstaande grafiek weergeeft, werd 2016 gekenmerkt door een (lokaal) dieptepunt in zowel de OLO als Euribor rentevoeten. De Euribor (3 maanden) rentevoet werd in 2016 zelfs negatief (tot -0.3%) en er wordt voor 2017 en 2018 verwacht dat deze nog op dit niveau zal blijven, zij het dan wel iets minder uitgesproken negatief. Concreet is de verwachting met betrekking tot de Euribor (3 maanden) -0.2% in 2019. Gezien het belang van de Euribor als referentierentevoet voor leningen, obligaties... suggereert deze evolutie een zekere stabiliteit wat betreft die markten voor het komende jaar.

Figuur 2-2: Overzicht van de KT (Euribor) en LT rentes (OLO) (in %)

Bron: voorstelling EWI op basis van Euribor-rates.eu en Federaal Planbureau

Van de OLO-rente op 10 jaar wordt verwacht dat deze in 2018 op 0.7% zal blijven, maar in de loop van 2019 zal stijgen tot 0.8%. Dit is een indicatie dat de (middellange) termijnfinanciering van de overheid mogelijk iets duurder zal worden de komende jaren in vergelijking met 2017 en 2018.

⁵ Een herziening naar boven toe, in vergelijking met de voorjaarsupdate die nog van een verwachte inflatie sprak van 1.7% voor 2018 en 1.3% in 2019.

⁶ Voor meer informatie betreffende de prijsevoluties in België en Vlaanderen kan de lezer zich steeds wenden tot het Planbureau (<https://www.plan.be/databases/17-nl-indexcijfer+der+consumptieprijzen+inflatievooruitzichten>) of Statbel (<https://statbel.fgov.be/nl/themas/consumptieprijsindex/consumptieprijsindex>)

3. DE MIDDELENBEGROTING

3.1. Totale middelen

Tabel 3-1 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR-ontvangsten voor het begrotingsjaar 2019.

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is net zoals bij de begrotingsaanpassing 2018 gebaseerd op de HRF-methode en vertrekt van de basisgegevens inzake bruto-opcentiemen en fiscale uitgaven voor de aanslagjaren 2017 tot en met 2019 die door de FOD Financiën op 14 september 2018 ter beschikking werden gesteld van de gewesten en gemeenschappen. De raming van de FOD Financiën van de bruto-opcentiemen voor de aanslagjaren 2018 en 2019 is gebaseerd op de kohieren van het aanslagjaar 2017, en de regionale opdeling daarvan. De gewone aanslagtermijn met betrekking tot het aanslagjaar 2017 is immers per 30 juni 2018 verstreken waardoor de realisatiecijfers van het laatstbedoelde aanslagjaar beschikbaar zijn.

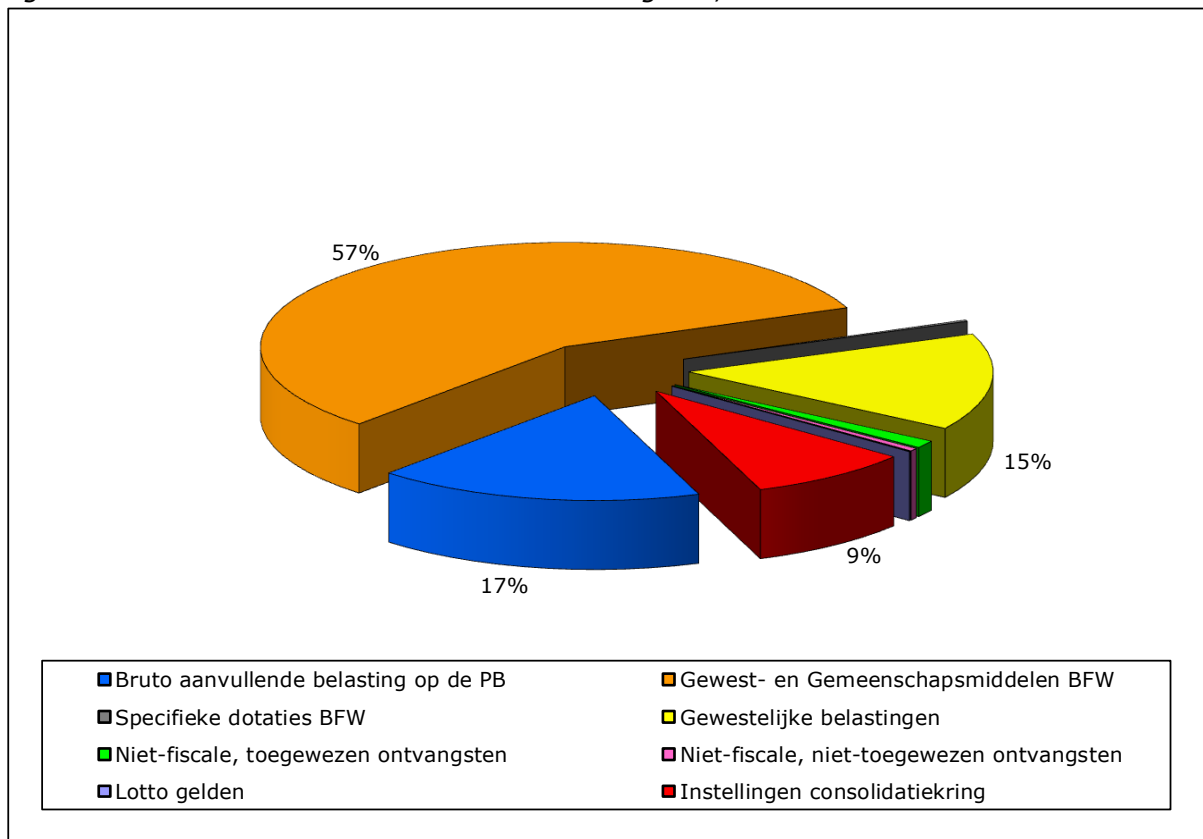
Tabel 3-1: Grote rubrieken van de ESR-ontvangsten (in duizend euro)

	REAL 2017	BA 2018	BO 2019	BO - BA	BO - BA (%)
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.760.503	7.604.701	7.822.658	217.957	2,9%
Gewestmiddelen BFW	2.242.214	2.415.031	2.499.078	84.047	3,5%
Gemeenschapsmiddelen BFW	21.716.378	22.458.458	23.247.052	788.594	3,5%
Herrekening 2018		-1.005.074	0	1.005.074	-100,0%
Specifieke dotaties BFW	87.126	88.280	98.586	10.305	11,7%
Gewestelijke belastingen	6.320.986	6.556.570	6.758.808	202.238	3,1%
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	711.864	500.531	531.579	31.048	6,2%
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	242.482	204.566	201.863	-2.703	-1,3%
Lotto gelden	30.079	30.099	30.155	56	0,2%
Instellingen consolidatiekring	3.734.709	3.772.239	3.906.275	134.036	3,6%
TOTAAL	42.846.341	42.625.400	45.096.053	2.470.652	5,8%
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	<i>-27.604</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	<i>-1.594.023</i>	<i>-1.639.606</i>	<i>-1.689.997</i>	<i>-50.391</i>	
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	<i>-29.260</i>	<i>-79.806</i>	<i>-110.739</i>	<i>-30.933</i>	
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	<i>-103.099</i>	<i>-112.417</i>	<i>-121.735</i>	<i>-9.318</i>	
<i>Totaal bijdragen</i>	<i>-1.753.986</i>	<i>-1.831.829</i>	<i>-1.922.471</i>	<i>-90.642</i>	

Voor het begrotingsjaar 2019 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten op 45,1 miljard euro begroot. Dat is 2,5 miljard euro of 5,8% meer dan bij de begrotingsaanpassing 2018. De toename wordt in belangrijke mate veroorzaakt door het wegvallen van de (in de bijzondere financieringswet voorziene) herziening van de autonomiefactor en van de toelage voor fiscale uitgaven ten belope van 1 miljard euro. Zonder de herrekening 2018 zou er een toename van de ontvangsten worden opgetekend van 1,5 miljard euro.

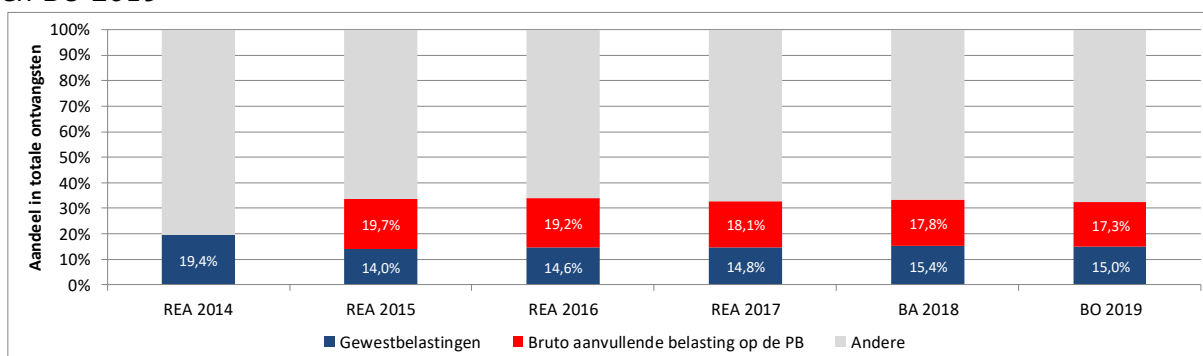
Figuur 3-1 toont het relatieve aandeel van de inkomsten ten opzichte van de totale middelen. Uit deze figuur blijkt dat de Vlaamse opcentiemen 17% vertegenwoordigen van de Vlaamse (ESR-gecorrigeerde) ontvangsten. Het belang van de gewestbelastingen bedraagt 15%.

Figuur 3-1: Grote rubrieken van de ESR-ontvangsten, BO 2019

Door de zesde staatshervorming is er een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Figuur 3-2 toont dat die autonomie in 2014 19,4% bedroeg en in 2019 32,3% zal bedragen.

Figuur 3-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen tussen REA 2014 en BO 2019

3.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB

3.2.1 Parameters

Voor de begrotingsopmaak 2019 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), gewest- en gemeenschapsmiddelen, en andere federale dotaties) geraamd op basis van

de inflatie en economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 5 september 2018.

De overige parameters waarop de voorliggende middelenraming gebaseerd is, betreffen parameters die door de FOD Financiën op 14 september 2018 aan de gewesten en gemeenschappen werden gecommuniceerd.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 werden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers.

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor het begrotingsjaar 2019 wordt dus de fiscale capaciteit met betrekking tot het aanslagjaar 2018 toegepast.

De parameter "belasting Staat" is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen voor de aanslagjaren 2018 en 2019. Aangaande de belasting Staat voor de aanslagjaren 2018 en 2019 werd supra reeds gesteld dat de raming gebaseerd is op realisatiecijfers per 30 juni 2018 van de kohieren met betrekking tot het aanslagjaar 2017. Bovendien houdt de raming van de belasting Staat ook rekening met de effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen over de betrokken aanslagjaren. Tabel 3-2 toont de gecumuleerde impact van de federale Tax Shift en de andere federale maatregelen op de Vlaamse opcentiemen, berekend conform de HRF-methodologie.

Tabel 3-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (in miljoen euro)

		AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018	AJ 2019
Impact TS I	(1)	-70,3	-146,4	-153,0	-159,2
Impact TS II	(2)	0,0	-178,9	-186,9	-428,5
Totaal TS I & II : delta opcentiemen	(3)=(1)+(2)	-70,3	-325,3	-339,9	-587,7
Federale maatregelen exclusief TS	(4)	13,7	14,7	15,4	15,4
Totale delta opcentiemen	(5)=(3)+(4)	-56,6	-310,7	-324,5	-572,3

Bron: basisgegevens FOD Financiën, simulatie Departement FB

Het dient benadrukt dat de Vlaamse begroting de verwachte minderontvangsten zal absorberen als gevolg van de federale maatregelen in de personenbelasting. De Vlaamse Regering opteert er dus voor om de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting – ook in 2019 – niet tegen te draaien, maar maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift die de burger ten goede komt. In de begroting 2019 loopt de belastingverlaging dan ook reeds op tot 572,3 miljoen euro.

Het dient bovendien benadrukt dat de raming van de Vlaamse bruto-opcentiemen gebeurt tegen de achtergrond van de herziening van de autonomiefactor (van 25,990% tot en met aanslagjaar 2017 naar 24,957% vanaf aanslagjaar 2018) en de hiermee gepaard gaande verlaging van het opcentiementarief (van 35,117% naar 33,257%). De autonomiefactor is het Vlaams aandeel in de personenbelasting. De Vlaamse Regering draait met andere woorden de verlaging van het opcentiementarief niet tegen (alhoewel zij hiervoor wel de bevoegdheid heeft).

De bevolkingsgerelateerde parameters betreffen realisatiecijfers per 1 januari 2018, aangevuld met ramingen zoals meegedeeld door de FOD Financiën op 14 september 2018 die gebaseerd zijn op de bevolkingsvooruitzichten van februari 2018.

Tabel 3-3 bevat een overzicht van alle gebruikte parameters. De kolommen '2018 vermoedelijk' en '2019 initieel' tonen de uitgangshypothesen bij de middelenberekening ter gelegenheid van de begrotingsopmaak 2019.

Tabel 3-3: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BA 2018		BO 2019	
	2017 definitief	2018 aangepast	2018 vermoedelijk	2019 initieel
Parameters				
Inflatie (CPI)	2,13%	1,70%	2,00%	1,90%
Economische groei (BBP)	1,70%	1,80%	1,50%	1,50%
Personenbelasting (federaal gedeelte)				
Aanslagjaar	2016	2017	2017	2018
Vlaams Gewest	20.905.335	20.656.391	20.976.525	21.726.149
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	9.099.561	8.956.830	9.069.424	9.356.840
Brussels H. Gewest	2.683.518	2.680.625	2.697.127	2.818.366
Duitstaligen	141.112	139.409	140.798	145.779
Fiscale capaciteit (FC)				
Aanslagjaar	2016	2017	2017	2018
Vlaams Gewest	63,68%	63,69%	63,79%	63,81%
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	27,72%	27,62%	27,58%	27,48%
Brussels H. Gewest	8,17%	8,27%	8,20%	8,28%
Duitstaligen	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%
Verdeelsleutel onderwijs (LLN)				
Toestand	04/10/2017	04/10/2017	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	56,85%	56,94%	56,96%	57,11%
Franse Gemeenschap	43,15%	43,06%	43,04%	42,89%
Inwoners				
Referentietijdstip	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2018	01/01/2019
Teldatum	01/01/2017	raming	01/01/2018	raming
Vlaanderen	6.516.011	6.549.729	6.552.967	6.585.342
Wallonië (excl. Duitst.)	3.537.553	3.553.187	3.547.192	3.560.854
Brussel	1.191.604	1.203.745	1.198.726	1.207.344
Duitstaligen	76.920	77.319	77.185	77.390
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)				
Referentietijdstip	30/06/2016	30/06/2017	30/06/2017	30/06/2018
Teldatum	01/02/2018	01/02/2018	01/08/2018	Raming
Nederlandstalig	1.261.318	1.267.044	1.268.614	1.277.262
Franstalig	742.707	740.963	742.316	742.730
Brussel	273.504	274.343	274.972	277.589
Denataliteitscoëfficiënt	106,3362%	106,2399%	106,4065%	106,6317%
Verdeelsleutel Plantentuin				
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014
Vlaamse Gemeenschap	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%
Franse Gemeenschap	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%
Pendelaars naar BHG				
Vlaams Gewest	62,735%	62,847%	62,847%	62,862%
Waals Gewest	37,265%	37,153%	37,153%	37,138%
Belasting Staat				
Aanslagjaar	2017	2018	2018	2019
Mededeling FOD Financiën	06/03/2018	06/03/2018	14/09/2018	14/09/2018
Vlaams Gewest	29.298.011	30.339.333	30.592.274	30.787.321
Waals Gewest	12.784.797	13.200.014	13.269.093	13.342.998
Brussels H. Gewest	3.715.848	3.873.057	3.864.356	3.906.682
0 t.e.m. 18-jarigen				
Referentietijdstip	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2018	01/01/2019
Teldatum	01/01/2017	raming	01/01/2018	raming
Vlaamse Gemeenschap	1.334.651	1.342.122	1.341.382	1.350.910
Franse Gemeenschap	784.212	785.992	782.828	784.140
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	286.183	290.818	288.079	290.859
Duitstalige Gemeenschap	15.647	15.662	15.618	15.649
+80-jarigen				

Begrotingsjaar	BA 2018		BO 2019	
	2017 definitief	2018 aangepast	2018 vermoedelijk	2019 initieel
Referentietijdstip	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2018	01/01/2019
Teldatum	01/01/2017	raming	01/01/2018	raming
Vlaamse Gemeenschap	344.875	351.242	352.120	359.240
Franse Gemeenschap	164.863	164.818	165.189	165.242
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	44.825	44.550	44.736	44.318
Duitstalige Gemeenschap	3.715	3.715	3.685	3.780
Fiscale uitgaven AJ 2015				
Mededeling FOD FIN		03/03/2017		03/03/2017
Vlaams Gewest		1.790.368		1.790.368
Waals Gewest		788.086		788.086
Brussels H. Gewest		148.932		148.932

3.2.2 Resultaten

3.2.2.1 Algemeen

Tabel 3-4 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in 2019 mogen worden verwacht. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de zesde staatshervorming. De cijfers in deze tabel zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van de bedragen in Tabel 3-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Globaal gesteld nemen de middelen inzake de bruto aanvullende belasting op de PB en het toegewezen gedeelte van de PB en de BTW bij de begrotingsopmaak 2019 toe met 2,1 miljard euro. De toename wordt in belangrijke mate veroorzaakt door het wegvallen van de (in de bijzondere financieringswet voorziene) herziening van de autonomiefactor en van de toelage voor fiscale uitgaven ten belope van 1 miljard euro.

Zoals blijkt uit tabel 3-3, het parameteroverzicht, worden bij de begrotingsopmaak en begrotingsaanpassing ook telkens de middelen van de bijzondere financieringswet van het voorgaande begrotingsjaar herraamd. In concreto worden bij de begrotingsopmaak 2019 het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de toelagen voor de nieuwe bevoegdheden, met betrekking tot het begrotingsjaar 2018 herraamd. Deze herraaming wordt vergeleken met de raming die ter gelegenheid van de begrotingsaanpassing 2018 werd opgesteld. De vergelijking in kwestie resulteert in een afrekening die in de ramingen voor het begrotingsjaar 2019 wordt geïntegreerd. Tabel 3-4 situeert voor iedere component van de middelenberekening het afrekeningssaldo 2018 in de raming van de middelen 2019 (kolom (d)).

Tabel 3-4: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)⁷

	BA 2018	2018 bij BA 2018 excl afrek 2017	2018 bij BO 2019 excl afrek 2017	2018 Afrekening bij BO 2019	BO 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	BO 2019 incl afrek 2018 geïntegreerd	BO 2019 - BA 2018
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g) = (e) - (a)
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.604.701	7.604.701	7.604.701	0	7.822.658	7.822.658	217.957
Bruto aanvullende belasting op de PB - herrekening 2018	-936.763	-936.763	-936.763	0	0	0	936.763
Voorafnames op federale PB	2.846.090	2.846.090	2.853.563	7.473	2.934.897	2.942.370	88.807
<i> middelen diverse bevoegdheden</i>	<i>487.033</i>	<i>487.033</i>	<i>487.675</i>	<i>642</i>	<i>503.319</i>	<i>503.961</i>	<i>16.286</i>
<i> middelen arbeidsmarktbeleid</i>	<i>1.223.733</i>	<i>1.223.733</i>	<i>1.227.277</i>	<i>3.543</i>	<i>1.261.353</i>	<i>1.264.896</i>	<i>37.619</i>
<i> middelen fiscale uitgaven</i>	<i>1.135.324</i>	<i>1.135.324</i>	<i>1.138.611</i>	<i>3.287</i>	<i>1.170.225</i>	<i>1.173.513</i>	<i>34.902</i>
Middelen fiscale uitgaven - herrekening 2018	-121.914	-121.914	-121.914	0	0	0	121.914
Mechanisme nationale solidariteit	0	0	0	0	0	0	0
Mechanisme nationale solidariteit - herrekening 2018	0	0	0	0	0	0	0
Overgangsmechanisme	-321.557	-321.557	-321.557	0	-321.557	-321.557	0
Overgangsmechanisme - herrekening 2018	41.961	41.961	41.961	0	0	0	-41.961
Correcte financiering Brusselse instellingen							
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (Gew & Gem)	-112.417	-112.417	-112.417	0	-121.735	-121.735	-9.318
Subtotaal middelen Vlaams Gewest	9.000.102	9.000.102	9.007.575	7.473	10.314.263	10.321.736	1.314.161
Afrekening over het jaar t-1	2.915				7.473		4.558
Totale middelen Vlaams Gewest	9.003.016	9.000.102	9.007.575	7.473	10.321.736	10.321.736	1.318.719
Voorafnames op BTW	9.477.124	9.477.124	9.498.625	21.500	9.856.792	9.878.292	379.667
Inhouding jeugdinstanting Tongeren	-1.276	-1.276	-1.280	-4	0	-4	1.276
Voorafnames op federale PB	5.382.214	5.382.214	5.396.453	14.238	5.547.525	5.561.763	165.311
Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake	7.358.088	7.358.088	7.377.152	19.063	7.635.142	7.654.205	277.053

⁷ Een uitgebreide toelichting aangaande de middelenvoorziening van Gewesten en Gemeenschappen na de zesde staatshervorming kan geraadpleegd worden via volgende weblink: <https://fin.login.kanooh.be/de-financi%C3%ABle-middelenvoorziening-voor-gemeenschappen-en-gewesten-na-de-zesde-staatshervorming>
In de uitgebreide toelichting wordt eveneens de klemtoon gelegd op de eenmalige herrekening in het begrotingsjaar 2018.

	BA 2018	2018 bij BA 2018 excl afrek 2017	2018 bij BO 2019 excl afrek 2017	2018 Afrekening bij BO 2019	BO 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	BO 2019 incl afrek 2018 geïntegreerd	BO 2019 - BA 2018
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g) = (e) - (a)
<i>kinderbijslagen</i>	3.881.480	3.881.480	3.888.571	7.092	4.000.706	4.007.798	119.227
<i>kost administratief beheer gezinsbijslag (-)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>ouderenzorg</i>	2.525.003	2.525.003	2.535.050	10.046	2.652.801	2.662.848	127.798
<i>wijziging geïsoleerde geriatriediensten (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>							
<i>vergoeding voor inbreng in maximumfactuur fed. overheid (-)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen</i>	505.311	505.311	506.427	1.116	521.142	522.258	15.831
<i>wijziging voor revalidatie en behandeling (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>							
<i>ziekenhuizen (vanaf bj 2016)</i>	371.177	371.177	371.987	810	382.800	383.610	11.623
<i>inhouding voor investeringen ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>justitiehuizen</i>	57.412	57.412	57.412	-0	59.380	59.380	1.968
<i>interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)</i>	17.704	17.704	17.704	0	18.311	18.311	607
Overgangsmechanisme	152.795	152.795	152.795	0	152.795	152.795	0
Overgangsmechanisme - herrekening 2018	11.641	11.641	11.641	0	0	0	-11.641
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (zie Gewest)							
Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	22.380.587	22.380.587	22.435.385	54.798	23.192.253	23.247.052	811.667
Afrekening over het jaar t-1	89.512				54.798		-34.714
Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	22.470.099	22.380.587	22.435.385	54.798	23.247.052	23.247.052	776.953
Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	31.473.115	31.380.688	31.442.960	62.271	33.568.787	33.568.787	2.095.672

3.2.2.2 Gewest: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB

De gewestmiddelen worden in 2019 op 10.321.736 duizend euro geraamd, inclusief een positieve afrekening van 7.473 duizend euro. De raming 2019 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 een toename in van 1.318.719 duizend euro.

Zoals in paragraaf 3.1. wordt vermeld, is de raming van de bruto aanvullende belasting op de PB (gewestelijke opcentiemen) gebaseerd op de realisatiecijfers van de kohieren voor het aanslagjaar 2017 en op een inschatting van de belasting Staat en de kohieren voor de aanslagjaren 2018 en 2019. Om tot het kasmatige bedrag van de bruto-opcentiemen te komen, wordt de belasting staat verminderd met de autonomiefactor (25,990% voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017; 24,957% voor de aanslagjaren 2018 en volgende). Het bedrag van de bruto-opcentiemen wordt bekomen door op deze gereduceerde belasting Staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017 bedraagt het opcentiementarief 35,117%. Voor het aanslagjaar 2018 wordt er uitgegaan van een opcentiementarief van 33,257%.

De Vlaamse Regering heeft er bijgevolg voor geopteerd om de verlaging van het opcentiementarief (als gevolg van de verlaging van de autonomiefactor) niet tegen te draaien, alhoewel zij hiervoor wel de bevoegdheid heeft.

De Vlaamse begroting absorbeert bovendien ook de verwachte minderontvangsten als gevolg van de federale maatregelen in de personenbelasting en opteert er bijgevolg voor om ook de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting niet tegen te draaien, maar maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift die de burger ten goede komt.

De voorliggende raming van de bruto-opcentiemen voor het begrotingsjaar 2019 is gebaseerd op de HRF-methode. Ook bij de begrotingsaanpassing 2018 werden de bruto-opcentiemen geraamd met toepassing van de HRF-methode. De methode van de getransactionaliseerde kas, die voordien gebruikt werd om de bruto-opcentiemen te ramen, heeft immers als nadeel dat de grootte van de raming in sterke mate bepaald door het verwachte inkohieringsritme van de FOD Financiën, waardoor de stabiliteit en de trendmatige evolutie van de begrote en gerealiseerde ontvangsten kan verstoord worden. Een versnelling of vertraging van het inkohieringsritme naar het jaareinde toe heeft immers een rechtstreekse impact op het uitvoeringscijfer van dat jaar. Daarnaast gebeurt de evaluatie van het begrotingsresultaat door de HRF ook volgens deze HRF-methode.

Om supra vermelde reden worden de bruto-opcentiemen vanaf de begrotingsaanpassing 2018 geraamd met toepassing van de HRF-methode. De HRF-methode wordt niet beïnvloed door het inkohieringsritme van de FOD Financiën en etaleert hierdoor een stabielere trend. Volgens de HRF-methode worden de aanrekenbare opcentiemen van het begrotingsjaar T bekomen door de som te maken van:

1. de 'voorschotten' met betrekking tot het aanslagjaar T ontvangen tijdens het jaar T;
2. de 'voorfinanciering' met betrekking tot vorige aanslagjaren ontvangen tot en met december van het jaar T;
3. de 'ontvangen bedragen' met betrekking tot vorige aanslagjaren ontvangen tot en met februari van het jaar T+1;
4. waarbij 2 en 3 verminderd worden met de eerder aangerekende voorschotten, voorfinanciering en ontvangen bedragen (maandelijkse afrekeningen).

De raming van de bruto-opcentiemen volgens de HRF-methode vertrekt, zoals supra gesteld, van door de FOD Financiën op 14 september 2018 ter beschikking gestelde regionale bedragen / ramingen van de belasting Staat en bruto-opcentiemen voor de aanslagjaren 2017 tot en met 2019, en gaat bovendien uit van een inningspercentage van 99,66% voor aanslagjaar 2015, 99,79% voor aanslagjaar 2016 en 99,70% voor de

volgende aanslagjaren. Deze inningspercentages vinden hun oorsprong in de tot en met juli 2018 gerealiseerde kohieren, voorfinancieringen en ontvangen bedragen met betrekking tot de aanslagjaren 2015 tot en met 2017, aangevuld met de nog te verwachten kohieren (de zogenaamde 'staartkohieren') en ontvangen bedragen vanaf augustus 2018.

Tabel 3-5 toont per aanslagjaar de voorschotten van de bruto-opcentiemen en de simulatie van de kasmatige afrekeningen. De in deze tabel gebruikte percentages zijn gebaseerd op geciteerde uitvoeringscijfers voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017.

Tabel 3-5: Bruto-opcentiemen volgens HRF-methode (in duizend euro)

	2015	2016	2017	2018	2019
Voorschotten bruto-opcentiemen AJ	7.465.579	7.520.131	7.593.346	7.509.363	7.635.724
Afrekeningen AJ 2015		222.805	23.736	4.129	
Afrekeningen AJ 2016			179.994	22.877	4.129
Afrekeningen AJ 2017				168.166	23.015
Afrekeningen AJ 2018					159.790
Totaal volgens HRF definitie	7.465.579	7.742.935	7.797.076	7.704.536	7.822.658

		AJ 2015	AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018	AJ 2019
Federaal inningspercentage INN%	(1)	100,00%	98,72%	98,72%	99,17%	99,37%
Voorschotten bruto-opcentiemen (bij BC; aan 100%)	(2)	7.465.579	7.617.636	7.691.801	7.572.212	7.684.134
Voorschotten bruto-opcentiemen (bij BC; aan INN%)	(3)=(2)*(1)	7.465.579	7.520.131	7.593.346	7.509.363	7.635.724
Voorschotten fiscale uitgaven (bij BC; aan 100%)	(4)	1.864.441	1.856.487	1.882.425	1.848.232	1.789.019
Voorschotten fiscale uitgaven (bij BC; aan INN%)	(5)=(4)*(1)	1.864.441	1.832.724	1.858.330	1.832.892	1.777.748
Voorschotten netto opcentiemen (aan INN%)	(6)=(3)-(5)	5.601.138	5.687.406	5.735.016	5.676.471	5.857.975

			2015	2016	2017	2018
AJ 2015	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2015 in 2015	(1)	5.601.138			
(realisaties)	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2015 (100%) inclusief staartkohieren	(2)				5.873.527
	Gerealiseerde ontvangsten AJ 2015 tem februari T+1 (inclusief FU BNI)					
	Luik voorfinancieringen tem december T	(3)				
	Spreiding voorfinancieringen	(4)				
	HRF voorfinancieringen	(5)	2.720.983	2.687.267	0	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(6)				
	Spreiding ontvangen bedragen	(7)				
	HRF ontvangen bedragen	(8)	51.635	364.059	23.736	4.129
	Totale ontvangsten AJ 2015 tem februari T+1 (voorfin tem dec + ontv bedragen tem feb)	(9)=(5)+(8)		5.823.943	5.847.680	5.851.809
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2015	(10)=(9)-(1)		222.805	23.736	4.129

			2016	2017	2018	2019
AJ 2016	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2016 in 2016	(1)	5.687.406			
(realisaties)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2016 (100%) inclusief staartkohieren	(2)				7.697.949
(ramingen)	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2016 (100%)	(3)				1.789.202
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2016 (100%)	(4)=(2)-(3)				5.908.748
	Verwachte ontvangsten AJ 2016 tem februari T+1 (inclusief FU BNI)					
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)				
	Spreiding voorfinancieringen	(6)				
	HRF voorfinancieringen	(7)	2.652.559	2.871.601	1.249	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)				
	Spreiding ontvangen bedragen	(9)				
	HRF ontvangen bedragen	(10)	75.292	267.948	21.628	4.129
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2016 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		5.867.400	5.890.277	5.894.407
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2016	(12)=(11)-(1)		179.994	22.877	4.129

			2017	2018	2019	2020
AJ 2017	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2017 in 2017	(1)	5.735.016			
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2017 (100%) inclusief staartkohieren	(2)				7.715.316
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2017 (100%)	(3)				1.776.488
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2017 (100%)	(4)=(2)-(3)				5.938.828
	Verwachte ontvangsten AJ 2017 tem februari T+1					
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)				93,17%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,23%	40,75%	0,02%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.282.236	2.258.079	1.256	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)				6,54%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,63%	66,70%	5,60%	1,07%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	103.530	259.336	21.759	4.150
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2017 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		5.903.182	5.926.197	5.930.347
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2017	(12)=(11)-(1)		168.166	23.015	4.150

			2018	2019	2020	2021
AJ 2018	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2018 in 2018	(1)	5.676.471			
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2018 (100%) inclusief staartkohieren	(2)				7.678.819
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2018 (100%)	(3)				1.798.146
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2018 (100%)	(4)=(2)-(3)				5.880.673
	Verwachte ontvangsten AJ 2018 tem februari T+1					
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)				93,17%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,23%	40,75%	0,02%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.245.028	2.232.481	1.244	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)				6,54%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,63%	66,70%	5,60%	1,07%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	102.356	256.396	21.546	4.110
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2018 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		5.836.261	5.859.050	5.863.160
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2018	(12)=(11)-(1)		159.790	22.789	4.110

Om tot het geraamde bedrag van de bruto-opcentiemen volgens HRF-methode te komen, moeten vooreerst de voorschotten van de bruto-opcentiemen geraamd worden. De raming van de voorschotten is gebaseerd op de door de FOD Financiën ter beschikking gestelde gegevens. Hierbij dient benadrukt dat de bedoelde gegevens betrekking hebben op de ramingen van de FOD Financiën die bij de begrotingscontrole van het betrokken jaar werden opgesteld, behalve voor het begrotingsjaar 2019 waarvoor logischerwijs de begrotingsopmaak wordt genomen.

Vervolgens worden de kasmatige afrekeningen van de netto-opcentiemen geraamd. Ook de raming van de kasmatige afrekeningen is gebaseerd op de door de FOD Financiën ter beschikking gestelde gegevens, maar hier betreft het de bij de federale begrotingsopmaak 2019 geactualiseerde gegevens voor alle betrokken aanslagjaren. Aangezien de federale ramingen telkens betrekking hebben op de kohieren van de gewone aanslagtermijn (= kohieren tot en met juni van het aanslagjaar T+1), houdt de voorliggende raming van de afrekeningen ook rekening met een beperkt bedrag aan kohieren die buiten de gewone aanslagtermijn ingekohierd worden (de zogenaamde staartkohieren).

Om tot het bedrag van de kasmatige afrekeningen te komen, wordt er tevens een onderscheid gemaakt tussen de voorfinancieringen en de ontvangen bedragen. De spreiding van beide componenten over de betrokken maanden verloopt immers niet op dezelfde manier. Het luik voorfinanciering heeft betrekking op de bedrijfsvoorheffing en de voorafbetalingen die in de ingekohierde bedragen begrepen zijn. De voorfinanciering wordt geacht te zijn ontvangen in de maand waarin de aanslag gevestigd werd (= maand van inkohiering). De al dan niet betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige heeft geen impact op de aanrekening van de voorfinanciering. Het luik ontvangen bedragen heeft betrekking op de effectieve betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige. In geval van een negatieve belastingschuld gaat het om een teruggave door de fiscus.

De kasmatige afrekening wordt bekomen door per aanslagjaar en per begrotingsjaar het verschil te maken tussen enerzijds de gerealiseerde voorfinanciering tot en met december van het jaar T en de ontvangen bedragen tot en met februari van begrotingsjaar T+1, en anderzijds de voorschotten (al dan niet verhoogd met de reeds aangerekende afrekeningen). Het verschuiven met 2 maanden heeft te maken met de betaaltermijn van 2 maanden na het ontvangen van het kohier.

De volgens de HRF-methode aanrekenbare ontvangsten worden tot slot bekomen door de som te maken van de voorschotten en de kasmatige afrekeningen die zich in hetzelfde begrotingsjaar situeren. De aanrekenbare bruto-opcentiemen van het begrotingsjaar 2019 bedragen 7.822.658 duizend euro en zijn dus samengesteld uit voorschotten (7.635.724 duizend euro) en afrekeningen (4.129 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2016; 23.015 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2017 en 159.790 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2018).

Bemerk dat de HRF-methode, net zoals de methode van de getransactionaliseerde kas, uiteindelijk ook rekening houdt met een verondersteld inningspercentage (hier: 99,66% voor aanslagjaar 2015; 99,79% voor aanslagjaar 2016 en 99,70% voor de volgende aanslagjaren). Het verschil tussen beide methodes zit echter in de spreiding van de aan te rekenen ontvangsten.

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de zesde staatshervorming geregionaliseerd werden, zijn in de Vlaamse begroting niet als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave. Opdat de verwerking van de ramingen zou aansluiten op de raming van de bruto-opcentiemen, worden voor de fiscale uitgaven enkel de voorschotten geraamd. Iedere afrekening op de fiscale uitgaven wordt immers verwerkt bij de bruto-opcentiemen.

De dotaties die betrekking hebben op de bijkomende gewestelijke bevoegdheden n.a.v. het Lambermontakkoord (2001) zijn vanaf 2015 opgegaan in een nieuwe dotatie (middelen

diverse bevoegdheden) die voortaan verdeeld wordt op basis van een vaste verdeelsleutel (50,33% voor het Vlaamse Gewest). De nieuwe dotatie werd in 2015 aangevuld met specifieke bijkomende middelen: 5,0 miljoen (overdracht gebouwen) en 626,0 miljoen (voor nieuwe bevoegdheden: participatiefonds, grootstedenbeleid, landbouwrampen, overdracht personeel (aankoopcomités), FRGE, BIRB). Finaal slot wordt de bedoelde dotatie per gewest tot en met 2019 verminderd met een nominaal in de herziene bijzondere financieringswet opgenomen bedrag ter dekking van het encours voor de bevoegdheid 'grootstedenbeleid' dat de federale overheid verder zal vereffenen. De totale dotatie voor het Vlaamse Gewest wordt in 2019 op 503.961 duizend euro geraamd, inclusief 642 duizend euro afrekening.

Door de zesde staatshervorming zijn de gewesten ook bevoegd geworden voor bepaalde aspecten van het tewerkstellingsbeleid en voor specifieke fiscale uitgaven (woonbonus, bouwsparen, energiebesparende maatregelen, beveiliging, renovatie, grootstedenbeleid, dienstencheques). De gewesten ontvangen hiertoe twee nieuwe toelagen (een voor tewerkstellingsbeleid en een voor fiscale uitgaven). Niet 100%, maar 60% van de overgedragen bevoegdheid inzake fiscale uitgaven wordt gefinancierd via een toelage vanwege de federale overheid. De resterende 40% financieren de gewesten via de opcentiemen. Op de toelage voor het tewerkstellingsbeleid werd in 2015 een recurrente inhouding ad 831,3 miljoen euro toegepast (voor de drie gewesten samen) ter sanering van de openbare financiën. In 2016 werd een bijkomende recurrente inhouding van 831,3 miljoen euro toegepast. De nieuwe toelagen voor werk en fiscale uitgaven worden in de Vlaamse begroting 2019 respectievelijk op 1.264.896 duizend euro (inclusief 3.543 duizend euro afrekening 2018) en 1.173.513 duizend euro (inclusief 3.278 duizend euro afrekening 2018) geraamd.

De voorliggende raming van de gewesttoelagen sluit tevens volledig aan bij de raming die door de FOD Financiën gecommuniceerd werd. Hierbij dient vermeld dat de raming van de toelage voor fiscale uitgaven sinds de begrotingsopmaak 2017 (en definitief vanaf de begrotingsaanpassing 2017) gebaseerd is op een geactualiseerd basisbedrag voor de fiscale uitgaven van het aanslagjaar 2015.

Het bedrag van het gewestelijk deel van het overgangsmechanisme is negatief en wordt op -321.557 duizend euro geraamd (geen afrekening 2018). Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene bijzondere financieringswet budgettair neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gewest. Het egalisatiebedrag wordt tot en met 2024 nominaal constant gehouden. Nadien wordt het over een periode van tien jaar lineair afgebouwd.

De zesde staatshervorming voorziet vanaf 2014 ook een nieuwe transfer ten gunste van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest m.b.t. de pendelbewegingen. In 2019 zal de pendeldotatie 44 miljoen euro bedragen. De pendeldotatie wordt gedragen door het Vlaams Gewest en het Waals Gewest a rato van hun aandeel in de netto stroom van pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aandeel van het Vlaams Gewest in de netto stroom pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt in 2019 op 62,86% geraamd. Dit komt neer op -27.653 duizend euro. Omdat het aandeel over het jaar 2018 niet gewijzigd wordt, bevat de pendeldotatie 2019 geen afrekening. Vanaf de begrotingsopmaak 2018 wordt de pendeldotatie niet meer als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave (zie begrotingsartikel CB0-1CCB2CC-WT).

Tot slot wordt het toegewezen gedeelte van de PB nog verminderd met de responsabiliseringsbijdragen (voor het gewest en de gemeenschap samen) die nominaal vermeld staan in artikel 65quinquies van de bijzondere financieringswet.

3.2.2.3 Gemeenschap : Toegewezen gedeelte van de BTW en de PB en toelagen voor nieuwe bevoegdheden

De gemeenschapsmiddelen worden in 2019 op 23.247.052 duizend euro geraamd, inclusief 54.798 duizend euro afrekening over het begrotingsjaar 2018. De raming 2019 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2019 een toename in van 776.953 duizend euro.

Het toegewezen gedeelte van de BTW bestaat sinds 2015 uit vier componenten. Van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen werd in 2015 het effect afgezonderd van de koppeling van de basis BTW-dotatie aan de economische groei over de periode 2010-2015. Dit afgezonderde deel werd in 2015 aan de globale BTW-dotatie toegevoegd en ondergaat bijgevolg de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie. Het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen werd aan de globale PB-dotatie toegevoegd. Daarnaast werd in 2015 de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld geïncorporeerd in de globale BTW-dotatie en ondergaat ze bijgevolg ook de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie. Tot slot werd de globale BTW-dotatie in 2015 recurrent met 158,5 miljoen euro opgetrokken ter financiering van enkele overgedragen bevoegdheden. Als dusdanig wordt het toegewezen gedeelte van de BTW in 2019 op 9.878.292 duizend euro geraamd, inclusief 21.500 duizend euro afrekening 2018.

Het toegewezen gedeelte van de PB bestaat sinds 2015 uit drie componenten: de basis PB-dotatie zoals die voor de zesde staatshervorming bestond, het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen en een recurrente inhouding ad 356,3 miljoen euro ter sanering van de openbare financiën. In 2016 werd een bijkomende recurrente inhouding van 356,3 miljoen euro in rekening gebracht. Het totale toegewezen gedeelte van de PB volgt de evolutie en de verdeling van de basis PB-dotatie. Het toegewezen gedeelte van de PB wordt in 2019 op 5.561.763 duizend euro geraamd, inclusief 14.238 duizend euro afrekening 2018.

De in artikel 81quinquies van de bijzondere financieringswet bedoelde nominale vermindering van de middelen (voor het begrotingsjaar 2015) houdt verband met personeelsleden die als federale personeelsleden tewerkgesteld blijven in de gesloten jeugdinstantie te Tongeren. Vanaf 2016 wordt de vermindering jaarlijks aan de inflatie aangepast. De vermindering wordt definitief stopgezet van zodra de personeelsleden niet langer geheel of gedeeltelijk werkzaam zijn als federaal personeelslid in die gesloten instantie. De stopzetting van de vermindering gebeurt ten laatste op 31 december 2018. De begrotingsopmaak 2019 bevat bijgevolg enkel nog een negatieve afrekening over het begrotingsjaar 2018 (-4 duizend euro).

De gemeenschappen ontvangen vanaf 2015 eveneens bijkomende toelagen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)). Voor de Vlaamse Gemeenschap worden de bijkomende middelen in 2019 op 7.654.205 duizend euro geraamd, inclusief 19.063 duizend euro afrekening 2018.

De kosten voor het administratief beheer en de uitbetaling van de gezinsbijslag, bedoeld in artikel 68quinquies van de bijzondere financieringswet, worden niet in mindering van de ontvangsten gebracht. Zij worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot. Hetzelfde geldt voor de inhoudingen die de FOD Financiën doorvoert inzake de maximumfactuur (inhouding op toelage ouderenzorg) en inzake de ziekenhuisinfrastructuur (inhouding op toelage ziekenhuisinfrastructuur). Beide inhoudingen worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot, en niet als een minderontvangst.

Ook voor de gemeenschappen voorziet de herziene Bijzondere Financieringswet een overgangsmechanisme. Het bedrag van het overgangsmechanisme is positief en wordt in

2019 op 152.795 duizend euro geraamd (geen afrekening 2018). Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene Bijzondere Financieringswet budgettair neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gemeenschap. Het egalisatiebedrag wordt tot en met 2024 nominaal constant gehouden. Nadien wordt het over een periode van tien jaar lineair afgebouwd.

3.2.2.4 Sensitiviteit

Gezien de volatiliteit van de in tabel 3-3 vermelde parameters, in het bijzonder van de economische groei en de inflatie, wordt in tabel 3-6 een beknopt overzicht geboden van de sensitiviteit van de geraamde middelen uit de herziene bijzondere financieringswet voor beide parameters voor het begrotingsjaar 2019. In deze paragraaf wordt nagegaan in welke mate de opcentiemen, het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de specifieke dotaties (zie paragraaf 3.3.) reageren op een wijziging van de economische groei en de inflatie in het begrotingsjaar 2018 en 2019.

Tabel 3-6 geeft een schematisch overzicht van het verrichte onderzoek. Elke onderzochte wijziging had een grootte van 0,1 procentpunt (10 basispunten). Ook wijzigingen van de andere parameters vermeld in tabel 3-3 hebben een impact op de middelen, maar hier is de impact minder uitgesproken. Om die reden worden ze niet in tabel 3-6 opgenomen.

De in het vet weergegeven bedragen in tabel 3-6 (26.929 en 33.032 duizend euro) tonen de meerontvangsten op kruissnelheid van een stijging met 10 basispunten van respectievelijk het BBP en de CPI.

Tabel 3-6: Sensitiviteit (in duizend euro)

Parameter	Middelen 2019		
	Afrekening 2018	Basis 2019	Totaal
BBP 2018	16.253	26.929	43.182
BBP 2019	-	16.840	16.840
CPI 2018	24.703	33.032	57.736
CPI 2019	-	25.587	25.587

3.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 3-7 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)), worden onder paragraaf 3.2. vermeld.

Tabel 3-7: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

	BA 2018	2018 bij BA 2018 excl afrek 2017	2018 bij BO 2019 excl afrek 2017	2018 Afrekening bij BO 2019	BO 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	BO 2019 incl afrek 2018 geïntegreerd	BO 2019 - BA 2018
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g) = (e) - (a)
Tewerkstellingsprogramma's	-	-	-	-	-	-	-
Buitenlandse studenten	39.085	39.085	39.200	115	39.945	40.060	860
Dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld	-	-	-	-	-	-	-
Overname verkeersbelastingen	15.689	15.689	15.736	46	16.035	16.081	345
Dotatie Nationale Plantentuin	7.360	7.360	7.360	0	7.613	7.613	252
Overname registratie- en erfbelastingen	25.503	25.503	25.578	75	26.064	26.139	561
Compensatie dode hand	597	597	597	0	597	597	0
Overname spelen en weddenschappen, aut ontspanningstoestellen en openingsbelasting					8.096	8.096	8.096
Subtotaal dotaties vanwege federale overheid	88.234	88.234	88.471	237	98.349	98.586	10.115
Afrekening over het jaar t-1	46				237		191
Totaal dotaties vanwege federale overheid	88.280	88.234	88.471	237	98.586	98.586	10.305

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) bijzondere financieringswet, wordt vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% wordt toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie vanaf begrotingsjaar 2015 niet meer opgenomen in tabel 3-7.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord (2001) werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (zesde staatshervorming) wordt de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd en volgt ze bijgevolg de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeerstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaamse Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaamse Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen, en vanaf 2019 voor de overname van de dienst van de belasting op spelen en weddenschappen en op automatische ontspanningstoestellen.

Volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de middelenbegroting 2019 gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

Tot slot worden de gewesten op basis van artikel 63 van de Bijzondere Financieringswet vanaf 1 januari 2014 ook vergoed voor de derving van de gewestbelasting als gevolg van de niet-inning van de onroerende voorheffing op staatseigendommen die vrijgesteld zijn van onroerende voorheffing.

3.4. Gewestelijke belastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor het begrotingsjaar 2019 vertrekken van de vermoedelijke realisaties over het begrotingsjaar 2018 en houden rekening met de parameters van de Economische Begroting van 5 september 2018.

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 worden de gewestbelastingen 202,2 miljoen euro hoger ingeschat dan bij de begrotingsaanpassing 2018. Tabel 3-8 toont een overzicht van de ontvangsten per gewestbelasting.

De prognoses 2018 van de ESR-ontvangsten uit spelen en weddenschappen en automatische ontspanningstoestellen werden bekomen door het gemiddelde te nemen van de federale ramingen en de Vlaamse ramingen. Voor automatische ontspanningstoestellen wijkt de federale raming (26,2 miljoen) sterk af van de conservatievere Vlaamse raming (20,9 miljoen). De begrotingsopmaak 2019 houdt rekening met een groei van de ontvangsten van 3,9% voor de ontvangsten uit spelen en weddenschappen en 1,5% voor de ontvangsten uit automatische ontspanningstoestellen. Die percentages zijn de helft van de gehanteerde percentages in de federale ramingen.

De raming van de registratiebelastingen vertrekt van het aantal akten volgens datum van de akte en het gemiddelde recht per akte. Om tot de ESR-ontvangsten te komen wordt rekening gehouden met het kohieritme en de (terug)betaalmomenten.

De raming van het verkooprecht maakt abstractie van de effecten van de hervorming van het verkooprecht. Die hervorming werd budgetneutraal ingevoerd met als uitgangspunt dat extra transacties een dalend gemiddeld recht zullen compenseren. De prognose 2018 van de ESR-ontvangsten uit het verkooprecht ligt 19,2 miljoen euro boven het niveau van de begrotingsaanpassing 2018. In die prognose wordt onderliggend rekening gehouden met een groei van het volume gelijk aan het BBP (+1,5%). Het gemiddelde recht evolueert in functie van de CPI (+2%). Voor 2019 wordt eveneens uitgegaan van een groei gelijk aan de groei van het BBP (+1,5%) plus de groei van de CPI (+1,9%), ofwel een globale groei van 3,4%. Rekening houdend met het kohieritme en de (terug-)betalingen resulteert dit in 2.467,8 miljoen euro ESR-ontvangsten (+3,9% t.o.v. de prognose 2018).

De prognose 2018 van de ESR-ontvangsten uit het verdelrecht bedraagt 73,5 miljoen euro. Voor 2019 wordt uitgegaan van 74,8 miljoen euro ontvangsten. Onderliggend wordt uitgegaan van een groei gelijk aan de evolutie van de CPI.

De prognose 2018 van de ESR-ontvangsten uit het recht op hypotheekvestiging ligt in lijn met de raming van de begrotingsaanpassing 2018 (+1,4 miljoen euro). Voor 2019 wordt uitgegaan van een groei gelijk aan de evolutie van het BBP (volume effect, +1,5%).

De prognose 2018 van de ESR-ontvangsten uit de schenkbelasting ligt 39,1 miljoen euro lager dan geraamd bij de begrotingsaanpassing 2018. Zowel de ontvangsten uit roerende als onroerende schenkingen liggen lager dan verwacht. Bij onroerende schenkingen is de daling meer uitgesproken. Vermoedelijk speelt de hervorming van het federale erfrecht een rol: burgers hebben wellicht afgewacht tot de finale contouren van de hervorming gekend waren vooraleer nog te schenken. Daarom wordt verwacht dat de terugval in het aantal schenkingen tijdelijk is. De raming van de begrotingsopmaak 2019 houdt voor de roerende schenkingen rekening met een groei van het aantal schenkingen van 5,5%. Hierdoor wordt voor 2019 een aantal transacties bekomen dat gelijk is aan het gemiddelde van de periode 2015-2017. Daarnaast wordt rekening gehouden met een prijseffect, gelijk aan de evolutie van de CPI (+1,9%). Voor de onroerende schenkingen wordt uitgegaan van een stijging van het aantal transacties van 14,1%. Naast het opnieuw hernemen van de schenkingen omwille van het wegvallen van de onzekerheid rond de federale hervormingen van het erfrecht, wordt hier ook een positief effect verwacht van het wegvallen van het progressievoorbehoud van drie jaar. Het aantal transacties in 2019 is gelijk aan 95% van het aantal transacties 2017. Voor onroerende schenkingen wordt geen prijseffect in rekening gebracht.

De prognose van de ontvangsten uit de erfbelasting ligt 63,1 miljoen euro boven het niveau van de begrotingsaanpassing 2018. De ontvangsten uit nalatenschappen 2017 vallen een stuk hoger uit dan geraamd bij de begrotingsaanpassing 2018. Voor overlijdens 2018 en

2019 wordt rekening gehouden met een jaar op jaar groei van de gemiddelde ontvangst per overlijden gelijk aan de evolutie van de CPI. Daarnaast houdt de raming rekening met een mindere opbrengst van 98 miljoen euro in 2019 ingevolge de verlaging van de tarieven. Dat resulteert in een raming van de ontvangsten uit erfbelasting die 1.455,5 miljoen euro bedraagt. De ontvangsten uit fiscale regularisaties worden constant gehouden op 75 miljoen euro.

Er zijn momenteel geen elementen die aanleiding geven tot een aanpassing van de raming van de begrotingsaanpassing 2018 voor de onroerende voorheffing. Voor de raming begrotingsopmaak 2019 wordt uitgegaan van een indexering van de tarieven (1,97%) en een beperkte groei van het KI (+0,5%). De ESR-ontvangsten stijgen jaar op jaar met 3,4%. Dat is meer dan de som van de index en het volume effect. De oorzaak is dat in 2018 de aanpassing van de tarieven omwille van de inkanteling van de provinciale bevoegdheden nog niet volledig op kruissnelheid is.

De prognose 2018 van de ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting ligt 10,6 miljoen euro onder het niveau van de begrotingsaanpassing 2018. Bij de begrotingsaanpassing werd rekening gehouden met een volume effect van 2%. De verwachting is dat het volume effect beperkt zal blijven tot 1%. Voor de raming 2019 wordt rekening gehouden met een indexatie van de tarieven, een volume effect van 1% en een negatief prijseffect omwille van de vergroening van het wagenpark van -1%.

De prognose 2018 van de ontvangsten uit de belasting op inverkeerstelling ligt 12,7 miljoen euro boven het niveau van de begrotingsaanpassing. Die extra ontvangsten zijn hoofdzakelijk het gevolg van een prijseffect. De veronderstelling bij de begrotingsaanpassing was dat de stijging van de CO₂-correctiefactor het effect van de vergroening (lagere CO₂ uitstoot) door technologische vooruitgang zou neutraliseren. Nu blijkt dat deze vooruitgang minder sterk doorzet in het wagenpark waardoor er een uitgesproken positief prijseffect is. Daarnaast laat het effect van de nieuwe Europese homologatiecyclus in voege sinds 1 september 2017 zich ook voelen, gezien de NEDC 2.0 waarden iets hoger liggen dan de klassieke NEDC 1.0. Het prijseffect wordt geraamd op 6%. In de raming van de begrotingsopmaak 2019 wordt eveneens rekening gehouden met een prijseffect van 6%. De wagens gehomologeerd volgens NEDC 2.0 komen maar geleidelijk op de markt, vandaar dat ook in 2019 nog een effect wordt verwacht. De Europese Commissie heeft voor toekomstige WLTP-homologaties vanaf november 2018 een nieuwe omrekenmodule NEDC 2.1 gelanceerd, die NEDC 1.0 beter zou moeten benaderen, maar de effecten hiervan zullen zich ook maar geleidelijk laten voelen. De bestaande NEDC 2.0 waarden van reeds gerealiseerde WLTP homologaties blijven dus behouden.

De ontvangsten uit de kilometerheffing evolueren in functie van de CPI en de groei van het BBP. Daarnaast wordt rekening gehouden met een vergroeningseffect (-0,8%), ingevolge het toenemend aandeel van euro-norm 6 vrachtwagens ten koste van vrachtwagens met een lager euro-norm. De raming voor de begrotingsopmaak 2019 bedraagt 465,4 miljoen euro.

Tabel 3-8: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	2017	BA2018	2018 prognose sept	BO2019	BO2019 - BA2018	%	BO2019 - Prognose	%
Spelen en weddenschappen	41.150	44.356	45.635	47.420	3.064	6,9%	1.784	3,9%
Automatische ontspanningstoestellen	25.489	26.261	23.570	23.927	-2.334	-8,9%	357	1,5%
Openingsbelasting	39	0			0	0,0%		
Verkooprecht en verdeelrecht	2.394.897	2.432.946	2.449.230	2.542.586	109.640	4,5%	93.356	3,8%
Recht op hypotheekvestiging	161.569	156.461	157.826	161.683	5.222	3,3%	3.857	2,4%
Schenkelasting	402.099	388.699	349.588	383.728	-4.971	-1,3%	34.140	9,8%
Registratierechten fiscale regularisatie	100				0	0,0%	0	0,0%
Erfbelasting excl. Fiscale regularisaties	1.443.839	1.432.653	1.495.793	1.455.491	22.838	1,6%	-40.302	-2,7%
Erfbelasting fiscale regularisaties	9.996	75.000	75.000	75.000	0	0,0%	0	0,0%
Onroerende voorheffing	104.963	210.710	210.710	217.812	7.102	3,4%	7.102	3,4%
Verkeersbelasting	1.068.027	1.097.369	1.086.759	1.107.478	10.109	0,9%	20.719	1,9%
Belasting op de inverkeerstelling (Vlabel)	244.024	247.848	260.525	278.315	30.467	12,3%	17.790	6,8%
Eurovignet (Fed)	-5.507	0			0	0,0%	0	0,0%
Eurovignet (Vlabel)	-93	0			0	0,0%	0	0,0%
Kilometerheffing	430.394	444.267	455.248	465.368	21.101	4,7%	10.120	2,2%
Totaal	6.320.986	6.556.570	6.609.884	6.758.808	202.238	3,1%	148.923	2,3%

3.5. Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten voor het begrotingsjaar 2019 bedraagt 531,6 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 houdt deze raming een toename in van 31,0 miljoen euro.

De toename van de toegewezen ontvangsten in 2019 wordt hoofdzakelijk verklaard door de tegengestelde evolutie van de ontvangsten van het Energiefonds (-84,3 miljoen euro) en van het Klimaatfonds (+112,3 miljoen euro). De daling op het Energiefonds wordt vooral verklaard door de inwerkingtreding van de nieuwe, lagere energieheffing. In 2019 worden de laatste ESR-ontvangsten uit de oude energieheffing verwacht. Het gaat om 8,8 miljoen euro. Tegelijkertijd zal vanaf 2019 de nieuwe, lagere energieheffing inwerking treden en quasi onmiddellijk op kruissnelheid komen (114 miljoen euro). De ontvangsten van het Klimaatfonds, dat wordt gespijsd met middelen uit de Belgische veiling van emissierechten, stijgen met 112,3 miljoen euro. Dit als gevolg van de sterk gestegen CO2-prijs op de ETS-markt, tot boven de 20 euro per ton.

Andere belangrijke toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten in het kader van het medisch-sociaal beleid;
- de inkomsten van het fonds voor de ondersteuning van het verkeers- en verkeersveiligheidsbeleid.

3.6. Andere ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen worden bestempeld als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren.

De raming van de andere ontvangsten (exclusief Lotto-middelen) voor het begrotingsjaar 2019 bedraagt 201,9 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 houdt deze raming een daling in van 2,7 miljoen euro. In deze middelencategorie wordt de raming van de verkeersboeten met 32,7 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Tevens zal het Havenbedrijf Gent in de periode 2019-2022 een bijdrage betalen in de bouwkosten van de Sluis Terneuzen. In 2019 wordt de bijdrage geraamd op 25,7 miljoen euro.

3.7. Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de Bijzondere Financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen voor 2019 bedraagt 30,2 miljoen euro, een quasi status quo ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Deze raming is gebaseerd op het voorlopige verdelingsplan van het dienstjaar 2018.

3.8. Te consolideren instellingen

Tabel 3-9 geeft een overzicht van de ESR-ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. De ESR-ontvangsten van de te consolideren instellingen nemen in vergelijking tot de begrotingsaanpassing 2018 met 134,0 miljoen euro toe. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Tabel 3-9: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	REA 2017	BA 2018	BO 2019	BO - BA
MINA	102.276	133.699	132.449	-1.250
VIF	71.266	64.122	54.773	-9.349
Loodswezen	83.702	86.088	90.054	3.966
Andere instellingen met DAB-vorm	26.919	31.265	30.129	-1.136
VDAB	124.684	156.547	165.103	8.556
VRT	175.895	179.293	192.447	13.154
Kind & Gezin	186.531	183.380	187.671	4.291
VSF	248.557	257.649	271.429	13.780
VVM - De Lijn	234.723	225.864	229.864	4.000
VEB	132.313	241.214	228.463	-12.751
VITO	59.007	71.735	66.078	-5.657
Tunnel Liefkenshoek	69.872	67.946	72.414	4.468
VWF	62.033	63.898	64.350	452
VMSW	233.908	232.233	240.672	8.439
Hogescholen en universiteiten	1.127.581	976.527	1.064.044	87.517
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	795.442	800.779	816.335	15.556
Totaal	3.734.709	3.772.239	3.906.275	134.036

De ESR-ontvangsten van het Minafonds worden bij de begrotingsopmaak 2019 op 132,4 miljoen euro geraamd. Deze ontvangsten bestaan hoofdzakelijk uit heffingen die worden geïnd door de Vlaamse openbare milieu-instellingen. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 houdt de raming een daling in van 1,3 miljoen euro. De inkomsten uit waterheffingen dalen met 2 miljoen euro, terwijl een stijging van de dividendontvangst vanuit de Vlaamse Milieuholding wordt verwacht met 0,8 miljoen euro.

De totale ESR-gecorrigeerde ontvangsten van het VIF worden geraamd op 54,8 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2019, een daling met 9,3 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit is te wijten aan het feit dat met de overschakeling naar een prestatiebegroting een gedeelte van de ontvangsten overgeheveld zijn naar de algemene ontvangstenbegroting.

De ESR-gecorrigeerde ontvangsten bij de DAB Loodswezen stijgen met bijna 4 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit is voornamelijk te wijten aan de geraamde trafiekstijging van 5%, alsook door een indexatie van de tarieven.

Bij de VDAB stijgen de ESR-ontvangsten met 8,6 miljoen euro tot 165,1 miljoen euro, voornamelijk te wijten aan de verwachte opbrengsten uit de verkoop van gebouwen te Denderleeuw en Hasselt.

De ESR-ontvangsten van de VRT worden bij de begrotingsopmaak 2019 op 192,4 miljoen euro geraamd. Dit bedrag houdt een toename in van 13,2 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. De dividenden van de VAR worden met 1,6 miljoen euro bijgesteld, en de inkomensoverdrachten vanuit EU-instellingen met 0,3 miljoen euro. De ontvangsten uit de verkoop van niet-duurzame goederen en diensten stijgen met 2,4 miljoen euro. De belangrijkste toename wordt echter verwacht van de ontvangsten uit de verkoop van vastgoed in het kader van het nieuwbouwproject (+8,8 miljoen euro).

De ESR-ontvangsten van Kind en Gezin nemen bij de begrotingsopmaak 2019 toe met 4,3 miljoen euro tot 187,7 miljoen euro. Dit is quasi volledig het gevolg van een toename van de geraamde inkomsten voor groeps- en gezinsopvang met 4,2 miljoen euro.

De ESR-ontvangsten van de Vlaamse Sociale Bescherming nemen toe met 13,8 miljoen euro, voornamelijk ten gevolge van de ontvangsten uit geldboetes en de ontvangsten die kaderen binnen de internationale overeenkomsten over de medische kosten van buitenlanders die in Vlaamse voorzieningen zorg ontvangen. De ESR-ontvangsten worden op 271,4 miljoen euro geraamd.

De ESR-gecorrigeerde ontvangsten van De Lijn bedragen 229,9 miljoen euro, wat een toename is van 4 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. De stijging van 4 miljoen euro is te wijten aan de stijging van de ontvangsten uit ticketverkoop.

De ESR-ontvangsten van het VEB worden geraamd op 228,5 miljoen euro, een daling met 12,8 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. De ESR-ontvangsten betreffen één-op-één doorgerekende kosten van de leveringsactiviteit van het VEB.

De ESR-ontvangsten van het VITO bestaan hoofdzakelijk uit lopende contracten binnen de sector overheid (10 miljoen) en buiten de sector overheid (41 miljoen). Terwijl de eerste constant blijven, dalen de ontvangsten uit contracten buiten de sector overheid met 0,5 miljoen. De ontvangsten vanuit andere sectoren dalen met 7,1 miljoen euro enerzijds omdat bij de begrotingsaanpassing 2018 rekening werd gehouden met een eenmalige recuperatie (-8,1 miljoen) als gevolg van een gerechtelijke uitspraak in het voordeel van VITO betreffende een project met Unmanned Aerial Vehicles (UAV's), en anderzijds door een verhoogde korting op de bedrijfsvoorheffing van kennismedewerkers (+1 miljoen).

De ESR-gecorrigeerde ontvangsten van Tunnel Liefkenshoek bedragen 72,4 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2019. Het betreft een stijging van 4,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 omwille van een hogere omzet van de tunnel.

De ESR-ontvangsten van het Vlaams Woningfonds (VWF) stijgen met 0,5 miljoen euro tot 64,4 miljoen euro. Dit is het gevolg van enerzijds hogere renteontvangsten (+1,5 miljoen euro) en anderzijds het wegvallen van een eenmalige inkomst uit de verkoop van kantoorgebouwen in het kader van een vernieuwingsoperatie uitgevoerd in 2018 (-1 miljoen euro).

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 nemen de ontvangsten van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) toe met 8,4 miljoen euro tot 240,7 miljoen euro. Dit is quasi volledig toe te schrijven aan stijgende renteontvangsten (+8,2 miljoen euro) en een lichte toename van de beheersvergoeding die de VMSW ontvangt van de sociale huisvestingsmaatschappijen (+0,2 miljoen euro).

De te consolideren Universiteiten en Hogescholen worden als één geheel behandeld. In totaal bedragen de ESR-ontvangsten van deze instellingen 1.064,0 miljoen euro (een stijging van 87,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018). 248,7 miljoen euro is afkomstig van bedrijven (ondersteuning van onderzoek, kosten m.b.t. vorming en bijscholing) en 351,4 miljoen euro is afkomstig van gezinnen (voornamelijk inschrijvingsgelden). Daarbij komen nog 155 miljoen euro ontvangsten vanuit andere Belgische overheden (lokaal / gemeenschap / gewest / federaal / Sociale Zekerheid), 73 miljoen euro ontvangsten vanuit EU-instellingen en 144,7 miljoen euro ontvangsten vanuit buitenlandse partners (overheden en privépartners). De overige 91,2 miljoen euro aan ontvangsten is verspreid over kleinere posten: renteopbrengsten, kosten m.b.t. vorming voor (buitenlandse) publieke instellingen, verkoop van onroerende goederen.

4. DE UITGAVENBEGROTING

4.1. Inleiding

Bij de begrotingsopmaak 2019 nemen de geconsolideerde beleidskredieten toe met 2.083,2 miljoen euro en de geconsolideerde betaalkredieten met 1.951,6 miljoen euro. De beleidskredieten nemen dus 131,6 miljoen euro meer toe dan de betaalkredieten.

Tabel 4-1: Geconsolideerde beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)

	BA 2018 (a)	BO 2019 (b)	Evolutie(3=2-1)
Beleidskredieten	45.424.401	47.507.622	2.083.221
Betaalkredieten	45.051.956	47.003.555	1.951.599
Beleid min betaal	372.445	504.067	131.622

In dit hoofdstuk over de uitgavenbegroting wordt in eerste instantie toegelicht hoe de overstap gemaakt wordt van de uitgavenkredieten zoals opgenomen in de administratieve tabel en de begrotingen van de instellingen naar de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten zoals opgenomen in Tabel 4-1.

In een volgend deel wordt het overzicht gegeven van de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein evenals de evolutie per beleidsdomein.

Het vierde en laatste deel van dit hoofdstuk beschrijft per beleidsdomein de belangrijkste evoluties per beleidsdomein.

4.2. De beleids- en betaalkredieten

In de algemene uitgavenbegroting is er sprake van vastleggingskredieten (VAK), vereffeningskredieten (VEK) en variabele kredieten (VRK). Bij de DAB en rechtspersonen zijn er vastleggingskredieten en vereffeningskredieten.

De vastleggingskredieten zijn de kredieten die aangeven voor welk bedrag de Vlaamse overheid nieuwe verbintenissen kan aangaan. De vereffeningskredieten zijn het geheel van kredieten waarmee eerder aangegane verbintenissen kunnen worden vereffend (ic betaald). De variabele kredieten ten slotte, zijn een raming van de vereffeningen die kunnen aangegaan worden op begrotingsfondsen.

Tot en met de begroting 2018 werd er ook een aparte kolom opgenomen voor de vastleggingsmachtigingen. Dit is niet meer het geval bij de begrotingsopmaak 2019, aangezien, de vastleggingsmachtigingen (MAC) in wezen dezelfde kenmerken vertonen als een vastleggingskrediet en daarom ook ondergebracht kunnen worden onder de kolom "Vastleggingskredieten". Bij de begroting 2019 zijn er dus nog altijd vastleggingsmachtigingen, maar de informatie hierover is terug te vinden bij de relevante artikels⁸ onder de kolom "VAK".

Om een overzicht te geven van de kredieten wordt er in de algemene toelichting traditioneel gebruik gemaakt van een andere groepering, namelijk de "beleids- en betaalkredieten". Dit geeft aan voor welke bedrag er enerzijds verbintenissen kunnen aangegaan worden (beleidskredieten) en voor welk bedrag de begroting hiervoor vereffeningskredieten voorziet (betaalkredieten). De beleidskredieten zijn het meest

⁸ Deze artikels zijn in de administratieve tabel te herkennen doordat het tweede cijfer in de codering van het artikel, een 5 is: DB0-1DFA5HY-IS

relevant om na te gaan welke beleidsaccenten de Vlaamse Regering legt naar aanleiding van een begrotingsronde, het zijn evenwel de betaalkredieten die een impact hebben op het vorderingensaldo. Beide benaderingen zijn dus relevant om een goed zicht te krijgen op de budgettaire situatie en toekomst van de Vlaamse overheid.

In dit hoofdstuk gebeurt de analyse op basis van de geconsolideerde ESR-beleidskredieten en de geconsolideerde ESR-betaalkredieten. Daarvoor moeten een aantal kredieten uitgezuiverd worden van de totaliteit van de kredieten.

Volgende kredieten bij de ministeries en de Vlaamse te consolideren instellingen worden niet weerhouden:

- Kredietverleningen-en deelnemingen (ESR-8) en aflossingen van overheidsschuld (ESR-9) worden niet meegenomen. Het zijn kredieten die het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap niet beïnvloeden.
- Toelagen aan Vlaamse te consolideren instellingen worden niet meegenomen om een dubbeltelling te vermijden. Met deze toelagen financieren de instellingen immers hun uitgaven die meegenomen worden als ESR-uitgaven. De kredieten van de provisie in het kader van de begrotingsmonitoring worden uitgefilterd (zie toelichting hoofdstuk netto beleidsruimte).

Voor de gebruiker van de begrotingsdocumenten is het niet eenvoudig om op basis van de gepubliceerde begrotingsinformatie de overstap te maken van de informatie die opgenomen is in de gepubliceerde stukken (VAK, VEK, en VRK) naar de geconsolideerde ESR-beleids- en -betaalkredieten zoals opgenomen in dit hoofdstuk. In het volgende onderdeel wordt dit verduidelijkt voor de beleidskredieten en vervolgens voor de betaalkredieten.

4.2.1 Beleidskredieten

Beleidskredieten zijn alle kredieten waarmee de Vlaamse overheid nieuwe verbintenissen kan aangaan.

De beleidskredieten van de Vlaamse Gemeenschap (excl. DAB's) worden als volgt samengesteld:

- de vastleggingskredieten (inclusief de vastleggingsmachtigingen die in de administratieve tabel ook opgenomen zijn onder de kolom "VAK");
- de toegewezen ontvangsten in begrotingsfondsen, aangezien die als indicator gelden voor de verbintenissen die binnen een begrotingsfonds aangewend kunnen worden.
- De voorziene aanwending van de overgedragen vastleggingskredieten uit het verleden (niet opgenomen in de administratieve tabel).

Deze laatste categorie wordt bij begrotingsopmaak 2019 voor het eerst meegenomen. Hoewel de Vlaamse overheid gebruik kon maken van de overgedragen kredieten (ruiters), werden deze niet meegenomen in de berekening van de geconsolideerde beleidskredieten. Vanaf de begrotingsopmaak 2019 wenst de Vlaamse Regering meer transparantie te bieden over de aanwending van de overgedragen kredieten in het begrotingsjaar (ruiterwerking). Het gaat over vastleggingskredieten van een voorgaand begrotingsjaar die niet geleid hebben tot verbintenissen, en die via een bepaling in het uitgavendecreet overgedragen worden naar 2019. De ruiterwerking is een uitzondering op het eenjarigheidsbeginsel. Deze kredieten zijn niet opgenomen in de administratieve tabel, maar kunnen dus wel aanleiding geven tot vastleggingen in 2019. Voor zover een minister de intentie heeft om deze overgedragen kredieten effectief vast te leggen in 2019, worden ze mee ze meegenomen voor de berekening van de beleidskredieten zoals in onderstaande figuur weergegeven.

Concreet gaat het om een bedrag van 130 miljoen euro in 2019, waarvan het merendeel betrekking heeft op investeringen in het kader van mobiliteit en openbare werken. Ook de ruiterwerking bij de DAB's wordt hier meegenomen.

Artikel/Instelling	Bedrag
MB0-1MHF2RD-WT	2.000
MB0-1MDF2DB-WT	1.564
MB0-1MIF2VB-WT	5.000
MDU-3MHF2RC-WT	61.869
MB0-1MHX2OB-PR	55.000
PH0-1PKC2PA-PR	150
HB0-1HBI2AD-WT	50
HB0-1HBX2AE-WT	919
JB0-1JDG2AD-WT	3.400
Totaal	129.952

Deze beleidskredieten van de ministeries (excl. DAB's) moeten wel nog gecorrigeerd worden om tot de ESR-beleidskredieten te komen.

Tabel 4-2: Saldi-berekening - Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)

Beleid		BO 2019
Vastleggingskredieten (VAK)	+	46.329.921
Voorziene aanwending van overgedragen VAK voorgaande jaren	+	129.952
Voorziene ontvangsten uit begrotingsfondsen (TO)	+	546.386
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	1.981.449
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	7.798
Toelagen aan instellingen (VAK-kolom) & correcties (inclusief correctie provisie in het kader van de begrotingsmonitoring)	-	20.618.717
Overige correcties	-	
TOTAAL	=	24.398.295

Bij de DAB's en de te consolideren instellingen die in hun begroting zowel vastleggingskredieten als vereffeningskredieten opnemen, zijn de beleidskredieten gelijk aan de vastleggingskredieten en dus rechtstreeks af te leiden uit de begrotingen. Ook hier moet er nog een correctie gebeuren om tot de ESR-beleidskredieten te komen.

Daarnaast zijn er een aantal instellingen waarbij er in de begroting geen informatie opgenomen is over de beleidskredieten. Meestal zijn voor die instellingen de beleidskredieten identiek aan de betaalkredieten voor die instellingen. Enkel indien er bij de toelage aan die instelling een verschil is tussen het vastleggingskrediet en het vereffeningskrediet, is dat niet het geval. Dan wordt dit verschil toegevoegd aan de betaalkredieten van die instelling om de beleidskredieten te berekenen. In bepaalde gevallen is het ook mogelijk dat deze instellingen nog extra beleidskredieten mogen aanwenden (beleidsintering).

Tabel 4-3: Saldi-berekening - Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BO 2019
Instellingen met beleid en betaal-uitgavenzijde		
Vastleggingskredieten	+	12.627.445
<i>Correcties voor:</i>		

Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	64.395
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	51.970
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	132.539
Interne verrichtingen	-	34.850
SUBTOTAAL		12.343.691
Instellingen met enkel betaal-uitgavenzijde		
Vereffeningskredieten	+	17.676.463
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.495.284
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	1.657.857
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	1.147.951
Interne verrichtingen	-	1.576.903
Verschil tussen VAK-toelage en VEK-toelage en beleidsintering	+	-33.065
SUBTOTAAL	=	10.765.403
TOTAAL	=	23.109.094

In Tabel 4-4 wordt een overzicht gegeven van de totale beleidskredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij begrotingsopmaak 2019.

De totale beleidskredieten nemen toe met 2.083,2 miljoen euro, ofwel 4,6% ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Voor 130 miljoen euro of 0,3%-punt gaat het echter om de opname van de voorziene aanwending van de overgedragen kredieten bij de ministeries en DAB's, wat bij de begrotingsaanpassing nog niet het geval was.

Tabel 4-4: Saldi-berekening – Totaal beleidskredieten (in duizend euro)

	BA 2018 (a)	BO 2019 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Beleidskredieten ministeries	28.851.555	24.398.295	-4.453.260	-15,4%
Beleidskredieten instellingen	16.572.846	23.109.327	6.536.481	39,4%
TOTAAL	45.424.401	47.507.622	2.083.221	4,6%

4.2.2 Betaalkredieten

De betaalkredieten zijn het geheel van kredieten waarmee eerder aangegane verbintenissen kunnen worden vereffend (ic betaald).

Zowel voor de Vlaamse Gemeenschap als voor de instellingen, kunnen de betaalkredieten rechtstreeks afgeleid worden uit de begrotingsinformatie die in de parlementaire stukken is opgenomen.

De totaliteit van de betaalkredieten bestaat uit de som van de vereffeningskredieten en van de variabele kredieten van de begrotingsfondsen.

Tabel 4-5: Saldi-berekening – Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)

Betaal		BO 2019
Vereffeningskredieten (VEK)	+	44.709.870
Variabele kredieten (VRK)	+	559.855
<i>Correcties voor:</i>		

Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.326.006
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	10.140
Toelagen aan instellingen & correcties (inclusief correctie provisie in het kader van de begrotingsmonitoring)	-	18.753.209
TOTAAL	=	24.180.370

Tabel 4-6: Saldi-berekening – Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BO 2019
Vereffeningskredieten	+	31.445.315
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.560.241
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	1.710.005
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	1.324.562
Interne verrichtingen	-	3.027.322
TOTAAL	=	22.823.185

In Tabel 4-7 wordt een overzicht gegeven van de totale betaalkredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij begrotingsopmaak 2019.

De totale betaalkredieten nemen globaal toe met 1.951,6 miljoen euro bij de begrotingsaanpassing 2018, ofwel 4,3% ten opzichte van de begrotingsaanpassing.

Tabel 4-7: Saldi-berekening – Totaal betaalkredieten (in duizend euro)

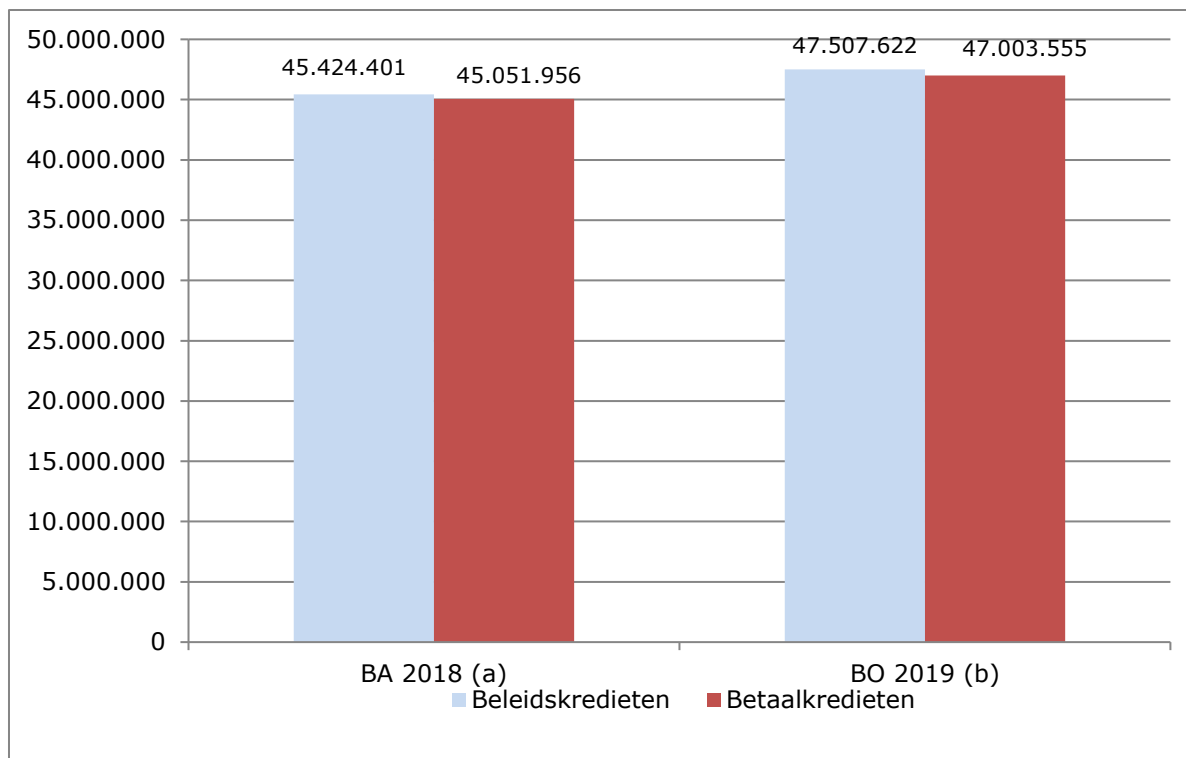
	BA 2018 (a)	BO 2019 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Betaalkredieten ministeries	28.752.858	24.180.370	-4.572.488	-15,9%
Betaalkredieten instellingen	16.299.098	22.823.185	6.524.087	40,0%
TOTAAL	45.051.956	47.003.555	1.951.599	4,3%

4.2.3 De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten

Figuur 4-1 toont aan dat bij de begrotingsopmaak 2019 de beleidskredieten 504,1 miljoen euro hoger liggen dan de betaalkredieten. Het verschil is met 131,6 miljoen euro toegenomen ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit verschil is quasi integraal toe te wijzen aan het feit dat er in 2019 (in tegenstelling tot 2018) de impact van de ruiterwerking ook weergegeven wordt in de geconsolideerde beleidskredieten (130 miljoen euro).

Indien hiervoor abstractie gemaakt wordt, nemen de betaalkredieten bij ongewijzigd beleid sterker toe dan de beleidskredieten. Bij de nieuwe beleidsinitiatieven, met name de extra investeringsimpulsen, nemen de beleidskredieten sneller toe dan de betaalkredieten. Deze tegengestelde bewegingen neutraliseren elkaar.

Figuur 4-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)

4.3. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 12 beleidsdomeinen

In onderstaande Tabel 4-8, resp. Tabel 4-9 wordt de cijfermatige evolutie van de beleids- resp. betaalkredieten van begrotingsaanpassing 2018 naar begrotingsopmaak 2019 per beleidsdomein weergegeven.

Tabel 4-8: Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)

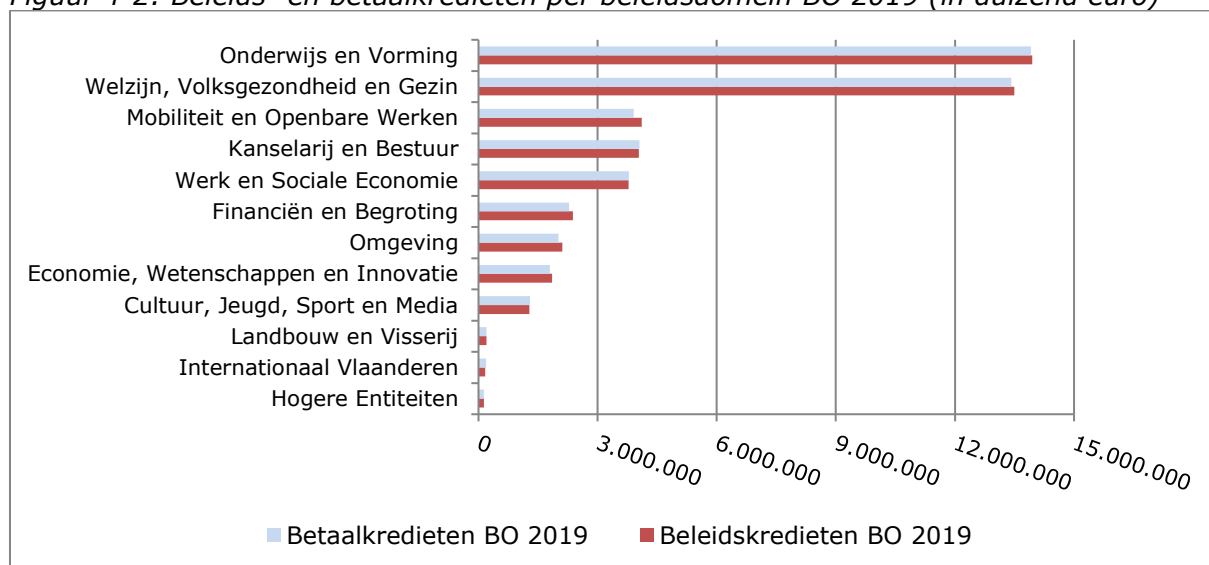
Beleidsdomein	REA 2017	BA 2018 (a)	BO 2019 (b)	(c)=(b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	120.371	130.698	135.307	4.609	3,5%
Financiën en Begroting	2.251.941	2.758.096	2.377.725	-380.371	-13,8%
Internationaal Vlaanderen	174.167	174.123	169.534	-4.589	-2,6%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.649.537	1.643.915	1.857.199	213.284	13,0%
Onderwijs en Vorming	11.131.819	13.465.039	13.949.097	484.058	3,6%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	10.986.346	12.180.669	13.495.781	1.315.112	10,8%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.155.614	1.295.307	1.279.295	-16.012	-1,2%
Werk en Sociale Economie	3.749.343	3.736.595	3.778.618	42.023	1,1%
Landbouw en Visserij	186.867	203.072	198.609	-4.463	-2,2%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.152.225	3.704.018	4.114.803	410.785	11,1%
Kanselarij en Bestuur	3.377.519	3.989.235	4.040.552	51.317	1,3%
Omgeving	1.902.563	2.143.634	2.111.102	-32.532	-1,5%
TOTAAL	39.838.312	45.424.401	47.507.622	2.083.221	4,6%

Tabel 4-9: Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro)

Beleidsdomein	REA 2017	BA 2018 (a)	BO 2019 (b)	(c)=(b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	120.091	130.698	135.307	4.609	3,5%
Financiën en Begroting	2.233.814	2.663.665	2.283.692	-379.973	-14,3%
Internationaal Vlaanderen	167.306	196.236	189.729	-6.507	-3,3%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.605.314	1.499.653	1.794.292	294.639	19,6%
Onderwijs en Vorming	11.133.096	13.433.878	13.913.087	479.209	3,6%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	10.989.339	12.123.662	13.424.900	1.301.238	10,7%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.201.596	1.271.484	1.300.912	29.428	2,3%
Werk en Sociale Economie	3.721.977	3.723.952	3.786.444	62.492	1,7%
Landbouw en Visserij	201.267	201.142	198.214	-2.928	-1,5%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.074.761	3.729.200	3.910.128	180.928	4,9%
Kanselarij en Bestuur	3.298.105	4.008.499	4.055.563	47.064	1,2%
Omgeving	1.782.166	2.069.887	2.011.287	-58.600	-2,8%
TOTAAL	39.528.834	45.051.956	47.003.555	1.951.599	4,3%

In figuur 4-2 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein weergegeven.

Figuur 4-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2019 (in duizend euro)

4.4. Prestatiebegroting

Op het einde van de vorige legislatuur werd een nieuwe begrotingsstructuur ingevoerd, die erin bestaat om de beleidsvelden vanaf 2014 eenduidig te koppelen aan begrotingsprogramma's. De doelstellingen die binnen deze beleidsvelden gedefinieerd werden, konden verder gelinkt worden aan begrotingsartikelen. Dit was een eerste belangrijke stap voorwaarts naar het beter afstemmen van de beleids-, beheers- en begrotingsdocumenten. Toch bleek het nog altijd moeilijk om op basis hiervan de gewenste

afstemming tussen de verschillende beleids- en begrotingsdocumenten op een eenvoudige manier te bereiken. De rechtstreekse koppeling tussen doelstellingen en begrotingsartikels is moeilijk te maken.

Om de linken tussen de beleids-, beheers- en begrotingscyclus te verhogen én de leesbaarheid van de begroting te bevorderen, werd in uitvoering van het Regeerakkoord en de beleidsnota van de minister van Financiën en Begroting het project prestatiebegroting opgestart.

De noemer "prestatiebegroting" dekt verschillende ladingen, waardoor er soms misverstanden ontstaan over het doel ervan. De bestaande literatuur rond prestatiebegroting geeft 3 grote categorieën aan van prestatiebegroting, gaande van een zeer minimale invulling naar een extreme toepassing:

- 'presentational budgeting': in deze vorm van prestatiebegroting is er prestatie-informatie aanwezig in de begrotingsdocumenten. Het kan dan gaan om prestatie-indicatoren of streefwaarden, alsook om prestatieresultaten. In deze categorie is prestatie-informatie enkel toegevoegd als achtergrondinformatie om politici en burgers te informeren. Er is hier totaal geen link tussen prestatie-informatie en budgetallocatie. De informatie speelt geen rol bij de beslissingen inzake budgetallocatie en dat is ook niet de intentie.

- 'performance informed budgeting': middelen worden dan gerelateerd aan de verwachte prestaties op een indirecte manier. Dit houdt in dat prestatie-informatie gebruikt wordt als verantwoording bij budgettaire beslissingen. Prestatie-informatie is belangrijk in het besluitvormingsproces, maar bepaalt niet noodzakelijk de omvang van de toegewezen middelen.

- 'direct performance budgeting': zoals de naam al aangeeft, is er een directe link tussen het alloceren van middelen en de geleverde prestaties. Toewijzingen kunnen dus gebaseerd zijn op een soort van formule of contract met specifieke indicatoren. Middelen worden direct gelinkt aan de behaalde resultaten of geleverde prestaties. Deze vorm van prestatiebegroting komt in de praktijk zelden voor, tenzij voor een specifieke sector. In Vlaanderen wordt dergelijk model bijvoorbeeld gebruikt voor de bepaling van het budget van de werkingskosten van Aquafin NV.

Vlaanderen bevindt zich met de huidige manier van begroten momenteel in de eerste categorie. Het doel is om te evolueren richting 'performance informed budgeting', zodat op termijn prestatie-informatie systematisch gebruikt kan worden als verantwoording bij budgettaire beslissingen. In buurlanden als bv. Nederland en Frankrijk is 'performance-informed budgeting' ook de algemeen geldende vorm van begroten. Prestatie-informatie is dus belangrijk in het besluitvormingsproces, maar bepaalt niet noodzakelijk de grootte van de toegewezen middelen.

Tijdens deze legislatuur werd een eerste belangrijke stap gezet naar 'performance informed budgeting'. Er dient eerst een goede, stabiele structuur te zijn waarbij er een duidelijke link is tussen de beleidsdoelstellingen en de corresponderende kredieten. Hiertoe moet in eerste instantie een reorganisatie van de artikelstructuur gebeuren.

Er werd een inhoudelijk structurelement (ISE) in het leven geroepen, als een inhoudelijk zinvolle clustering van deelbevoegdheden/kredieten binnen een beleidsveld/begrotingsprogramma. Het inhoudelijk structurelement is een noodzakelijk tussenniveau, dat zich bevindt tussen de huidige begrotingsprogramma's en begrotingsartikels. Door invoering van het inhoudelijk structurelement blijft de begrotingsstructuur stabiel over de legislaturen heen op een meer gedetailleerd niveau dan de beleidsdomeinen of programma's, waardoor het mogelijk wordt om tijdsreeksen te maken. Het inhoudelijk structurelement is een neutraal geformuleerde inhoudelijke

verzamelnaam voor verschillende overheidstaken en dient zowel opgenomen te worden in de beleids- als begrotingsdocumenten, zodat er een duidelijke koppeling ontstaat tussen het beleid en de daar tegenover staande kredieten.

De Vlaamse Regering besliste om de invoering van de inhoudelijke structurelementen in de begroting gefaseerd te laten gebeuren bij BO2018 en BO2019. Bij BO2019 is er dus nog een conversie doorgevoerd bij de volgende beleidsdomeinen:

- Onderwijs en Vorming (OV)
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)
- Internationaal Vlaanderen (iV)
- Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)

De nieuwe artikelstructuur manifesteert zich binnen deze beleidsdomeinen wat een herschikking van de artikels met zich meebrengt. Deze herschikking zal per beleidsdomein worden verklaard in de toelichtingen per beleidsdomein.

Gelet op het feit dat vanaf BO2019 alle beleidsdomeinen ingekanteld zijn in de nieuwe structuur is het mogelijk om de administratieve middelen- en uitgavenbegroting meer thematisch te gaan structureren. Concreet betekent dit dat de artikels in de administratieve tabel gegroepeerd worden per inhoudelijk structurelement en niet meer per entiteit, waardoor de presentatie van de kredieten grondig gewijzigd wordt ten opzichte van de voorgaande begrotingsrondes. Het grote voordeel is dat alle kredieten die verband houden met een bepaald thema (ISE) onder elkaar weergegeven worden. Daarnaast wordt er ook een tabel in bijlage voorzien waarbij de groepering van de kredieten per entiteit en per programma weergegeven worden. De wijzigingen worden verder toegelicht in de bijlage bij deze algemene toelichting.

Daarnaast is het ook mogelijk om geconsolideerd te gaan rapporteren over de totale kredieten per inhoudelijk structurelement, wat tot voorheen enkel mogelijk was op het niveau van de beleidsdomeinen. De rapportage per inhoudelijk structurelement is terug te vinden als bijlage bij deze algemene toelichting.

4.5. Bespreking per beleidsdomein

In de bespreking van de uitgavenevolutive per beleidsdomein wordt de nadruk gelegd op de evolutie van de beleidskredieten aangezien dit het best weergeeft welke beleidsintenties er genomen zijn. Tenzij anders aangegeven, wordt met de term "kredieten" verwezen naar de beleidskredieten. In de mate dat er een grote afwijking is tussen de evolutie van de beleids- en betaalkredieten, wordt dit ook weergegeven. Meestal heeft dit verschil te maken met een aanpassing van de betaalkalender of een vastlegging die niet jaarlijks gebeurt. De impact van de gewijzigde inflatieprognoses is niet stelselmatig opgenomen in de bespreking van de beleidsdomeinen. Deze informatie is wel opgenomen per begrotingsartikel in de toelichtingen per programma van de beleidsdomeinen.

De bespreking heeft enkel betrekking op evoluties van begrotingsartikels in administratieve uitgaventabel en op evoluties bij de geconsolideerde rechtspersonen. ESR-correcties worden apart besproken in hoofdstuk 5.

4.4.1 Financiën en Begroting

Overeenkomstig de maandvooruitzichten voor de afgevlakte gezondheidsindex, zoals begin september gepubliceerd, zou er een overschrijding van de spilindex plaatsvinden in december 2019 waardoor de lonen met ingang van februari 2020 geïndexeerd worden. Het

vakantiegeld 2020 van alle personeelsleden die door de Vlaamse overheid worden betaald of gesubsidieerd zal dus geïndexeerd zijn en ESR-aanrekenbaar op 2019. Hiervoor wordt een krediet van 18,6 miljoen euro voorzien op de indexprovisie. Dit betekent een daling van de indexprovisie met 81,9 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018.

Om het hoofd te kunnen bieden aan potentieel oplopende inflatie wordt een buffer aangelegd voor een vervroeging van de overschrijding van de spilindex met 1 maand (november 2019) waardoor de sociale uitkeringen reeds in december 2019 geïndexeerd zouden worden. Deze buffer bedraagt 10,6 miljoen euro.

Net als de voorbije jaren wordt een provisie voor het ondervangen van de kost van de endogene groei bij de ministeries en de agentschappen met rechtspersoonlijkheid ingeschreven a rato van 6,3 miljoen euro.

Voor 2019 verwacht PDOS dat de bijdragevoet aan de pool der parastatalen met 2%-punt aangroeit ten opzichte van het niveau 2018 (41%) naar 43%. Op basis van de laatst gekende statutaire loonmassa bij de parastatalen wordt de kredietbehoefte hiervoor geraamd op 5,4 miljoen euro.

De naar aanleiding van de begrotingsaanpassing 2018 ingeschreven éénmalige provisie van 147 miljoen euro wordt geschrapt.

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering van 1 juli 2016 m.b.t. het actieplan Energie-efficiëntie wordt een bijkomende investeringsprovisie ingeschreven van 3,2 miljoen euro zodat in 2019 6,5 miljoen euro kan herverdeeld worden ten behoeve van energie-besparende investeringen in overheidsgebouwen.

Voor de raming van de FFEU vereffeningskredieten 2019 gaan we opnieuw uit van een provisie van 105 miljoen euro beleidskrediet waarbij er – net als in 2018- 59,5 miljoen euro bestemd is voor de contractuele betalingen aan Nederland voor de Sluis Terneuzen. We verwachten 12,9 miljoen euro betalingen wat een stijging is met 1,6 miljoen euro ten opzichte van BA 2018.

Bij het Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD) worden, na de verhoging in 2018, de kredieten voor het Rampenfonds in 2019 verminderd met 75 miljoen euro naar 16,5 miljoen euro. Het eenmalig krediet 2018 van 30,7 miljoen euro voor de afhandeling van landbouwrampen in 2017 wordt geschrapt. Er wordt in 2019 nog 3,5 miljoen euro voorzien voor de afhandeling van de laatste dossiers m.b.t. de landbouwrampen 2017. Voor de afhandeling van de landbouwramp zomer 2018 wordt een provisie van 27,5 miljoen euro aangelegd. Tot slot wordt een provisie van 10 miljoen euro voorzien die flexibel kan ingezet worden voor schadedossiers die dringend betaald moeten worden.

In het kader van de 6de staatshervorming werd Vlaanderen bevoegd voor de fiscale uitgaven voor wat betreft de woonbonus en het bouwsparen, de energiebesparende investeringen, investeringen in beveiliging, restauratiewerkzaamheden aan monumenten, sociale verhuur en dienstencheques.

Op basis van de meest recente inschatting dalen de woongerelateerde fiscale uitgaven met 67,4 miljoen euro en stijgen de fiscale uitgaven met betrekking tot de dienstencheques met 11,6 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018.

De rentekredieten stijgen met 30,9 miljoen euro tot 116,0 miljoen euro. Voor nieuwe financieringen op lange termijn wordt 50,9 miljoen euro rente ingeschreven wat een stijging met 28 miljoen euro betekent ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Hiervan is 25,3 miljoen euro voorzien voor de nieuwe benchmarkuitgiftes in 2018 en 25,6 miljoen euro voor nieuwe financieringen in 2019. Van deze 25,6 miljoen euro rente is 18,8 miljoen euro bestemd voor VMSW en VWF; 3,3 miljoen euro voor BAM; 0,2 miljoen euro voor School Invest en 3,2 miljoen euro voor de financiering van de kaslekken. Voor de

overname van de gemeenteleningen wordt 1,6 miljoen euro extra rentekredieten ingeschreven. Voor de bestaande LT-leningen wordt 61,9 miljoen euro aan rente ingeschreven wat een stijging van 1 miljoen euro is. Op KT wordt 0,4 miljoen euro aan rente ingeschreven voor de zichtrekening en opnames via het BCP-programma (+0,4 miljoen euro).

De kosten op het rente-artikel dalen met 1,3 miljoen euro tot 6,0 miljoen euro. De oorzaak voor de daling is het wegvallen van de kosten voor de aanzuivering van het Spin Off Financieringsinstrument (SOFI).

Op 15 december 2017 besliste de Vlaamse Regering de inning van de openingsbelasting op de slijterijen van gegiste dranken, de belasting op spelen en weddenschappen en de belasting op automatische ontspanningstoestellen in eigen beheer te nemen vanaf 1 januari 2019. Binnen de apparaatskredieten van de Vlaamse belastingdienst worden er hiervoor 6,2 miljoen euro weddekredieten en 1,7 miljoen euro werkingskredieten voorzien.

4.4.2 Internationaal Vlaanderen

De loonkredieten die bij BA2017 ter beschikking gesteld werden van het Departement Buitenlandse Zaken voor de duur van de Brexit onderhandelingen (die lopen tot maart 2019) worden voor 135 duizend euro teruggedraaid. Recurrent wordt evenwel een budget van 150 duizend euro aan dezelfde loonkredieten toegevoegd voor het opvolgen van werkzaamheden i.v.m. de Brexit.

Verder wordt recurrent 100 duizend euro en eenmalig nog eens 100 duizend euro extra uitgetrokken voor de digitalisering van de vergunningsprocedure betreffende strategische goederen.

Aan het FIT wordt 1 miljoen euro recurrent en 900 duizend euro eenmalig ter beschikking gesteld. Deze middelen worden toegekend om Vlaamse bedrijven bij te staan bij hun voorbereidingen op de gevolgen van Brexit. Met deze middelen wordt het financieel instrumentarium van FIT versterkt en zal FIT in staat gesteld worden advies op maat te verlenen aan geïmpacteerde bedrijven. Bijkomend zullen met de middelen informatiecampagnes en -initiatieven worden genomen om bedrijven te informeren en te sensibiliseren en het financieel instrumentarium kenbaar te maken.

Vanuit het klimaatfonds wordt 4 miljoen euro aan beleidskredieten (1,2 miljoen euro aan betaalkredieten) ter beschikking gesteld voor internationale klimaatfinanciering. Vanuit de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking wordt gefocust op klimaatprojecten in de partnerlanden die maximaal zijn ingebed in de lokale beleidscontext en de prioritaire sectordomeinen waar Vlaanderen zijn samenwerking op toespitst.

In 2018 was er een eenmalige kredietverhoging van 3,5 miljoen euro voor de investeringen met betrekking tot de Vlaamse Meesters en ook een eenmalige toename met 1,8 miljoen euro voor de World Choir Games (WCG). In 2019 verminderen de kredieten hierdoor met 5,3 miljoen euro. De afname bij de betaalkredieten is minder groot, omwille van een actualisatie van de betaalkalender.

4.4.3 Economie, Wetenschap en Innovatie

Zoals afgesproken in het regeerakkoord wordt een opstap van 280 miljoen euro voorzien voor investeringen in wetenschappelijk onderzoek en innovatie. Daarnaast wordt er een bijkomende investeringsinspanning voorzien van 5 miljoen euro voor O&O en maatregelen bedrijfsleven. Hiervan is 105,5 miljoen euro toegewezen aan het Hermesfonds, 2 miljoen aan VLAIO en 1 miljoen aan het FWO. De resterende kredieten voor wetenschappelijk onderzoek worden op een provisie-artikel voorzien binnen EWI (176,5 miljoen euro).

De beleidskredieten van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Hermesfonds) stijgen met 121,2 miljoen euro, dit voornamelijk ten gevolge van de bijkomende investeringsimpuls voor onderzoek en ontwikkeling (+105,5 miljoen euro), een aangepaste raming van de vast te leggen kost voor Indirect Carbon Leakage in 2019 (+2,2 miljoen euro). De betaalkredieten, gelinkt aan deze beleidskredieten stijgen met 111,2 miljoen euro.

De beleidskredieten van Plantentuin Meise dalen met 1,6 miljoen euro, als gevolg van lagere vastleggingen in het kader van het Masterplan. De betaalkredieten stijgen daarentegen met 8,5 miljoen euro, voornamelijk als gevolg van een actualisatie van de betaalkalender van het Masterplan.

Bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) fluctueren de beleidskredieten doorheen de tijd in functie van meerjaarlijkse oproepen. Bij begrotingsopmaak is er een daling van de beleidskredieten grotendeels als gevolg van het aflopen van de oproep internationale infrastructuur (-32,3 miljoen euro) en van de zesde oproep (middel)zware infrastructuur (-28 miljoen euro). De betaalkredieten voor onderzoeksinfrastructuur stijgen met 1,7 miljoen euro als gevolg van een geactualiseerde betaalkalender.

Bij de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) dalen de beleidskredieten met 11,3 miljoen euro. De betaalkredieten dalen met 10,7 miljoen euro, deels door een daling van de aanwending voor de ontwikkeling van de Balmatt-site (-3,8 miljoen euro).

De uitgaven van het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) stijgen met 4 miljoen euro en bestaan voornamelijk uit een stijging van de lopende uitgaven (lonen en werkingskosten) met 3,5 miljoen euro en een stijgen in deelnemingen met 0,5 miljoen euro.

Bij Gigarant worden geen waarborguitwinningen verwacht in 2019 waardoor de uitgaven met 3,5 miljoen euro dalen ten opzichte van BA18.

De uitgaven van het VEB bestaan hoofdzakelijk uit kosten verbonden aan de leveringsactiviteit en dan meer specifiek de aankoopkosten van elektriciteit, de transport- en distributiekosten, kosten van groenestroomcertificaten en taksen & heffingen en dalen met 12 miljoen euro. Deze kosten worden één op één doorgerekend aan de klanten waardoor de ontvangsten van het VEB eveneens met 12,7 miljoen euro dalen.

4.4.4 Onderwijs en Vorming

Globaal gezien nemen de loon- en werkingsmiddelen voor het Vlaams onderwijs 203,5 miljoen euro toe in beleidskredieten (in betaalkredieten bedraagt de stijging 182,5 miljoen euro). Naast de gewoonlijke kostendrijvers (evolutie leerlingenaantallen, anciënniteit van het personeel, etc.) zijn er een aantal specifieke bijstellingen:

- In het kader van de nieuwe cao's in het onderwijs worden er bijstellingen doorgevoerd ten belope van 28,8 miljoen euro;
- De ondersteunende maatregelen voor directeuren in het basisonderwijs, opgestart in het schooljaar 2018-2019, komen op kruissnelheid, wat een extra kost van 5,2 miljoen euro betekent ten opzichte van BA 2018;
- Voor administratieve en beleidsomkadering in het basisonderwijs worden 20 miljoen euro extra uitgaven voorzien;
- Er wordt 0,8 miljoen euro voorzien voor extra ondersteuning van zieke kinderen (ziekenhuisscholen, tijdelijk onderwijs aan huis en K-diensten);

- Verscheidene aanpassingen aan het M-decreet (o.a. het open end maken van de financiering voor types 2/4/6/7) geven aanleiding tot extra ondersteuningsuitgaven ten belope van 16,6 miljoen euro.
- Eenmalige beleidsimpulsen voor de werking van het kleuteronderwijs (10 miljoen euro), het basisonderwijs (10 miljoen euro, waarvan in 2018 reeds 9 miljoen euro werd voorzien) en de nijverheidsscholen (5 miljoen euro).

Er wordt 5 miljoen euro extra middelen voorzien voor allerhande onderwijsprojecten (o.a. leerlingenbegeleiding, inspectie van trajecten beroepskwalificatie en duale structuuronderdelen, extra personeel voor leerlingenbegeleiding, uitbouw duaal leren). Een deel van deze middelen komt evenwel bij het beleidsdomein WSE terecht i.k.v. duaal leren.

De betaaluitgaven van de te consolideren universiteiten en hogescholen nemen toe met 180,9 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van toenemende loonkosten (150,2 miljoen euro) en toenemende werkingskosten (25,9 miljoen euro).

De beleidsuitgaven van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs nemen toe met 29,8 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit is het gevolg van een extra machtiging voor het herlocaliseren van scholen ten gevolge van de werken aan de Oosterweelverbinding (8,4 miljoen euro), het aanpassen van het saldo voor de recuperatie van verloren BTW-beleidsuitgaven (-5,3 miljoen euro), extra klimaatmiddelen (7,4 miljoen euro) en een aantal compensaties van investeringsmiddelen vanuit AHOVOKS en het departement Onderwijs (8,4 miljoen euro). Daarnaast wordt er ook een technische VAK-correctie uitgevoerd wegens de instap van AGIO in OraFin, ten belope van 7,8 miljoen euro. De betaaluitgaven van AGIO evolueren in functie van de beleidsuitgaven van 2019 en vroeger; deze stijgen met 14,6 miljoen euro.

De beleidsuitgaven van het GO! nemen toe met 7,8 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit is het gevolg van extra klimaatmiddelen (2,2 miljoen euro), compensaties vanuit AHOVOKS en het departement Onderwijs (2,4 miljoen euro) en de evolutie van de intering (2,4 miljoen euro). De betaaluitgaven van het GO! evolueren in functie van de beleidsuitgaven van 2019 en vroeger; deze stijgen met 11,8 miljoen euro.

De uitgaven van de DBFM Scholen van Morgen dalen met 24,6 miljoen euro ten opzichte van BA 2018, voornamelijk als gevolg van een terugval in nieuwbouwwerken (-20,2 miljoen euro).

4.4.5 Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Voor de uitvoering van het vijfde Vlaams Intersectoraal Akkoord wordt in 2019 28,4 miljoen euro aan kredieten voorzien.

Voor investeringen binnen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin wordt 25 miljoen aan nieuw beleid vrijgemaakt. Van deze kredieten zal 3,75 miljoen euro ingezet worden voor het masterplan investeringen in gemeenschapsinstellingen, 1,5 miljoen euro zal dienen voor investeringen in Ehealth, 2 miljoen euro voor investeringen in het kader van de 6de staatshervorming en 17,75 miljoen euro voor investeringen binnen het VIPA.

Er wordt een nieuw begrotingsfonds opgericht waarin aan ontvangstenzijde de doorstortingen van een deel van de federale ontvangsten inzake verkeersveiligheid worden geregistreerd ter ondersteuning van de justitiehuisen. Voor 2019 wordt een ontvangst en uitgave van 5,7 miljoen euro ingeschreven.

Voor de versterking van welzijnswerk wordt 5 miljoen euro nieuw beleid toegekend. Voor de ouderenraad voorziet men ook 0,125 miljoen euro nieuw beleid.

De kredieten voor impulseo stijgen met 1,6 miljoen euro wegens een toename in dossieraanvragen van beginnende huisartsen.

De loonkredieten van jongerenwelzijn stijgen met 1,2 miljoen euro om extra consultants in te zetten binnen de integrale jeugdhulp. Hiervoor zullen de middelen van de zesde staatshervorming voor Tongeren ingezet worden.

Voor Jeugdhulp wordt 23,5 miljoen euro aan nieuw beleid vrijgemaakt waarvan 2,4 miljoen euro toegewezen wordt aan Kind en Gezin en 21,1 miljoen euro aan Jongerenwelzijn.

De kredieten van het Fonds Jongerenwelzijn stijgen met 16,8 miljoen euro en dit is het gevolg van verschillende bewegingen, waaronder voornamelijk de toename in de pleegzorg, de internaten-psiatrie en het aantal HCA dossiers (Herstelgerichte en Constructieve Afhandelingen), samen goed voor een stijging van 9,2 miljoen euro. Daarnaast stijgen de kredieten van het Fonds Jongerenwelzijn met 1,3 miljoen euro ten gevolge van de weddedrift. De eenmalige asielmiddelen van 2018 voor de residentiële buffercapaciteit, begeleid zelfstandig wonen, de residentiële capaciteit in cofinanciering met Fedasil en de continuering van CBAW worden opnieuw toegekend in 2019. In totaal komt dit neer op 8,5 miljoen euro.

De kredieten voor investeringen in de gemeenschapsinstellingen stijgen met 1,4 miljoen euro.

De kredieten voor de geestelijke gezondheidszorg stijgen met 1 miljoen euro wegens een anciënniteitsstijging van 1,72%. Daarnaast wordt 0,8 miljoen euro nieuw beleid vrijgemaakt voor de verdere ontwikkeling van het Vlaams Instituut voor Kwaliteitszorg (VIKZ) en de geestelijke gezondheidszorg.

Voor het preventief gezondheidsbeleid wordt 2 miljoen euro aan nieuw beleid vrijgemaakt en voor de eerstelijnszorg nog eens 0,15 miljoen euro.

De kredieten binnen thuis- en gezinszorg stijgen met 14,4 miljoen euro door het groeipad in functie van de vergrijzing en de vermaatschappelijking van de zorg. Voor de flexibilisering van de gezinszorg wordt nog 2 miljoen euro nieuw beleid toegekend.

Voor de uitgaven in het kader van drughulpverlening wordt 1,9 miljoen euro aan nieuw beleid vrijgemaakt. Voor de revalidatieconventies wordt daarnaast nog 5 miljoen euro nieuw beleid toegekend.

In het kader van de sociale akkoorden stijgen de kredieten voor eindloopbaan binnen thuis- en ouderenzorgbeleid met 3,7 miljoen euro.

De Vlaamse Sociale Bescherming (VSB) ziet haar bevoegdheden sterk uitbreiden in 2019. Als gevolg van de overname van het beheer van de woonzorgcentra van de Federale Overheid, worden de betreffende kredieten t.b.v. 1,8 miljard euro overgeheveld vanuit het Agentschap Zorg en Gezondheid naar de VSB. Deze kredieten zijn toegenomen t.o.v. 2018 door onder andere de ingebruikname van bijkomende woongelegenheden voor een bedrag van 6,3 miljoen euro. Voor de meerkost van bovennorm wordt 4,2 miljoen euro toegekend. De daling van de bezettingsgraad binnen de woonzorgcentra doet de kredieten dalen met 15,4 miljoen euro. Er wordt 22 miljoen euro aan nieuw beleid vrijgemaakt voor extra RVT. Om de volledige uitbreiding van 2018, waarvan de ingebruikname werd uitgesteld, te financieren is er een toename van kredieten met 16,4 miljoen euro. De toename van de zorgzwaarte leidt ook nog tot een stijging van de kredieten met 7,2 miljoen euro.

De overgenomen bevoegdheid voor de financiering van de centra voor dagverzorging gaat gepaard met een budgettoename van 32,6 miljoen euro binnen de VSB. Deze kredieten worden overgeheveld vanuit de kredieten voor thuis- en ouderenzorgbeleid binnen het Agentschap Zorg en Gezondheid.

De VSB is vanaf 2019 ook bevoegd voor het hulpmiddelenbeleid en neemt daarvoor een budget van 69,3 miljoen euro over van het Agentschap Zorg en Gezondheid. De kredieten voor de mobiliteitshulpmiddelen stijgen met 2,4 miljoen euro ten gevolge van een uitbreiding met 3,5%. Voor de financiering van mobiliteitshulpmiddelen wordt ook 3 miljoen euro vanuit het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) overgeheveld. De efficiëntiewinsten gerelateerd aan de vernieuwde regelgeving mobiliteitshulpmiddelen doen de kredieten met 4,6 miljoen euro afnemen.

Binnen de Vlaamse Sociale Bescherming wordt de zero based raming van het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (THAB) verlaagd met 6,2 miljoen euro. Het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden neemt daarentegen toe met 16 miljoen euro.

De kredieten binnen de VSB stijgen met 4 miljoen euro om de afschaffing met opschorting met verlies van rechten te compenseren.

De onderbenutting van 4,15 miljoen euro op de werkingsenveloppe Gezinsbijslag voor IT-investeringen binnen de VSB wordt teruggezet.

De bij Kind en Gezin eenmalig in 2018 voorziene 3 miljoen euro voor de aankoop van nieuwe, neonatale gehoorscreeners (1 miljoen euro) en vooruitschuif uitbreidingsbeleid kinderopvang (2 miljoen euro) vervalt.

Er wordt 37 miljoen euro extra budget voorzien voor investeringen in kinderopvang, deze middelen zullen worden ingezet in het kader van de gemaakte afspraken VIA 5, in de eerste plaats voor extra aanbod en het dichten van de subsidiëringskloof tussen T2A en T2B.

Conform de afspraken wordt in 2019 het budget van twee indexsprongen of 143 miljoen euro integraal toegevoegd aan het Groeipakket. Verder stijgt het budget met 29,8 miljoen euro door een hogere instroom aan rechthebbenden. De totale beleidsenveloppe bedraagt in 2019 zo 3,86 miljard euro.

2,3 miljoen euro van de onderbenutting op de werkingsenveloppe van Famifed die in 2015 aan de algemene middelen werd toegewezen wordt in 2019 terug toegevoegd. De werkingsenveloppe nodig voor de uitvoering van het Groeipakket wordt zo vastgesteld op 105,5 miljoen euro en verdeeld over de private en publieke uitbetalingsactoren (100,4 miljoen euro) en Kind en Gezin (5,1 miljoen euro) voor de regierol die zij opneemt. Kind en Gezin krijgt ten slotte 2,4 miljoen euro toegewezen, onder andere voor de versterking van de aanbodsvormen van de Huizen van het Kind, de vertrouwenscentra kindermishandeling en nazorg inzake adoptie.

Binnen het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) stijgen de kredieten met 93 miljoen euro ten gevolge van de verdere uitrol en versterking van respectievelijk de persoonsvolgende financiering en het basisondersteuningsbudget. Er wordt verder 3,5 miljoen euro extra uitgetrokken om de persoonsvolgende budgetten van de personen met een handicap meer rekening te laten houden met het feitelijk zorggebruik en de reële zorgzwaarte.

In uitvoering van het 5de Vlaams Intersectoraal Akkoord (VIA 5) wordt 3,5 miljoen euro bijkomend ingeschreven voor minderjarige personen met een handicap.

De weddedrift doet de geraamde uitgaven stijgen met 7,5 miljoen euro. Tot slot valt een eenmalig krediet uit 2018 om ten bedrage van 2,5 miljoen euro weg.

Binnen de alternatieve financiering van het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (hierna: VIPA) dient er, om tot een correcte ESR-impact te komen, een ESR-correctie van 96,5 miljoen euro, met een positieve impact op het vorderingensaldo te worden toegepast.

Bij de klassieke financiering van het VIPA wordt de machtiging opgetrokken met 17,8 miljoen euro om bijkomende investeringen mogelijk te maken. De betaalkredieten stijgen met 5,6 miljoen euro tot in totaal 50 miljoen euro. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van betaalverplichtingen ten gevolge van investeringen die in vorige jaren werden opgestart. De voorziene uitgaven in het kader van de ziekenhuisfinanciering stijgen met 24,9 miljoen euro. Dit is het netto-effect van verschillende bewegingen:

- Er wordt 14,8 miljoen euro extra voorzien voor de verdere implementatie van het strategisch forfait;
- Het instandhoudingsforfait neemt toe met 2,8 miljoen euro waarvan 1,8 miljoen euro aan toestelfinanciering dat in 2018 nog via het Budget Financiële Middelen (hierna: BFM) verliep;
- Ten gevolge van reguliere wijzigingen binnen het bestaande BFM vindt er, naast de hierboven beschreven neerwaartse correctie van 1,8 miljoen euro, een daling van de kasbehoefte met 25,7 miljoen euro plaats.

Om tot een correcte ESR-matige verwerking van de ziekenhuisfinanciering te komen, dient op al deze voorziene kasmiddelen een ESR-correctie te worden toegepast van 262,7 miljoen euro. Deze ESR-correctie heeft een positief effect op het vorderingensaldo. Heel wat uitgaven uit het BFM kenden immers al een ESR-impact in het verleden.

Ten slotte doet de verdere uitvoering van het Vlaams Klimaatplan in 2019 de beleidskredieten van het VIPA dalen met 2 miljoen euro (tot 8 miljoen euro) en de betaalkredieten toenemen met 5,25 miljoen euro (tot 7,75 miljoen euro).

4.4.6 Cultuur, Jeugd, Sport en Media

De terugdraai van de eenmalige bijstellingen, toegekend in 2018, leidt tot een vermindering van de kredieten ten belope van 13,7 miljoen euro binnen de beleidsvelden Cultuur, Jeugd en Media. Het gaat o.a. over de éénmalige investeringsmiddelen toegekend aan het Fonds voor Culturele Infrastructuur en een aantal éénmalige projectmiddelen over de verschillende sectoren.

In het kader van het tweede intersectoraal akkoord voor de kunstensector, wordt binnen het beleidsveld Cultuur een bijstelling van 0,6 miljoen euro opgenomen (ook het beleidsdomein WVG krijgt extra middelen in uitvoering van dit akkoord).

Voor de nieuwe subsidieronde voor de cultureel erfgoedinstellingen wordt 9,6 miljoen euro bijgesteld. Hiervan gaat 0,7 miljoen euro naar de geconsolideerde instelling het Museum voor Hedendaagse Kunsten te Antwerpen.

De beleidsuitgaven van het Topstukkenfonds nemen toe met 1,5 miljoen euro. Het betreft opgespaard krediet uit het verleden; de verhoging moet het mogelijk maken om sneller in te springen op kansen om topstukken te verwerven.

Bij de begrotingsopmaak 2019 nemen de beleidskredieten van de Vlaamse Radio en Televisie (VRT) met 24,8 miljoen euro toe ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Deze toename wordt volledig verklaard door de voorziene voortgang in het nieuwbouwproject.

Binnen het beleidsveld media worden bovendien 2,2 miljoen euro bijkomende beleidskredieten voorzien om de toename van de pensioenlasten van de statutaire VRT-ambtenaren op te vangen.

De beleidsuitgaven van Sport Vlaanderen dalen in totaal met 36,4 miljoen euro. Waar er in 2018 extra kredieten werden voorzien, ten belope van 28 miljoen (waarvan 20,5 miljoen met betrekking tot aanwending van overgedragen onbelast saldo), wordt er in het kader van de begrotingsopmaak 1 miljoen extra recurrent voorzien voor topsportinfrastructuur en 2 miljoen extra voor eenmalige uitgaven in het kader van IT-investeringen. Daarnaast worden er in 2019 minder geruiterde middelen ingezet voor het globaal sportinfrastructuurplan (-12 miljoen euro). De betaalkredieten dalen in totaal maar met 4 miljoen euro. Deze uiteenlopende evolutie is voornamelijk omdat de betaaleffecten in het kader van eerder vastgelegde infrastructuurinvesteringen aantrekken.

4.4.7 *Werk en Sociale Economie*

De toename van het aantal aangekochte dienstencheques wordt bijgesteld naar 3,24%. Bij de begrotingsaanpassing 2018 was dit nog 3,61%. Dit brengt de geraamde uitgaven op 1.256,6 miljoen euro. De groei betekent een stijging met 79,6 miljoen euro aan beleids- en betaalkredieten, waarvan 28,3 miljoen euro louter te wijten is aan de index.

De raming van de uitgaven voor de hervormde RSZ-doelgroepenkortingen daalt bij constant beleid met 95,1 miljoen euro. De daling situeert zich voornamelijk bij de hervormde doelgroepenkorting voor jongeren en wordt ook verklaard door de volledige uitdoof van de RSZ-korting voor langdurig werklozen. De uitgaven voor ouderen worden licht hoger geraamd. De middelen die vrijkomen, worden grotendeels ingezet om de reeds hervormde doelgroepenkortingen voor jongeren, ouderen en de Vlaamse ondersteuningspremie (VOP) verder te versterken (+70,2 miljoen euro). De impact van het hervormde doelgroepenbeleid op de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten is 30 resp. 30,9 miljoen euro lager dan in de begroting 2018. De uitgaven voor niet-hervormde doelgroepen worden 5,1 miljoen euro lager geraamd.

De uitdoof van de federale loopbaanonderbreking verloopt trager dan voorzien als gevolg van een toeloop vlak voor de stopzetting van de maatregel. Het succes van het nieuwe Vlaamse Zorgkrediet is daarenboven groter dan initieel geraamd werd, waardoor de geraamde budgettaire kost hoger ligt. De beleids- en betaalkredieten stijgen hierdoor met 7,6 miljoen euro.

De VDAB financiert het project mastercampus Roeselare grotendeels met de verkoop van gebouwen. Terwijl hiervoor in 2018 nog 12,2 miljoen euro werd voorzien (voor de aankoop van grond), wordt er voor 2019 slechts een uitgave van 0,1 miljoen voorzien voor het project. Wel verwacht de VDAB in 2019 voor 14,9 miljoen euro aan ontvangsten uit de verkoop van gebouwen te innen. De VDAB steekt deze eigen ontvangsten grotendeels (14,8 miljoen euro) in het saldo om na 2019 te benutten.

De sectorconvenants 2018-2019 werden in 2018 voor 2 jaar afgesloten. In 2019 zijn er enkel betaalkredieten nodig voor de in 2018 afgesloten convenants, waardoor de beleids- en betaalkredieten met respectievelijk 12 en 3,1 miljoen euro dalen.

Voor het opvangen van de betalingen van de Vlaamse cofinanciering voor ESF-programma 2014-2020, wordt 1 miljoen euro extra betaalkredieten vrijgemaakt.

De uitdoof van de jongerenbonus en startbaanovereenkomsten betekenen een besparing. In 2019 wordt er een minderuitgave van 6,9 miljoen euro geraamd.

13,7 miljoen euro bijkomende beleidskredieten en 7,6 miljoen euro aan betaalkredieten voor de aanwervingsincentives voor werkzoekenden wordt gehaald van op de competitiviteitsprovisie en heeft dus geen impact op de beleids- en betaalkredieten.

In het kader van afspraken bij de regeringsformatie, wordt de provisie werk verhoogd met 5 miljoen euro.

Het nieuwe maatwerkdecreet gaat in vanaf 1 januari 2019. De erkende maatwerkbedrijven krijgen volgens het nieuwe decreet een subsidie, berekend aan de hand van een percentage van de jaarlijkse loonkost van de tewerkgestelde doelgroepwerknemers. Het nieuwe maatwerkdecreet is budgetneutraal. De begroting voorziet in een groeipad van 10 miljoen euro. Hiermee kan het aantal doelgroepwerknemers terug structureel worden verhoogd, wat extra tewerkstelling in de sector betekent. Naast deze structurele verhoging is er ook terug een éénmalige verhoging ingeschreven voor een nieuwe investeringsoproep ten bedrage van 6 miljoen euro.

De kredieten voor de doelgroepenkorting voor het in dienst nemen van langdurig werklozen in het kader van sociale herinschakeling (SINE) dalen met 4,6 miljoen euro, overeenkomstig de ramingen van de federale operatoren RVA en RSZ. Ook de kredieten voor gesubsidieerde contractuelen dalen met 1,6 miljoen euro in functie van de ramingen van de federale operator RSZ.

4.4.8 Landbouw en Visserij

De machtiging van 60 miljoen euro in de VLIF begroting voor uitgaven voor de publieke opslag van landbouwproducten in het kader van de Europese interventieregeling, oorspronkelijk opgenomen in een crisisjaar, valt weg en wordt aan de hand van een decreetsbepaling vervangen met de mogelijkheid om de uitgaven met 60 miljoen te overschrijden.

4.4.9 Mobiliteit en Openbare Werken

De beleidsmiddelen binnen het beleidsdomein MOW stijgen verder door. Waar deze aan de start van de legislatuur nog rond de 3 miljard euro schommelden, wordt in 2019 de kaap van 4 miljard euro zo goed als gerond. Dit laat toe in alle modi volop te blijven investeren. Hierbij wordt prioritair de infrastructurele achterstand, maar waar nodig ook de nog aanwezige missing links weggewerkt.

De uitgavenprovisie gekoppeld aan de kilometerheffing stijgt in functie van de ontvangsten uit de kilometerheffing. Deze bijkomende middelen worden herverdeeld voor een bedrag van 18 miljoen euro voor flankerende maatregelen in de transportsector, 45 miljoen euro naar De Werkvennootschap, 6,8 miljoen euro naar BAM en 5 miljoen euro naar het VIF. Hierdoor blijft een bedrag van 9 miljoen euro aan beleidskredieten over op de provisie kilometerheffing.

Gelet op de aanwending van de begrotingsruiter in 2018 voor investeringen in de luchthavens wordt in 2019 een extra bedrag van 18,3 miljoen euro in betaalkredieten voorzien teneinde de aangegane engagementen te kunnen vereffenen.

Tevens zal het Havenbedrijf Gent in de periode 2019-2022 een bijdrage betalen in de bouwkosten van de Sluis Terneuzen. In 2019 wordt de bijdrage geraamd op 25,7 miljoen euro en wordt overgemaakt aan Nederland.

De beleidskredieten van het Vlaams Infrastructuurfonds dalen met 32,1 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Deze daling is grotendeels te wijten aan de budgetneutrale overdracht van kredieten van het VIF naar de algemene begroting van MOW. In het kader van de prestatiebegroting worden immers enkel nog de effectieve

investeringskredieten behouden op het VIF. Daarnaast werd, gelet op de vooruitschuifoperatie eind 2017, het krediet in het kader van de uitvoering van de overeenkomst rond de heraanleg van de stationsomgeving Mechelen naar beneden bijgesteld met 3,8 miljoen euro. Vervolgens worden de eenmalig toegekende extra middelen in 2018 voor de superstorm ten belope van 10 miljoen en voor Spartacus ten belope van 3 miljoen euro teruggedraaid in 2019. Vanuit het Klimaatfonds worden 2,5 miljoen euro extra kredieten voorzien, waarvan 2 miljoen euro voor het Waterbouwkundig Labo en 0,5 miljoen euro voor de energetische renovatie van het MRCC-gebouw. Daarnaast wordt er binnen het VIF 35 miljoen euro vrijgemaakt voor de vergroening van de bussen en wordt 5 miljoen euro extra vrijgemaakt voor hinterlandconnectiviteit. Binnen het VIF blijft tot slot nog een investeringsbudget van 19,3 miljoen euro beschikbaar waarmee snel ingespeeld kan worden op investeringsopportuniteiten.

De beleidsuitgaven van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel stijgen met 67,9 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit is het gevolg van een stijging van de uitgaven in het kader van de hoofdwerken Oosterweel van 58,4 miljoen euro tot een bedrag van 134,8 miljoen euro. Deze uitgaven strikt verbonden aan de bouwwerken Oosterweel worden buiten de begrotingsnormering gehouden. De uitgaven binnen de norm stijgen met 10,8 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018, enerzijds door een beperkte daling in uitgaven voor voorbereidende werken en studies. Anderzijds wordt, gelet op de uitdagingen van BAM in het kader van het Toekomstverbond, een compensatie vanuit de provisie kilometerheffing ten belope van 6,8 miljoen euro voorzien en een compensatie van 5 miljoen euro vanuit het Verkeersveiligheidsfonds voor flankerende maatregelen in verkeersveiligheid gericht op de zwakke weggebruiker gedurende de wegenwerken.

De beleidskredieten van De Werkvennootschap stijgen met 169 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit is grotendeels te wijten aan de aanwending van de kredieten op de begrotingsruiter ten belope van 122,1 miljoen euro ten opzichte van 8,1 miljoen euro bij begrotingsaanpassing 2018. Daarnaast stijgt de machtiging met 45 miljoen euro en wordt er 5 miljoen nieuw beleidskrediet uitgetrokken. Daarnaast wordt er vanuit het Verkeersveiligheidsfonds, net zoals voor BAM, vijf miljoen euro voorzien voor maatregelen in verkeersveiligheid gedurende de wegenwerken. Tot slot worden ook extra betaalkredieten ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018 voorzien ten belope van 62,1 miljoen euro in functie van de werkzaamheden van o.a. de projecten Werken aan de Ring, R4 en Brabantnet.

De beleidskredieten van De Vlaamse Waterweg stijgen bij begrotingsopmaak 2019 met 31,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Dit is te wijten aan de bijkomende uitgaven in het kader van de werken voor Seine-Schelde.

De beleidskredieten van De Lijn stijgen met 35,2 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018. Een belangrijk deel van deze stijging is te wijten aan het extra krediet voor de vergroening van de bussen. In 2018 werd reeds een extra krediet ingeschreven van 20 miljoen euro. In 2019 bedraagt dit extra krediet voor de vergroening van de bussen zelfs 28,9 miljoen euro, waarvan 14,9 miljoen euro wordt voorzien vanuit het Klimaatfonds. Vervolgens worden er bijkomende middelen voorzien ten belope van 12 miljoen euro voor onder meer noodzakelijke onteigeningen in het kader van Spartacus. Daarnaast resulteert het actualiseren van de index en de parameters in de indexeringsmechanismen voor brandstoffen, exploitanten en leerlingenvervoer in een toename van de uitgaven van De Lijn met 21,3 miljoen euro. Het efficiëntietraject dat bij de regeringsformatie werd beslist, wordt in 2019 verder gezet, wat de uitgaven doet dalen met 7 miljoen euro.

Het investeringsbudget voor fietsinfrastructuur wordt in 2019 verder opgetrokken tot 120 miljoen euro. Deze investeringen gebeuren, gelet op verschillende wegbeheerders (DWW, AWV, DWV, ...) door verschillende entiteiten.

4.4.10 Kanselarij en Bestuur

Een budget van 750 duizend euro wordt voorzien voor de Vlaamse Statistische Autoriteit. Daarnaast wordt eenmalig een krediet van 1 miljoen euro ter beschikking gesteld voor de digitalisering van de besluitvorming van de Vlaamse Regering.

De 4,6 miljoen euro eenmalig nieuw beleid voor het Agentschap Informatie Vlaanderen die werd voorzien in 2018 in het kader ICT-investeringen wordt bij de begrotingsopmaak 2019 teruggenomen. Voor het programma Vlaanderen Radicaal Digitaal wordt er 4,6 miljoen euro aan betaalkredieten voorzien om de aangegane verbintenissen (projectoproepen 2015-2017) te kunnen vereffenen.

De beleidskredieten van de DAB ICT dalen met 0,9 miljoen euro ten gevolge van de terugdraai van de eenmalige maatregelen (-3,4 miljoen euro) en de bijkomende klimaatmiddelen voor de verdere consolidatie van datacenters (+2,5 miljoen euro). De betaalkredieten dalen verder met 2,5 miljoen euro op basis van de ingeschatte betaalbehoeften.

Binnen het Agentschap Overheidspersoneel wordt het eenmalig provisioneel krediet van 22 miljoen euro voor de opstart van de tweede pensioenpijler teruggenomen. In het kader van het tweede sectoraal akkoord van deze regeerperiode, voor de periode 2017-2019, wordt er 6 miljoen euro provisioneel krediet ingeschreven.

De kredieten van de DAB Overheidspersoneel stijgen eenmalig met 1 miljoen euro voor de investering in de werking van het dienstencentrum. De 2,6 miljoen euro eenmalige kredieten in 2018 in het kader van PersoneelPunt wordt teruggenomen. De eigen ontvangsten van de DAB dalen met 1,2 miljoen euro, deze daling is bijna uitsluitend te wijten aan de dalende inkomsten vanuit de cluster Vlimpers/PersoneelPunt.

In het kader van het Masterplan Waterbouwkundig labo stijgen de betaalkredieten van het Facilitair Bedrijf met 2,6 miljoen euro en dalen de beleidskredieten met 2,2 miljoen euro. Ten gevolge van het finaliseren van de renovatie van het Consciencegebouw, de bouw van het Herman Teirlinckgebouw en het depot Vilvoorde dalen de betaalkredieten voor bouwprojecten met 16 miljoen euro. Daarnaast wordt er een eenmalige beleidsimpuls van 2 miljoen euro aan beleids- en betaalkredieten voorzien voor investeringen in het gebouw langs de Churchillkaai te Oostende en het Justitiehuis te Ieper.

De actieplannen 'gebouwenportfolio Het Facilitair Bedrijf' en 'Mobiliteit Vlaamse Overheid' dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen uit het Vlaams klimaat- en energiepact, in het kader daarvan gaat er 32,9 miljoen euro aan ontvangsten over vanuit het Klimaatfonds naar het Facilitair Bedrijf. Aan uitgavenzijde wordt in 2019 7,8 miljoen euro voorzien, namelijk 2,4 miljoen euro voor het actieplan mobiliteit en 5,4 miljoen euro voor het actieplan gebouwenportfolio.

Door het wegvallen van de organisatiekost voor de lokale verkiezingen van 2018 dalen de beleids- en betaalkredieten van het Agentschap Binnenlands Bestuur respectievelijk met 4,7 en 8,5 miljoen euro. Voor de bijdragekost van Vlaanderen aan de organisatie van de gewestelijke, federale en Europese verkiezingen in 2019 wordt er 1,4 miljoen euro aan kredieten voorzien.

Het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeentefonds en het Stedenfonds wordt behouden waardoor de beleidskredieten stijgen met respectievelijk 90,4 miljoen euro en 5,3 miljoen euro.

De 6,6 miljoen euro aan eenmalige asielkredieten 2018 voor het Agentschap Integratie en Inburgering in het kader van integratie en inburgering worden bij de begrotingsopmaak 2019 teruggenomen. Voor 2019 wordt er 4,7 miljoen euro aan eenmalige asielkredieten

ingeschreven voor de stedelijke agentschappen en het Agentschap Integratie en Inburgering. Bijkomend wordt eenmalig 3 miljoen euro, een daling van 2,5 miljoen euro t.o.v. 2018, vrijgemaakt in 2019 voor het Agentschap Integratie en Inburgering om in te zetten op de noden ten gevolge van de fusie van de verschillende organisaties die in 2015 zijn ingekanteld in het Agentschap en de asielcrisis.

Er wordt opnieuw eenmalig 6 miljoen euro voorzien voor de investeringsoproep sociale infrastructuur stedenbeleid, het krediet van vorig jaar wordt teruggenomen. De betaalkredieten van het investeringsfonds voor lokale besturen nemen toe met 2,2 miljoen euro in het kader van het grootstedenbeleid.

Vanuit het klimaatfonds ontvangt De Rand middelen voor een energetische renovatie. Hiervoor zal er in 2019 een bedrag van 3,5 miljoen euro vastgelegd worden, wat 2,5 miljoen euro meer is dan in 2018. De betaalkredieten nemen hierdoor met 0,5 miljoen euro toe.

4.4.11 Omgeving

Het Klimaatfonds wordt gespijsd met middelen uit de Belgische veiling van emissierechten. Als gevolg van de sterk gestegen CO2-prijs op de ETS-markt worden de ontvangsten van het Klimaatfonds 112,3 miljoen euro hoger geraamd dan bij de begrotingsaanpassing 2018. Dit heeft ook tot gevolg dat er 114,4 miljoen bijkomende beleidsruimte kan worden ingevuld binnen het fonds, met een betaaleffect van 30,3 miljoen. Dit bedrag komt bovenop de in deze legislatuur reeds voorziene 300 miljoen investeringen in intern klimaatbeleid en 24 miljoen in internationale klimaatfinanciering, waarvoor bij begrotingsopmaak 2019 91,7 miljoen beleidsuitgaven worden voorzien (14,4 miljoen minder dan bij de begrotingsaanpassing 2018) en 87,5 betaalluitgaven (stijging met 28,7 miljoen). De uitbetaling van deze middelen zit verspreid overheen de verschillende betrokken beleidsdomeinen. Voor Indirect Carbon Leakage, dat wordt uitbetaald door het Hermesfonds, wordt vanuit het Klimaatfonds een bedrag van 31,7 miljoen euro voorzien.

De betoelaging van de drinkwatermaatschappijen vanuit het Minafonds neemt met 2,5 miljoen euro toe als gevolg van hogere facturaties voor investeringskosten (opleveringen) en werkingskosten, die weliswaar deels worden gecompenseerd door een stijging van de bovengemeentelijke bijdrage en vergoeding.

Ook deze ronde wordt er eenmalig extra budget uitgetrokken voor verdere asbestafbouw: 10 miljoen euro investeringsimpuls en 2,8 miljoen euro voor directe uitgaven m.b.t. asbestafbouw. Daarnaast wordt er eenmalig een investeringsinspanning van 4 miljoen euro gedaan in het kader van droogteprojecten. Ten slotte wordt er recurrent 10 miljoen euro voorzien voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD).

In het kader van het groeipad zoals voorzien in het grond- en pandendecreet nemen bij de VMSW en het VWF de volumes voor sociale huurwoningen (VMSW) en bijzondere sociale leningen (VMSW en VWF) respectievelijk toe met 7,9 miljoen euro en 9,2 miljoen euro. De 200 miljoen euro aan bijkomend volume voor sociale huurwoningen dat de Vlaamse Regering in de periode 2016 – 2018 toekende blijft ook in 2019 gehandhaafd. Hetzelfde geldt voor 85 miljoen euro aan bijkomend renovatiebudget voor de huursector. De totale machtiging huur- en koopsector bedraagt in 2019 respectievelijk 833 miljoen euro en 952 miljoen euro verdeeld over de VMSW en het VWF.

Er wordt 20 miljoen euro bijkomend voorzien voor de aangepaste tegemoetkomingen in de huurprijs voor woonbehoeftige huurders (huursubsidies en –premies).

De eenmalig in 2018 voorziene 5 miljoen euro voor het bevorderen van de brandveiligheid vervalt.

De budgettaire noden inzake de instroom aan erkende vluchtelingen blijven bij de begrotingsopmaak 2019 quasi constant op 7,7 miljoen euro of 0,1 miljoen euro lager dan in 2018.

Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaams Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF sinds 2015 rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Van de lagere rentekost (8,5 miljoen euro voor de VMSW en 5,9 miljoen euro voor de VWF) wordt 7 miljoen euro ingeschreven op de provisie binnen het Agentschap Wonen-Vlaanderen.

Verder wordt bij de VMSW, in het kader van het decreet grond- en pandenbeleid, een opstap voorzien van 1 miljoen euro aan beleidskredieten voor infrastructuursubsidies voor de ontsluiting van sociale huur- en koopwoningen (SSI).

Nog bij de VMSW nemen de FS3-tussenkomsten toe met 16,9 miljoen euro als gevolg van het toegenomen leningsvolume bij de sociale huisvestingsmaatschappijen. Deze rente-uitgaven worden deels gecompenseerd door extra rente-ontvangsten ten bedrage van 8,2 miljoen euro.

Ten slotte nemen de beleidsuitgaven bij de VMSW in het kader van het Vlaams Klimaatplan toe met 32 miljoen euro tot 52 miljoen euro. De betaalimpact in 2019 wordt geschat op 29,6 miljoen euro.

Met betrekking tot de huurwaarborgleningen wordt rekening gehouden met een uitval van 20%. Op een leningsmachtiging van 20 miljoen euro impliceert dit 4 miljoen euro aan ESR-aanrekenbare uitgaven die ingeschreven worden bij het VWF.

Naar aanleiding van de verdere realisatie van projecten gefinancierd vanuit het Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting worden de kredieten neerwaarts bijgesteld met 0,5 miljoen euro.

De Vlaamse korting op de BTW voor sloop- en heropbouw, zal in 2019 eenmalig 15 miljoen euro kosten. De daling van de ontvangsten in het energiefonds, vertaalt zich in een daling van de uitgaven voor de opkoop van groene stroomcertificaten, met name een daling van 80,5 miljoen euro.

Er wordt een eenmalige bijkomende investeringsimpuls van 10 miljoen euro ingeschreven ter ondersteuning van een kwaliteitsvol onroerend erfgoedbeheer, voornamelijk via premies. De betaaluitgaven binnen Onroerend Erfgoed dalen met 2 miljoen euro, dit door een aangepaste betaalkalender met betrekking tot de meerjarige overeenkomsten.

4.4.12 Hogere Entiteiten

Om de kosten van de kabinetswissel ingevolge de nakende verkiezingen op te vangen wordt 2,6 miljoen euro voorzien.

4.6. Sensitiviteit van de uitgaven voor inflatie

De inflatie beïnvloedt de uitgaven enerzijds via het moment van overschrijding van de spilindex door de evolutie van de afgevlakte gezondheidsindex, en anderzijds via de

evolutie van de gezondheidsindex (GZI). Een overschrijding van de spilindex beïnvloedt de grote meerderheid van de loonkredieten, die 2 maand na overschrijding van de spilindex met 2% worden verhoogd via herverdeling vanuit de indexprovisie. De GZI wordt gebruikt om de indexering van de werkingskredieten en een beperkt deel van de loonkredieten (dewelke niet het systeem van de indexprovisie volgen) te bepalen. Deze laatste worden bij een begrotingsronde toegekend in functie van de op dat moment geraamde evolutie van de GZI.

We kunnen daarom enerzijds nagaan wat het effect is van een afwijking van de overschrijding van de spilindex met één maand en anderzijds een verhoging of verlaging van de GZI met 10 basispunten.

Bij deze begrotingsronde wordt uitgegaan van een overschrijding van de spilindex in november 2019. Indien de spilindex één maand vroeger of later zou worden overschreden, zullen de uitgaven stijgen met 41.761 duizend euro, resp. dalen met 37.804 duizend euro.

Tabel 4-10: Effect verschil overschrijding spilindex met 1 maand (in duizend euro)

	Indexprovisie in k euro	Delta t.o.v. november
Overschrijding spilindex oktober	62.599	33.390
<i>Overschrijding spilindex november</i>	<i>29.209</i>	
Overschrijding spilindex december	18.575	-10.634

Het effect van 1 maand eerder of later is niet altijd gelijk, enerzijds omdat de lonen bij een overschrijding van de spilindex na oktober pas in het volgende jaar stijgen en anderzijds omdat sommige maanden zwaarder doorwegen als de desbetreffende maand de referentiemaand is voor berekening van vakantiegeld of eindejaarspremie.

Bij deze begrotingsaanpassing wordt uitgegaan van een GZI van 1,8% voor 2019. In onderstaande tabel wordt het effect weergegeven van een hogere of lagere raming van de GZI met 10 basispunten in 2019. De lage gevoeligheid van de werkingskredieten aan een wijziging van de GZI is het gevolg van de beslissing van de Vlaamse Regering bij de begrotingsopmaak 2017 om, op enkele uitzonderingen na, de werkingskredieten niet te indexeren tot en met 2019.

Tabel 4-11: Effect wijziging GZI met 10 basispunten (in duizend euro)

Loonkredieten	2.885
Werkingskredieten	288

5. ESR-CORRECTIES

Om tot een vorderingensaldo te komen dat conform is met de ESR 2010 verordening moeten er een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap uitgevoerd worden.

Tabel 5-1: Overzicht ESR-correcties (in duizend euro)

	<i>artikel van aanrekening</i>	uitgave binnen artikel of rechtspersoon (a)	ESR-aanrekenbare uitgaven (b)	ESR-correctie BO 2019 (a)-(b)
Correctie FWO	<i>FWO code 41.50</i>	26.664	13.370	13.294
Correctie Vlaams Parlement en parlementaire instellingen	VP0-1VDA2BY-IS	95.063	102.632	-7.569
Overflow selectieve participatietoelage	FD0-1FGE2HA-WT	47.072	0	47.072
Overflow inkanteling RIZIV sectoren	GE0-1GHD2TG-WT	535.217	0	535.217
Correcties op basis van rapport Rekenhof	nvt	0	34.073	-34.073
BTW op opgeleverde scholen DBFM Scholen van Morgen	werkingsmiddelen onderwijs	0	3.300	-3.300
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	GBK-AGID2SA-WT	164.184	67.659	96.525
Viapass	CE0-1CDX2DD-WT	91.921	90.454	1.467
Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	GBK-AGID2SA-WT	378.143	115.421	262.722
Sluis Terneuzen	MB0-1MIF2AH-WT	59.500	156.405	-96.905

In het kader van de saldering van projecten m.b.t. toekenningsjaren t.e.m. 2015 wordt bij het FWO een ESR-correctie doorgevoerd. Voor deze oude toekenningsjaren volgt de uitbetaling door het FWO aan universiteiten en hogescholen een ander patroon dan de uitgaven door deze laatsten, gezien de saldering pas plaatsvindt na afsluiting van het project. Zo voorziet het FWO voor 2019 26,7 miljoen euro voor saldering van 'oude' toekenningsjaren terwijl de universiteiten en hogescholen verwachten om 13,4 miljoen euro uit te geven voor hun FWO projecten. Derhalve dient er een positieve ESR-correctie van 13,3 miljoen euro voorzien te worden wat 5,8 miljoen euro meer is dan bij de begrotingsaanpassing 2018.

De instellingen van het Vlaams Parlement (Vlaams Parlement, Vlaamse ombudsdienst, Kinderrechtencommissariaat en het Vlaams Vredesinstituut), moeten geen begroting voorleggen aan de Vlaamse Regering tijdens de begrotingsronde. Ze worden wel geconsolideerd, waardoor de budgettaire impact integraal moet meegenomen worden voor de berekening van het vorderingensaldo. Voor het Vlaams Parlement en de paraparlementaire instellingen wordt een negatieve ESR-correctie van 7,6 miljoen euro meegenomen (i.e. een bijkomende ESR-impact van 7,1 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2018). De ESR-correctie stemt overeen met de opname uit het reservefonds die hoofdzakelijk bestemd is voor uittredingsvergoedingen voor parlementsleden die niet opnieuw verkozen zijn en opzegvergoedingen voor het politiek personeel dat naar aanleiding van de verkiezingen wordt opgezegd.

Naar aanleiding van de hervorming van de gezinsbijslag in het kader van het groeipakket wordt de schooltoelage geïntegreerd in het groeipakket en worden de uitbetalingsmodaliteiten hierop afgestemd. De versnelling in uitbetaling, waarvoor extra kredieten worden ingeschreven van 47 miljoen euro, impliceert echter geen versnelling van het aanrekeningtijdstip conform het ESR 2010 waardoor de impact op het

vorderingensaldo neutraal is. In functie hiervan wordt een positieve ESR-correctie ingeschreven van 47 miljoen euro.

Vanaf 1 januari 2019 neemt de Vlaamse Gemeenschap de huidige rol van het Riziv over voor de betaling van de subsidies aan enerzijds de woonzorgcentra incl. kortverblijven en anderzijds de sectoren uit het zgn. overnamedecreet : revalidatieziekenhuizen, revalidatievoorzieningen, psychiatrische verzorgingstehuizen (pvt's), beschut wonen en begeleidingsequipes palliatieve zorg.

Voor de woonzorgcentra werd tot nu toe door het RIZIV het 4de kwartaal van het jaar T ESR matig aangerekend op het jaar T+1. Die interpretatie van het tijdstip van ESR-aanrekening door het RIZIV komt echter niet overeen met het tijdstip van aanrekening voor sociale uitkeringen in natura (de tegemoetkoming in de dagprijs voor de woonzorgcentra is een sociale uitkering in natura) zoals opgenomen in de ESR-verordening 4.106. Vanaf het begrotings- en uitvoeringsjaar 2019 zal de Vlaamse Gemeenschap zoals ESR vraagt, aanrekenen in functie van de onderliggende prestatie, dat is toegepast op de woonzorgcentra het moment van verblijf van de oudere in het woonzorgcentrum. Als gevolg van deze correctere ESR-aanrekening zal er in de begroting 2019 van de Vlaamse Gemeenschap budget voorzien worden voor de 12 maanden prestaties in 2019. Daarnaast zal het RIZIV ook nog de prestaties voor het vierde kwartaal 2018 aanrekenen waardoor er in de begroting 2019 voor 5 kwartalen budget voorzien moet worden. De versnelling in aanrekening in het overgangsjaar mag voor de berekening van het vorderingensaldo geneutraliseerd worden via een zgn. overflow-correctie. Hierbij worden de geraamde uitgaven m.b.t. het 4de kwartaal 2018 of 464,5 miljoen euro niet in rekening gebracht voor de berekening van het vorderingensaldo.

Een soortgelijke problematiek doet zich voor bij de sectoren uit het zgn. overnamedecreet. De geraamde uitgaven in 2019 m.b.t. prestaties geleverd voor 1 januari 2019 (i.e. de overflow) worden geraamd op 70,7 miljoen euro.

In haar rekeningenrapport 2017 heeft het Rekenhof een aantal opmerkingen gemaakt over enerzijds de jaarafgrenzing of de aanrekening van de uitgaven op het correcte uitvoeringsjaar en anderzijds de aanrekening van de stortingen aan de organismen voor de financiering van de 2de pensioenpijler. In functie hiervan worden de reeds in 2017 gestorte bijdragen resp. in 2018 te storen bijdrage in de pensioenfondsen van de VRT, De Lijn en resp. het Vlaamse pensioenfonds via een negatieve ESR-correctie van 22 miljoen euro toegewezen aan het jaar 2019. Voor de jaarafgrenzing van de inkomensoverdrachten wordt de impact van de correcte ESR-aanrekening geschat op 12 miljoen euro en wordt hiervoor een (negatieve) ESR-correctie ingeschreven.

Voor de DBFM Scholen van Morgen blijft, gelet op het feit dat de scholen(groepen) niet geconsolideerd worden, een ESR-correctie voor de door de scholen verschuldigde BTW bij oplevering noodzakelijk. De verschuldigde BTW voor 2019 wordt geraamd op 3,3 miljoen euro wat 0,8 miljoen euro minder is dan in 2018.

Inzake de alternatieve investeringsubsidies bij VIPA wordt er in 2019 voor 164,2 miljoen euro aan gebruikstoelagen uitbetaald. Dit bedrag is opgebouwd uit een kapitaal- (96,5 miljoen euro) en interestgedeelte (67,7 miljoen euro). Aangezien er in 2019 geen nieuwe investeringen meer worden gefinancierd via het alternatieve financieringsschema moet enkel het interestgedeelte aangerekend worden en wordt een positieve ESR-correctie ingeschreven voor het kapitaalsdeel (stijging van 4 miljoen euro ten opzichte van 2018).

Bij VIAPASS wordt het project ESR-matig als een dienstencontract beschouwd met uitzondering van de vaste portieken en de OBU's die als overheidsactief (met impact op het vorderingensaldo) werden geherklasseerd. Na de bouwfase in 2014 -2016 mag de aflossing van de kapitaalscomponent van deze geherklasseerde infrastructuur in mindering

gebracht worden van de toelage aan VIAPASS. Voor 2019 betekent dit opnieuw een positieve ESR correctie van 1,5 miljoen euro.

Het AMORAS-project en de geherklasseerde PPS-projecten voor de Stelplaatsen bij De Lijn worden in de begroting 2019 allemaal binnen de reguliere uitgavenkredieten van het VIF resp. De Lijn verwerkt waardoor er geen ESR-correctie meer nodig is.

In de begroting 2019 van het VIPA wordt met betrekking tot de (resterende) A1/A3 ziekenhuisfinanciering een kasraming voorzien ten belope van 378,1 miljoen euro. Vervolgens werd er hierop een positieve ESR-correctie toegepast ten belope van 262,7 miljoen euro (daling met 17 miljoen euro ten opzichte van 2018) om tot de uiteindelijke ESR-impact te komen ten belope van 115,4 miljoen euro. Deze ESR-impact omvat de intrestlasten (112,7 miljoen euro) en de toestelfinanciering die nog via het luik A3 van het BFM transiteert (2,7 miljoen euro).

De voorbije jaren werden er in het Budget Financiële Middelen (BFM) geen herzieningen meer opgenomen voor investeringsuitgaven m.b.t. A1/A3 ziekenhuisinfrastructuur, die reeds voor de bevoegdheidsoverdracht in het kader van de zesde staatshervorming gerealiseerd werden (de zogenaamde niet aangevraagde provisionele bedragen). Gelet op deze vaststelling wordt er geen provisie meer aangelegd voor 'niet aangevraagde provisionele bedragen'. Logischerwijs wordt deze provisie dan ook niet meer geneutraliseerd voor de aftoetsing aan de begrotingsdoelstelling.

Wat de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken m.b.t. de Sluis Terneuzen betreft, gaan we in 2019 uit van een kost voor Vlaanderen ten belope van 182,1 miljoen euro. Na verrekening van de bijdrage van het Havenbedrijf Gent van 25,7 miljoen euro is er 156,4 miljoen ten laste van de Vlaamse begroting wat een negatieve ESR-correctie betekent van 96,9 miljoen euro ten opzichte van de 59,5 miljoen euro kasmiddelen die hiervoor voorzien worden in de reguliere MOW-kredieten

6. HET VORDERINGENSALDO

6.1. Vorderingsaldo

Tabel 6-1 toont de berekening van het vorderingensaldo voor de Vlaamse overheid. De ESR-ontvangsten resp. ESR-uitgaven van de ministeries en de te consolideren instellingen worden gegroepeerd teneinde één globaal vorderingensaldo te berekenen.

Tabel 6-1: Samenvattende tabel vorderingensaldo (in duizend euro)

	BA 2018	BO 2019	Delta
Geconsolideerde ESR-ontvangsten (1)	42.625.400	45.096.053	2.470.653
Geconsolideerde ESR-uitgaven (2)	45.051.956	47.003.555	1.951.599
Geconsolideerd ESR-saldo (3=1-2)	-2.426.556	-1.907.502	519.054
Onderbenutting (4)	891.124	958.268	67.144
Geconsolideerd ESR-saldo na onderbenutting (5=3+4)	-1.535.432	-949.234	586.198
ESR-correcties (6)	321.930	814.451	492.521
Gecorrigeerd vorderingensaldo (7=5+6)	-1.213.502	-134.783	1.078.719
Buiten begrotingsdoelstelling (8)	1.218.175	134.813	-1.083.362
Saldo na correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling (9=7+8)	4.673	30	-4.643
begrotingsdoelstelling	0	0	0
Verschil met begrotingsdoelstelling	4.673	30	-4.643

Het vorderingentekort van de Vlaamse overheid, na verrekening van de verwachte onderbenutting en toevoeging van de ESR-correcties, bedraagt -134,8 miljoen euro.

In de aftoetsing van dit vorderingensaldo aan de begrotingsdoestelling wordt bij de begrotingsopmaak enkel nog gecorrigeerd voor de bouwkosten van de Oosterweelverbinding. Voor meer toelichting over de reden voor deze correctie, verwijzen we naar de algemene toelichting van de voorgaande begrotingsronde(s).

Het saldo na correcties afgetoetst aan de begrotingsdoelstelling wijzigt naar aanleiding van de begrotingsaanpassing 2018: van een positief saldo van 4,7 miljoen euro naar 30 duizend euro. De Vlaamse Regering heeft dus een begroting die voldoet aan de evenwichtsdoelstelling en in die zin structureel in evenwicht is.

6.2. ESR-ontvangsten

Tabel 6-2: Van ontvangstenkredieten naar geconsolideerde ESR-ontvangsten (in duizend euro)

	BA 2018	BO 2019	Delta
Ontvangsten algemene begroting (1)	39.117.545	41.504.672	2.387.127
Leningen (2)	1.329	106	-1.223
Deelnemingen en kredietverleningen (3)	199.366	232.524	33.158
Toelagen van instellingen (4)	63.689	82.264	18.575
ESR-ontvangsten algemene begroting (5=1-2-3-4)	38.853.161	41.189.778	2.336.617
Ontvangsten Instellingen (1)	24.216.900	31.445.315	7.228.415
Leningen (7)	2.676.755	3.129.906	453.151
Deelnemingen en kredietverleningen (8)	1.625.263	1.319.045	-306.218
Toelagen van Vlaamse ministeries en instellingen (9)	12.474.796	19.895.344	7.420.548
Interne verrichtingen (10)	3.667.847	3.194.745	-473.102
ESR-ontvangsten instellingen (11=6-7-8-9-10)	3.772.239	3.906.275	134.036
Geconsolideerde ESR ontvangsten (12=5+11)	42.625.400	45.096.053	2.470.653

Tabel 6-2 toont de ESR-ontvangsten van de Vlaamse overheid als de som van de ESR-ontvangsten van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) (5) en deze van de te consolideren instellingen (11). Deze bedragen $41,19 + 3,91 = 45,10$ miljard euro.

De ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) zijn de totale ontvangsten (1) uit de algemene middelenbegroting. Om tot de ESR-ontvangsten van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) (5) te komen, worden hierop een aantal correcties aangebracht. Vooreerst worden ontvangsten in het kader van kredietverleningen en deelnemingen (ESR-code 8) (3) geneutraliseerd. Hetzelfde gebeurt met opname van leningen (ESR-code 9) (2).

Het berekenen van een vorderingensaldo op geconsolideerde basis impliceert dat de financiële stromen komende van de entiteiten die tot de overheidsperimeter behoren geneutraliseerd moeten worden. Vandaar dat de ontvangsten worden verminderd met de toelagen afkomstig van de te consolideren instellingen (4).

Om tot de ESR-ontvangsten van de instellingen te komen wordt, naast de hierboven beschreven correcties voor deelnemingen en kredietverleningen (ESR-code 8) (8) en overheidsschuld (ESR-code 9) (7) en het neutraliseren van de financiële stromen van de ministeries en de te consolideren instellingen (9), het overgedragen saldo van een vorig begrotingsjaar en de opnames uit het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen) (10).

6.3. ESR-uitgaven

Tabel 6-3: Van uitgavenkredieten naar geconsolideerde ESR-uitgaven (in duizend euro)

	BA 2018	BO 2019	Delta
Uitgaven algemene begroting (1)	42.628.377	45.269.725	2.641.348
Deelnemingen en kredietverleningen (2)	1.675.712	2.326.006	650.294
Toelagen aan instellingen (3)	12.090.586	18.653.209	6.562.623
Aflossingen schuld (4)	9.221	10.140	919
Provisie in het kader van de begrotingsmonitoring (5)	100.000	100.000	0
ESR-uitgaven algemene begroting (6=1-2-3-4-5)	28.752.858	24.180.370	-4.572.488
Uitgaven instellingen (7)	24.232.585	31.445.315	7.212.730
Aflossingen (8)	1.894.720	1.710.005	-184.715
Deelnemingen en kredietverleningen (9)	2.837.634	2.560.241	-277.393
Toelagen aan Vlaamse ministeries en instellingen (10)	450.192	1.324.562	874.370
Interne verrichtingen (11)	2.750.941	3.027.322	276.381
ESR-uitgaven instellingen (12=7-8-9-10-11)	16.299.098	22.823.185	6.524.087
Geconsolideerde ESR-uitgaven (13=6+12)	45.051.956	47.003.555	1.951.599

Tabel 6-3 toont de ESR-uitgaven van de Vlaamse overheid (13) als de som van de ESR-uitgaven van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) (6) en deze van de te consolideren instellingen (12). De geconsolideerde ESR-uitgaven bedragen in totaal 47,0 miljard euro.

Voor de uitgaven van de ministeries (excl. DAB's) worden de totale vereffeningskredieten genomen uit de administratieve uitgaventabel. Deze worden berekend als de som van de VEK's en de VRK's en bedragen samen 45,27 miljard euro.

Om de overgang naar de ESR-uitgaven te maken worden dezelfde correcties toegepast als aan ontvangstenzijde: deelnemingen en kredietverleningen (ESR-code 8) (2), schuldaflossing (ESR-code 9) (4) en de financiële stromen aan de te consolideren Vlaamse instellingen (3) worden geneutraliseerd.

Tevens wordt de provisie in het kader van de begrotingsmonitoring (5) ten belope van 100 miljoen euro niet meegerekend bij de berekening van het vorderingensaldo. Het Rekendecreet laat momenteel niet toe om overschrijvingen te doen van het ene naar het andere beleidsdomein. Deze provisie biedt een technische oplossing voor budgettaire uitdagingen die naar aanleiding van de begrotingsmonitoring aan het licht komen. Gelet op het feit dat deze provisie enkel kan ingezet worden als de begrotingsmonitoring het toelaat, heeft deze geen impact op het ESR-vorderingensaldo en kan deze geneutraliseerd worden. De provisie in het kader van de begrotingsmonitoring blijft ongewijzigd ten opzichte van de begrotingsopmaak.

Om de primaire ESR-uitgaven van de instellingen (12) te berekenen, worden – met uitzondering van de correctie voor de provisie in het kader van de begrotingsmonitoring – gelijkaardige correcties toegepast als bij de ministeries en worden tevens het over te dragen saldo naar een volgend begrotingsjaar en de toevoegingen aan het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen) (11).

6.4. Onderbenutting

Voor de onderbenutting gaan we – zoals gebruikelijk – uit van het gemiddelde van de geobserveerde onderbenuttingspercentages van de laatste 2 jaren waarvan het onderbenuttingspercentage gekend is (i.c. begrotingsjaren 2016 en 2017). Aangezien deze informatie ook beschikbaar was bij de begrotingsaanpassing 2018, vertrekken we van een percentage van 2,18% (dat ook bij de aanpassing 2018 gehanteerd werd) en passen dit toe op de geraamde ESR-geconsolideerde uitgaven 2019 bij ongewijzigd beleid, exclusief de kredieten voor bevoegdheden die overkomen in het kader van de 6de staatshervorming en exclusief de geconsolideerde betaalkredieten van de Universiteiten en Hogescholen of 30,4 miljard euro, om de verwachte onderbenutting bij de begrotingsopmaak 2019 te bekomen. $30,4 \text{ miljard euro} \times 2,18\% = 662,1 \text{ miljoen euro}$.

Gelet op de onderbenutting die zowel in 2015 als in 2016 en 2017 werd vastgesteld bij de universiteiten en hogescholen en gelet op de jaarlijks vastgestelde onderbenutting op de kredieten ter financiering van de bevoegdheden die werden overgedragen in het kader van de 6de Staatshervorming, trekken we de onderbenutting zoals in 2017 en 2018 op met 90 miljoen euro naar 752,1 miljoen euro.

Tot slot wordt er nog een forfait van 79 miljoen euro onderbenutting ingeschreven op het naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 ingeschreven nieuw beleid van 678 miljoen euro. Dit brengt de totaal geraamde onderbenutting op 831,1 miljoen euro.

Net zoals in 2018 kan verwacht worden dat het effect van de consolidatie van de hogescholen en universiteiten op het ESR-vorderingensaldo in 2018 neutraal is (Dit wordt trouwens ondersteund door het feit dat er zowel in 2015, 2016 als in 2017 zelfs een positief effect was, zoals hierboven vermeld).

Teneinde het verschil tussen vertrekkende resp. toekomstige toelagestromen richting resp. bij hogescholen en universiteiten op te vangen en het effect van de consolidatie m.a.w. te neutraliseren, wordt de onderbenuttingshypothese bijkomend verhoogd met 127 miljoen euro.

6.5. ESR-correcties en correcties voor de aftoetsing van de evenwichtsdoelstelling

Voor de ESR-correcties verwijzen we naar hoofdstuk 5 van de Algemene toelichting. Voor de correcties voor de aftoetsing van de evenwichtsdoelstelling wordt enkel nog een correctie toegepast voor de bouwkosten van de Oosterweelverbinding.

6.6. Tabel Vorderingensaldo

Het vorderingensaldo van de Vlaamse overheid bedraagt -134,8 miljoen euro. In het kader van de evenwichtsdoelstelling bedraagt het begrotingsresultaat 30 duizend euro waardoor Vlaamse begroting structureel in evenwicht is en blijft.

Tabel 6-4: Vorderingensaldo

	REA 2017 (HRF)	BA2018	BO2019	BO-BA
Ontvangsten algemene begroting-	39.310.371	39.117.545	41.504.672	2.387.127
Leningen	1.614	1.329	106	-1.223
Deelnemingen en kredietverleningen	127.595	199.366	232.524	33.158
Toelagen van instellingen	69.528	63.689	82.264	18.575

	REA 2017 (HRF)	BA2018	BO2019	BO-BA
ESR ontvangsten algemene begroting (1)	39.111.633	38.853.161	41.189.778	2.336.617
Ontvangsten Instellingen	23.766.342	24.216.900	31.445.315	7.228.415
Leningen	3.303.179	2.676.755	3.129.906	453.151
Deelnemingen en kredietverleningen	1.524.412	1.625.263	1.319.045	-306.218
Toelagen van Vlaamse ministeries en instellingen	12.243.299	12.474.796	19.895.344	7.420.548
Interne verrichtingen	2.960.744	3.667.847	3.194.745	-473.102
ESR ontvangsten instellingen (2)	3.734.709	3.772.239	3.906.275	134.036
Geconsolideerde ESR ontvangsten (3=1+2)	42.846.342	42.625.400	45.096.053	2.470.653
Uitgaven algemene begroting	40.958.321	42.628.377	45.269.725	2.641.348
Deelnemingen en kredietverleningen	1.620.719	1.675.712	2.326.006	650.294
Toelagen aan instellingen	11.809.246	12.090.586	18.653.209	6.562.623
Aflossingen schuld	46.680	9.221	10.140	919
Provisie in het kader van de begrotingsmonitoring	0	100.000	100.000	0
Rente-uitgaven	78.207	88.467	119.476	31.009
Primaire ESR uitgaven algemene begroting (4)	27.403.469	28.664.391	24.060.894	-4.603.497
Uitgaven Instellingen	23.824.879	24.232.585	31.445.315	7.212.730
Aflossingen	1.891.253	1.894.720	1.710.005	-184.715
Deelnemingen en kredietverleningen	2.832.080	2.837.634	2.560.241	-277.393
Toelagen aan Vlaamse ministeries en instellingen	489.528	450.192	1.324.562	874.370
Interne verrichtingen	3.283.364	2.750.941	3.027.322	276.381
Rente-uitgaven	317.022	318.705	325.880	7.175
Primaire ESR uitgaven Instellingen (5)	15.011.630	15.980.393	22.497.305	6.516.912
Geconsolideerde primaire ESR uitgaven (6=5+4)	42.415.099	44.644.784	46.558.199	1.913.415
Geconsolideerd primair ESR-saldo (7=3-6)	431.243	-2.019.384	-1.462.146	557.238
Onderbenutting Hogescholen en Universiteiten	0	150.000	127.126	-22.874
Onderbenutting overige	0	741.124	831.142	90.018
Onderbenutting (8)	0	891.124	958.268	67.144
Geconsolideerd primair ESR saldo na onderbenutting (9=7+8)	431.243	-1.128.260	-503.878	624.382
Rente-uitgaven (10)	395.230	407.172	445.356	38.184
Geconsolideerd ESR saldo na onderbenutting (11=9+10)	36.013	-1.535.432	-949.234	586.198
Correctie FWO	0	7.480	13.294	5.814
Correctie Vlaams Parlement en parlementaire inst.		-477	-7.569	-7.092
Overflow selectieve participatietoelagen			47.072	47.072
Overflow inkanteling RIZIV sectoren			535.217	535.217
Correcties op basis van rapport Rekenhof			-34.073	-34.073
ESR correcties perimeter en aanrekeningstijdstip (12)	0	7.003	553.941	546.938
Voorziene bouwuitgaven binnen DBFM Scholen van Morgen	-16.550	0	0	0
BTW op opgeleverde scholen DBFM Scholen van Morgen		-4.098	-3.300	798
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	89.980	92.489	96.525	4.036
Viapass	0	1.467	1.467	0
positieve correctie Amoras	4.570	4.700	0	-4.700
De Lijn Stelplaats Tongeren	220	172	0	-172
De Lijn Stelplaatsen BOVZO	1.028	633	0	-633
De Lijn Stelplaatsen Cluster II	-3.243	1.994	0	-1.994
De Lijn Stelplaats Oostende	0	1.977	0	-1.977
VIA-invest (Zaventem, N-Z Kempen, R4)	4.441	0	0	0
jeugdverblijfinfrastructuur	196	0	0	0
Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	315.947	279.735	262.723	-17.012
Effect niet aangevraagde provisionele bedragen A1/A3 m.b.t. investeringen vóór 2016	0	-40.000	0	40.000
Sluis Terneuzen	34.628	-24.142	-96.905	-72.763

	REA 2017 (HRF)	BA2018	BO2019	BO-BA
Overige	39.588			0
ESR correcties verstrengd Europees begrotingstoezicht (13)	470.806	314.927	260.510	-54.417
Vorderingensaldo (14=11+12+13)	506.819	-1.213.502	-134.783	1.078.719
Bouwkost Oosterweel (incl. rente)		76.447	134.813	58.366
Schuldovername Gemeenten		96.654	0	-96.654
A1/A3 (niet aangevraagde provisionele bedragen m.b.t. investeringen vóór 2016)		40.000	0	-40.000
Afrekening 2018		1.005.074	0	-1.005.074
Correcties voor aftoetsing begrotingdoelstelling (15)	0	1.218.175	134.813	-1.083.362
Saldo na correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling (16=14+15)	506.819	4.673	30	-4.643
Begrotingsdoelstelling		0	0	0
Verschil met begrotingsdoelstelling	506.819	4.673	30	-4.643

7. EUROPEES KADER EN NORMERING

7.1. Situering

België is momenteel onderworpen aan het preventieve deel van het Stabiliteits- en Groeipact en moet jaarlijks een budgettaire aanpassing van ten minste 0,6% van het bbp in de richting van de middellangetermijndoelstelling (MTO) realiseren. België heeft zich in het Stabiliteitsprogramma 2016-2019 geëngageerd tot een MTO die overeenstemt met een structureel evenwicht. Het aanpassingstraject in de richting van de MTO, dat beïnvloed wordt door de schuldgraad en de economische toestand waarin België zich bevindt, moet een voldoende snelle evolutie in de richting van houdbare publieke financiën garanderen.

Verder mogen de overheidsuitgaven niet sneller stijgen dan een referentiepercentage onder de potentiële bbp groei op middellange termijn, tenzij de groei van de uitgaven gecompenseerd wordt door discretionaire maatregelen aan ontvangstenzijde.

Ten slotte dient België ook nog steeds de regels van het corrigerend luik van het Stabiliteits- en Groeipact na te leven. Zo mag het nominaal tekort de drempel van 3% van het bbp niet overschrijden en moet België er voor zorgen dat het schuldniveau voldoende snel in de richting van 60% van het bbp evolueert.

7.2. Stabiliteitsprogramma

Eind april heeft België haar Stabiliteitsprogramma 2018-2021 bij de Europese Commissie ingediend⁹.

De opmaak van het Stabiliteitsprogramma is geregeld in het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1 van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie¹⁰.

Dit samenwerkingsakkoord bepaalt dat in het raam van de actualisering van het Stabiliteitsprogramma de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de gezamenlijke overheid¹¹ over de diverse geledingen verdeeld dienen te worden. Deze verdeling gebeurt op basis van een advies van de afdeling financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën. Over de globale begrotingsdoelstelling dient vooraf overlegd te worden in het Overlegcomité. De vaststelling van de individuele budgettaire doelstellingen van de akkoordsluitende partijen en van de lokale overheden moet goedgekeurd worden door een beslissing van het Overlegcomité.

Zoals voorzien in het bovengenoemd samenwerkingsakkoord bracht de afdeling financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën op 31 maart 2018

---

⁹ <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-stability-programme-belgium-fr.pdf>

¹⁰ http://www.budgetfederal.be/NL/Documents/staatsblad_181213.pdf

¹¹ Gezamenlijke overheid = Entiteit I en Entiteit II, waarbij Entiteit I bestaat uit de federale overheid en de sociale zekerheid en Entiteit II uit de Gemeenschappen, de Gewesten en de lokale overheden.

een advies uit over het begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2018-2021¹².

Over het Stabiliteitsprogramma 2018-2021 werd voorafgaandelijk overleg gepleegd in de schoot van het Overlegcomité. Op 27 april heeft het Overlegcomité het traject van het Stabiliteitsprogramma 2018-2021 goedgekeurd dat streeft naar het bereiken van de MTO in 2020 voor het geheel van de verschillende overheidsniveaus. Het Overlegcomité heeft akte genomen van het engagement van entiteit I en entiteit II om in 2020 naar een structureel evenwicht te streven. Het Overlegcomité stelde dat de trajecten deel uit maken van het onderhandelingsproces dat is opgestart met de Europese Commissie over de flexibiliteit voor structurele hervormingen en over de flexibiliteit voor strategische investeringen in overeenstemming met de Belgische position paper die goedgekeurd werd door het Overlegcomité van 28 maart 2018¹³.

Net als vorig jaar, bevat het Stabiliteitsprogramma 2018-2021 een bijlage over het verwacht economisch rendement van overheidsinvesteringen met aanzienlijke budgettaire gevolgen voor de begroting. Vlaanderen toonde ook dit jaar via haar bijdrage aan dat de Oosterweelverbinding gezien kan worden als een investering equivalent aan een structurele hervorming, met sterke economische baten en directe positieve effecten voor de publieke financiën op lange termijn.

In haar rapport van maart 2018 gaf de Hoge Raad van Financiën bovendien te kennen dat kan worden nagedacht over een specifieke behandeling van investeringsuitgaven waaraan toewijsbare inkomsten verbonden zijn waardoor de budgettaire neutraliteit doorheen de tijd gegarandeerd wordt. De Oosterweelverbinding vormt hiervan een uitgelezen voorbeeld, gelet op het ondertussen gevalideerd terugverdienmodel op basis van tolheffing tijdens de exploitatiefase.

7.3. Landenspecifieke aanbevelingen en rapport onder artikel 126(3)

Op 23 mei 2018 publiceerde de Europese Commissie haar landenspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester 2018, met een advies over het Stabiliteitsprogramma¹⁴.

In haar aanbevelingen stelde de Commissie onder meer dat België ervoor moet zorgen dat het nominale groeipercentage van de netto primaire overheidsuitgaven in 2019 niet hoger ligt dan 1,8%, hetgeen neerkomt op een jaarlijkse structurele aanpassing van 0,6% van het bbp. België dient verder ook meevallers te gebruiken om de vermindering van de overheidsschuldquote te versnellen. Tevens moet België de volledige implementatie van het samenwerkingsakkoord van 2013 tot coördinatie van het begrotingsbeleid van alle overheidsniveaus voortzetten. Tenslotte beveelt de Commissie voor het eerst ook expliciet spending reviews aan om de efficiëntie en de samenstelling van de overheidsuitgaven op alle niveaus te verbeteren en zo ruimte te creëren voor openbare investeringen. In de consideransen wordt aangegeven dat Vlaanderen de enige regio is die plannen heeft om een spending review benadering in het begrotingsproces te introduceren.

---

¹² <https://www.hogeraadvanfinancien.be/nl/publication/advies-begrotingstraject-ter-voorbereiding-van-het-stabiliteitsprogramma-2018-2021> , uitgebreid beschreven in de Algemene Toelichting bij de Begrotingsaanpassing 2018.

¹³ Op het Overlegcomité van 27 juni werd de Belgische position paper finaal goedgekeurd.

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/publications/2018-european-semester-country-specific-recommendations-commission-recommendations_en

Op 23 mei publiceerde de Europese Commissie tevens haar rapport onder artikel 126(3) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie¹⁵. In dit rapport, dat de eerste stap vormt in de buitensporigtekortprocedure, analyseert de Europese Commissie of een lidstaat aan haar verplichtingen inzake het nominaal tekort en de reductie van de schuld voldoet, rekening houdend met relevante factoren zoals bijvoorbeeld de economische toestand, de uitvoering van structurele hervormingen en een voldoende snelle vooruitgang in de richting van de MTO.

In haar rapport stelde de Europese Commissie dat ze geen voldoende robuuste bewijzen vond dat België niet aan de verplichtingen uit de preventieve arm van het Stabiliteits- en Groeipact voldoet en dat ze bijgevolg niet kan besluiten of België al dan niet aan het schuld criterium voldoet. De Europese Commissie zal op basis van uitvoeringscijfers in het voorjaar 2019 een nieuwe evaluatie uitvoeren.

Op 13 juli heeft de Raad Economische en Financiële Zaken de landenspecifieke aanbevelingen formeel aangenomen¹⁶. Met deze formele goedkeuring werd het Europees Semester 2018 afgesloten. De lidstaten worden geacht met deze aanbevelingen rekening te houden bij de opmaak van hun begrotingen voor 2019 en bij beslissingen met betrekking tot structurele hervormingen.

7.4. Ontwerpbegrotingsplan

Ingevolge artikel 6 van Verordening (EU) 473/2013 moeten de lidstaten van de eurozone uiterlijk op 15 oktober van ieder jaar een ontwerpbegrotingsplan bij de Europese Commissie indienen.

Het Ontwerpbegrotingsplan voor het komend jaar bevat o.a. informatie over het nagestreefd begrotingsaldo, projecties voor de ontvangsten bij constant beleid, doelstellingen voor de ontvangsten en uitgaven, een beschrijving en kwantificering van de discretionaire maatregelen voor het overbruggen van de kloof tussen de doelstellingen en de projecties bij constant beleid en indicaties over de wijze waarop de maatregelen gevolg geven aan de landenspecifieke aanbevelingen en de EU-2020 doelstellingen¹⁷. Indien de begrotingsdoelstellingen verschillen van deze opgenomen in het meest recente Stabiliteitsprogramma, dienen de verschillen naar behoren gemotiveerd te worden.

In de bijdrage van Vlaanderen aan het Belgisch Ontwerpbegrotingsplan wordt benadrukt dat de Vlaamse Regering voor de derde keer op rij in deze regeerperiode een begroting indient die structureel in evenwicht is (zie ook hoofdstuk 6 met betrekking tot het vorderingensaldo). Vlaanderen levert hiermee een substantiële bijdrage aan het realiseren van de vereiste structurele verbetering. De Vlaamse begroting ligt tevens in lijn met de doelstellingen waartoe de Vlaamse Regering zich in haar bijdrage aan de voorgaande Stabiliteitsprogramma's engageerde.

De Vlaamse Regering levert verder ook inspanningen tot schuldreductie. Op 1 oktober 2018 trad het decreet en het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsentiteiten in werking. Dit

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/com-2018-429_en_act_part1_v3.pdf

Aanvullend werd ook een uitgebreide analyse van het Belgisch Stabiliteitsprogramma gepubliceerd: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/01_be_sp_2018_assessment_revised.pdf

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/2018-european-semester-country-specific-recommendations-council-recommendations_en

¹⁷ http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/coc/2014-11-07_two_pack_coc_amended_en.pdf

decreet en BVR verplichten entiteiten die tot de consolidatiekring behoren en die voldoen aan bepaalde voorwaarden om hun overtollige liquiditeiten te beleggen in de Vlaamse Gemeenschap of een overheidsentiteit met een bepaalde minimum rating. Op deze manier daalt niet enkel de geconsolideerde schuldpositie van die overheidsentiteit maar ook de geconsolideerde schuld als geheel; het INR zal deze belegde bedragen immers onmiddellijk in mindering brengen van de totale Vlaamse schuld. Dit decreet kan volgens de eerste prognoses in 2018 tot een vermindering van de geconsolideerde schuld met ongeveer 600 miljoen euro leiden.

Ten slotte wordt met technische assistentie van de Ondersteuningsdienst voor Structurele Hervormingen van de Europese Commissie (SRSS) de structurele inbedding van spending reviews in het begrotingsproces voorbereid. Spending reviews leiden tot een efficiëntere samenstelling van de overheidsuitgaven en kunnen budgettaire ruimte creëren die voor nieuwe beleidsimpulsen, bijkomende productieve overheidsinvesteringen of een verlaging van de belastingen ingezet kan worden, met als gevolg een meer groeivriendelijke samenstelling van de begroting.

Conform artikel 83/1 van het Reglement van het Vlaams Parlement, bezorgde de Vlaamse Regering de bijdrage van Vlaanderen aan het Belgisch Ontwerpbegrotingsplan voor 2019 aan de voorzitter van het Vlaams Parlement, opdat de Commissie Financiën en Begroting er conform bovengenoemd reglement een bespreking aan zou kunnen wijden.

De federale Regering heeft het Ontwerpbegrotingsplan voor de gezamenlijke overheid op 15 oktober bij de Europese Commissie ingediend.

Uiterlijk op 30 november zal de Europese Commissie een advies over het Belgisch Ontwerpbegrotingsplan publiceren.

Mocht de Europese Commissie – na raadpleging van België binnen de week na indiening van het Ontwerpbegrotingsplan – een bijzonder ernstige niet-nakoming van de in het Stabiliteits- en Groeipact opgenomen verplichtingen vaststellen, zal de Europese Commissie haar advies binnen de twee weken na indiening van het Ontwerpbegrotingsplan kenbaar maken. In dit uitzonderlijk geval zal de Commissie België verzoeken om het initieel ingediend Ontwerpbegrotingsplan te herzien. De Europese Commissie kan een lidstaat niet verplichten om zijn Ontwerpbegrotingsplan te herzien. Indien de lidstaat ervoor opteert om geen rekening te houden met de vraag van de Europese Commissie zal dit evenwel als een verzwarende factor worden beschouwd in het geval dat er beslist moet worden of voor deze lidstaat een buitensporigtekortprocedure ingeleid moet worden.

8. HET FINANCIËEL BEHEER

8.1. De geconsolideerde schuld: inleiding

In overeenstemming met het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) wordt de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid samengesteld. Het INR heeft haar laatste lijst van de te consolideren instellingen meegedeeld naar aanleiding van de EDP-notificatie van april 2018. Van de instellingen die op deze lijst¹⁸ voorkomen, worden de "financiële schulden" hieronder weergegeven (zie tabel 5).

Samen met de directe en indirecte schuld van de Vlaamse ministeries (incl. zichtrekening) vormen de financiële schulden van al deze rechtspersonen en geherklasseerde alternatief gefinancierde investeringsschema's de geconsolideerde bruto-schuld. Eventuele beleggingen worden niet van de uitstaande bruto-schuld afgetrokken.

Op geconsolideerd niveau worden de leningen die zijn aangegaan tussen entiteiten binnen de consolidatieperimeter evenwel niet meegerekend.

De geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse deelstaatoverheid bedraagt eind 2017 23,4 miljard euro. T.o.v. eind 2016 is dat een daling met 0,4 miljard euro.

8.2. Evolutie van de geconsolideerde bruto- schuld in 2019

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingssaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen van de geconsolideerde begroting voor de CFO-leden. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietverleningen en participaties (ESR-8). Tot slot dient er tevens rekening gehouden te worden met de reeds beschikbare financiële activa.

8.2.1. Het begrotingssaldo in ESR-termen

Rekening houdende met de bouwkosten voor Oosterweel bedraagt het nominaal begrotingstekort in 2019 -135 miljoen euro. Dit begrotingstekort wordt gecorrigeerd voor de niet-CFO¹⁹ leden^{20,21}.

---

¹⁸ Deze lijst is terug te vinden onder: <https://inr-icn.fgov.be/nl/publicatie/nationale-en-regionale-rekeningen>

¹⁹ Tot het CFO (Centraal Financieringsorgaan) behoren de volgende instellingen: Intern Verzelfstandigd Agentschappen (IVA's) met rechtspersoonlijkheid, publiekrechtelijke vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen (EVA's), Vlaamse openbare instellingen (VOI's), strategische adviesraden en de eigen vermogens van ANB en INBO en het Kunsthuis. De lijst van CFO-leden wordt jaarlijks meegedeeld op de Vlaamse Regering.

²⁰ Bij CFO leden wordt een negatief vorderingensaldo centraal gefinancierd met impact op de schuldpositie en resulteert een positief vorderingensaldo via de cash pool in een schuldafname (of minder schuldoopbouw). Bij niet-CFO leden echter impacteert het (positief of negatief) vorderingensaldo de schuldpositie niet rechtstreeks omdat de hiermee gepaard gaande financiële verrichtingen niet via de cash pool transiteren. Er is enkel een impact op de directe schuld door de toelage, de directe financiering (ESR-9) of het decreet beheer financiële activa bij gebeurlijke overschotten.

²¹ De impact van de niet-CFO leden wordt benaderd door de betoelaging enerzijds en de ESR-9-evolutie + de impact van het decreet beheer financiële activa op de niet-CFO leden anderzijds.

Omdat we er van uitgegaan dat NV BAM het tekort van 134,8 miljoen euro als gevolg van de bouwkost van Oosterweel zal financieren met de volstorting van de in 2018 doorgevoerde kapitaalsverhoging wordt met dit tekort geen rekening gehouden in de berekening van de evolutie van de geconsolideerde schuld.²²

8.2.2. Kredietverleningen en participaties in 2019

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten worden de kasuitgaven en -ontvangsten van de kredietverleningen en kapitaalparticipaties van de Vlaamse overheid ingeschat.

Hierbij wordt enkel rekening gehouden met de ESR-8 ontvangsten en uitgaven van het ministerie en van de CFO-leden daar een overschot aan ESR-8 (dus meer ESR-8 ontvangsten dan uitgaven) bij niet-CFO leden door deze instelling zelf aangewend kan worden. Bij CFO-leden komen de overtollige liquide middelen wel in de cashpool van het CFO terecht waardoor ze de kas en dus de schuld van het ministerie beïnvloeden. Hiermee dient dan ook rekening gehouden te worden.

De belangrijkste ESR-8 ontvangst van het ministerie was in het verleden de terugbetaling door KBC van de hen verleende steun in 2009. Eind 2015 heeft KBC de volledige steun terugbetaald waardoor in 2019 de voorziene esr-8 ontvangsten van het ministerie beperkt zijn tot 54 miljoen euro. In dit bedrag zitten de aflossingen van de schulden van de directe financieringen van VMSW, VWF, School Invest, Diestsepoort en de Werkvennootschap niet vervat daar deze reeds meegenomen zijn bij de schuldaflossing van de betreffende rechtspersonen.²³

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte telt het kaseffect en hiervoor zijn de vereffeningskredieten van belang. Voor de ESR-8 budgetten van het huidige jaar wordt in de begrotingsopmaak 2019 voor 442 miljoen euro aan vereffeningskredieten ingeschreven als ESR-8 uitgaven bij het ministerie. Dit bedrag werd geraamd aan de hand van de betaalkalenders in de beslissingen van de Vlaamse Regering, evenwel aangepast aan de reeds uitgevoerde betalingen en nieuwe inzichten. De belangrijkste zijn voor het nog te volstorten gedeelte van de kapitaalverhoging in BAM (262,5 miljoen euro), energieleningen (55 miljoen euro), het TINA-fonds (50 miljoen euro) en Arkimedes II (50 miljoen euro). In dit bedrag zitten de doorstortingen aan VMSW en VWF van de directe financiering door het Vlaams Gewest niet vervat daar deze schuldopnames verwerkt werden op de lijn van de ESR-9 ontvangsten van deze rechtspersonen. Ook de doorstortingen aan School Invest en de Werkvennootschap zitten hierin niet vervat omwille van het feit dat deze verwerkt werden op de lijn van het saldo ESR-9 overige niet-CFO-leden²⁴.

Bij de CFO-leden zijn nog 79 miljoen euro aan ESR-8 ontvangsten en 106 miljoen euro aan ESR-8 uitgaven ingeschreven voor 2019.

De ESR-8 uitgaven leiden tot een stijging van de geconsolideerde schuld terwijl de ESR-8 ontvangsten tot een daling leiden.

---

²² Merk trouwens op dat BAM ook een niet-CFO-instelling is.

²³ Deze methodologische wijziging is ook de reden waarom het cijfer voor de begrotingsaanpassing 2018 nog gewijzigd is.

²⁴ Dit betreft ook een methodologische verfijning.

8.2.3. ESR-9 van de niet-CFO-leden

Het uitgangspunt dat de schuldevolutie gelijk is aan begrotingsresultaat + ESR-8-resultaat, wordt nog bijkomend beïnvloed door eventuele financiële activa die ingezet of opgebouwd kunnen worden ter financiering van beide saldi.

Om zowel begrotingsresultaat, ESR-8-resultaat als het inzetten van eventuele activa te ondervangen, wordt er voor de niet-CFO leden dan ook enkel rekening gehouden met de ESR-9 bewegingen (naast de betoelaging aan deze entiteiten).

De CFO-leden mogen in principe geen nieuwe esr-9 ontvangsten (zijnde opnames van schuld) aangaan. De ESR-9 uitgaven (zijnde aflossingen van schuld) zorgen voor een stijging van de directe schuld bij het ministerie (dat deze aflossing dient te financieren) en tot een daling van de schuld van de betreffende instelling. Beide bewegingen heffen mekaar op waardoor de geconsolideerde schuld gelijk blijft.

Voor de niet-CFO leden leiden opnames (ESR-9 ontvangsten) tot een toename van de geconsolideerde schuld terwijl aflossingen (ESR-9 uitgaven) tot een daling van de geconsolideerde schuld leiden.

Er wordt een opsplitsing gemaakt tussen de ESR-9 ontvangsten (= schuldopnames) en uitgaven (= aflossingen van schulden) van VMSW en VWF respectievelijk geraamd op 2,7 miljard euro en 1,4 miljard euro in 2019 enerzijds en de andere niet-CFO-leden anderzijds (saldo van 61 miljoen euro). Bij de andere niet-CFO-leden worden een aantal correcties doorgevoerd²⁵:

- voor de DBFM Scholen van Morgen worden de ESR-9 verrichtingen richting School Invest eruit gehaald daar deze al meegeteld worden bij School Invest (-26 miljoen euro)
- voor de PMV-groep worden de verhogingen en verlagingen van het Eigen Vermogen uit de ESR-9 verrichtingen gehaald (-105 miljoen euro)
- aflossingen van schulden binnen de overheidssector: aflossingen van schulden bij niet-CFO-leden aan andere niet-CFO-leden worden gecorrigeerd daar dit de schuld niet verlaagt (bij het ander niet-CFO-lid wordt dit geregistreerd als een inkomende ESR-8 en dit wordt niet gecorrigeerd voor de berekening van de schuldevolutie). Zo wordt voor LRM de 18 miljoen euro aflossing binnen de overheidssector gecorrigeerd en voor de Universiteit Antwerpen 250 duizend euro.

Het decreet beheer van financiële activa dat van start gaat vanaf oktober 2018 en waarbij instellingen behorende tot de consolidatiekring en die voldoen aan bepaalde voorwaarden verplicht worden om hun overtollige liquiditeiten te beleggen in het Vlaamse ministerie, zou volgens de eerste prognoses, tot een extra vermindering van de geconsolideerde schuld met 100 miljoen euro kunnen leiden in 2019²⁶. Naast de 600 miljoen euro aan KT-middelen waarmee al rekening gehouden werd in 2018 betreft dit 100 miljoen euro aan LT-beleggingen die vervallen in 2019 bij een aantal instellingen (VSB, VMSW en LRM).

8.2.4. Samenvatting

In 2019 wordt een toename van de geconsolideerde schuld verwacht als gevolg van het begrotingssaldo in ESR-termen, saldo aan ESR-8 verrichtingen bij ministeries en instellingen die tot het CFO behoren, de ESR-9-transacties van niet-CFO-leden en de geraamde impact van het decreet beheer financiële activa. Samengevat wordt er tegen

---

²⁵ Onderstaande methologische verfijning werd ook doorgevoerd voor 2018. Dit is ook de reden waarom het cijfer voor de begrotingsaanpassing 2018 nog gewijzigd is.

²⁶ Bovenop het effect van 600 miljoen euro dat reeds in 2018 wordt verrekend.

eind 2019 een verdere toename van de geconsolideerde schuld verwacht met 1,8 miljard euro.

Tabel 8-1: Geraamde evolutie van de geconsolideerde schuld in 2019 (in duizend euro)

	BA 18	BO 19
ESR-resultaat CFO leden + betoelaging niet-CFO leden	58.896	147.237
schuldovername gemeenten	96.654	0
afrekening 2018 BFW inclusief overlopende rekening	1.005.074	0
Ziekenhuisinfrastructuur	40.000	0
ESR-8 ontvangsten ministeries	-63.391	-53.929
ESR-8 uitgaven ministeries	237.184	441.807
ESR-8 ontvangsten CFO-leden	-30.368	-78.947
ESR-8 uitgaven CFO-leden	123.023	106.035
ESR-9 ontvangsten VMSW en VWF	2.300.200	2.690.200
ESR-9 uitgaven VMSW en VWF	-1.387.541	-1.436.378
Saldo esr-9 overige niet CFO- leden	-8.990	68.112
Impact decreet beheer financiële activa	-600.000	-100.000
Netto toename geconsolideerde schuld	1.770.741	1.784.137

8.3. Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften in 2019 van de Vlaamse ministeries

In juni 2019 komt er een EMTN van 2017 op eindvervaldag ter waarde van 50 miljoen euro. Daarnaast zijn er enkele kleinere vervaldagen voor de overgenomen leningen van de Gemeentelijke Holding (8,2 miljoen euro) en Vismijn Oostende (232 duizend euro). Tot slot zitten hier ook de aflossingen van kapitaal in vervat ter waarde van 9 miljoen euro van de leningen die overgenomen worden van de gefuseerde gemeenten.

Wanneer we geen rekening houden met de directe rechtstreekse financieringen geven onderstaande tabellen de bruto-financieringsbehoeften voor 2019 van de Vlaamse ministeries, VMSW, VWF en School Invest weer.

In de onderstaande tabellen betekent een positief teken bij de ESR-9 verrichtingen dat de ESR-9 uitgaven (aflossingen) groter zijn dan de ESR-9 ontvangsten (opnames) waardoor de financieringsbehoefte van het ministerie toeneemt. Dit leidt dus tot een stijging van de directe schuld.²⁷ Een positief teken bij de ESR-8 verrichtingen betekent dat de ESR-8 uitgaven groter zijn dan de ESR-8 ontvangsten waardoor de financieringsbehoefte van het ministerie toeneemt en de directe schuld aldus stijgt.

²⁷ Opgelet bij VMSW, VWF en School Invest is het net omgekeerd: de ESR-9 opnames daar betreffen opnames die direct gefinancierd worden en dus tot een toename van de financieringsbehoeften leiden en een toename van de directe schuld. (zie tabel 4)

Om de impact van het vorderingensaldo op de financieringsbehoefte te kennen moeten er ten opzichte van het vorderingensaldo (zonder correcties voor aftoetsing aan de begrotingsdoelstelling) enkele correcties worden toegepast (zie lijn begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht).

Een eerste correctie betreft het neutraliseren van de ESR-correcties. De ESR-correcties betreffen immers correcties op de begrotingskredieten om tot het ESR-aanrekenbare bedrag te komen. Het ESR-aanrekenbare bedrag is echter niet gelijk aan de verwachte kasuitgave. De begrotingskredieten vóór ESR-correcties vormen hier een betere benadering voor. Een voorbeeld hiervan zijn de VIPA kredieten voor gebruikstoelagen aan de ziekenhuizen en rustoorden. Deze gebruikstoelagen worden kasmatig aan de voorzieningen overgemaakt doch zijn niet volledig ESR-matig aanrekenbaar. Het volledige kapitaalsgedeelte van de gebruikstoelage werd eerder al ESR-matig en als schuld t.o.v. de voorzieningen aangerekend (in het eerste jaar van uitbetaling van de jaarlijkse gebruikstoelage), waardoor de kapitaalscomponent binnen de gebruikstoelage wordt geschrapt om tot de ESR-matig aanrekenbare uitgaven te komen. De kasmatige betaling resulteert dus in een stijging van de directe schuld doch een daling van de schuld t.o.v. de ziekenhuizen/rustoord (zie ook tabel 5) waardoor per saldo er geen effect is op de ESR-gecorrigeerde schuld.

Voor de inschatting van de financieringsbehoeften vertrekken we dus van het vorderingensaldo voor ESR-correcties ofwel -949 miljoen euro. Dit vorderingensaldo wordt cfr. de eerste tabel gecorrigeerd voor de niet-CFO leden waar in de plaats gerekend wordt met de toelage.²⁸

Een tweede correctie betreft een correctie met betrekking tot de aflossing van de autonomiefactor in 2019. Zoals in de vorige ronde uitvoerig beschreven werd, werd in 2018 de afrekening in het kader van de vaststelling van de definitieve autonomiefactor aangerekend. Deze herrekening 2018 is ESR matig aanrekenbaar in 2018 en beïnvloedt dus het vorderingensaldo 2018, het jaar waarin via koninklijk besluit de definitieve autonomiefactor wordt vastgesteld. De kasmatige compensatie ten voordele van de federale overheid (het mechanisme van de kasmatige compensatie speelt met toepassing van de bepalingen in de bijzondere financieringswet enkel voor het luikje Gewest) verloopt echter gespreid over een periode van 16 jaar. In 2019 is er enkel een kasbetaling zonder impact op het vorderingensaldo. Deze kasbetaling zal –net zoals bij de ESR-correcties- resulteren in een toename van de directe schuld doch neutraal zijn voor de geconsolideerde schuld. Voor 2019 resulteert dit in een aflossing van 52 miljoen euro.

Een laatste correctie betreft het corrigeren van de uitgaven (134,8 miljoen euro) die BAM in 2018 voorziet voor de hoofdwerken aan de Oosterweelverbinding (en die een impact hebben op het vorderingensaldo voor ESR-correcties) doch die BAM zal financieren vanuit de volstorte middelen ingevolge de kapitaalverhoging in 2018²⁹.

Tabel 8-2: Financieringsbehoefte ministerie zonder directe financieringen (in duizend euro)

	BA 2018	BO 2019
Aflossing schuld ministerie	758.866	67.597
Aflossingen BCP	0	0
Saldo ESR-9 CFO-leden	32.508	14.892

²⁸ Dit is de reden waarom het cijfer voor de begrotingsaanpassing 2018 nog gewijzigd werd.

²⁹ Merk trouwens op dat BAM ook een niet-CFO-instelling is.

Begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht en andere correcties	458.314	1.013.551
Saldo esr-8 ministeries	173.793	387.878
Saldo esr-9 ministeries	7.892	10.034
Saldo esr-8 CFO-leden	92.655	27.088
Kasoverschotten + beleggingen	0	0
Impact decreet beheer financiële activa	-600.000	-100.000
Totaal	924.028	1.421.040
Aflossingen	758.866	67.597
Netto toename directe schuld	165.162	1.353.443

Tabel 8-3: Netto schuldtoename van VMSW, VWF en School Invest (in duizend euro)

VMSW	BA 2018	BO 2019
Nieuwe schulden (ministerie)	1.000.000	1.350.000
Nieuwe kortlopende schulden (andere dan ministerie)	+947.000	+947.000
Aflossing schuld ministerie	-92.002	-120.172
Aflossing schuld Vlabinvest		-1.283
Aflossingen LT schuld (vroegere gewaarborgde schuld)	-230.171	-237.603
Aflossing KT-schuld	-900.000	-900.000
Netto schuldtoename	724.827	1.037.942

VWF	BA 2018	BO 2019
Nieuwe schulden ministerie	350.000	390.000
Nieuwe schulden FS3	+3.200	+3.200
Aflossing schuld ministerie	-14.873	-22.039
Aflossing LT schuld (vroegere gewaarborgde schuld)	-150.495	-155.281
Netto schuldtoename	187.832	215.880

School Invest	BA 2018	BO 2019
Nieuwe schulden	88.528	54.237
Aflossingen van schulden	-27.000	-27.701
Netto schuldtoename	61.528	26.536

Vanaf midden 2015 neemt de Vlaamse overheid de rechtstreekse financiering op zich van de regionale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF. Voor 2019 wordt netto 1,2 miljard euro voorzien voor VMSW en 368 miljoen euro voor VWF. Hierin zitten de aflossingen van deze nieuwe schulden vervat. Bij de opnames wordt een zo goed mogelijke match gezocht met de leningsbehoefte van deze instellingen en dit in een meerjarig perspectief.

Voor de overname van de langetermijnfinanciering van de DBFM Scholen van Morgen door de NV School Invest wordt voor 2019 nog in een totale directe financiering voorzien van 54 miljoen euro in 2019 via obligaties uitgegeven via het X/N- vereffeningsstelsel en via het BCP-programma. Wanneer rekening gehouden wordt met de aflossingen van deze nieuwe schulden bekomt men een netto-schuldtoename van 27 miljoen euro die aldus rechtstreeks gefund zal worden door de Vlaamse overheid in 2019.

Bovenvermelde opnames laten de directe schuld stijgen terwijl de schulden van de desbetreffende instellingen dalen met de terugbetaling van hun bestaande portefeuille van (gewaARBorgde) schulden (zie verder tabel 5).

Ook de aflossing van de lening door Diestsepoort geeft aanleiding tot minder financieringsbehoeften (-2,2 miljoen euro).

Samengevat geeft onderstaande tabel de bruto-financieringsbehoeften van de ministeries voor 2019 weer en dit rekening houdende met deze directe financieringen. Samengevat komt dit neer op een totale financieringsbehoefte in 2019 van 3,0 miljard euro.

Tabel 8-4: Financieringsbehoefte ministerie (in duizend euro)

	BA 2018	BO 2019
Aflossing schuld ministerie	758.866	67.597
Aflossingen BCP	0	0
Saldo ESR-9 CFO-leden	32.508	14.892
Begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht	458.314	1.013.551
Saldo esr-8 ministeries	173.793	387.878
Saldo esr-9 ministeries	7.892	10.034
Saldo esr-8 CFO-leden	92.655	27.088
Kasoverschotten + beleggingen	0	0
Herfinanciering VMSW	907.998	1.229.828
Herfinanciering VWF	335.127	367.961
Financiering Schoolinvest	61.528	26.536
Financiering Diestsepoort	-2.100	-2.200
Impact decreet beheer financiële activa	-600.000	-100.000
Totaal	2.226.581	3.043.165
Aflossingen	758.866	67.597

Netto toename directe schuld	1.467.715	2.975.568
-------------------------------------	------------------	------------------

8.4. Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2018 en 2019 per entiteit

In onderstaande tabel wordt tot slot een vergelijking gemaakt tussen de reële situatie van de geconsolideerde schuld eind 2017 en de bij BA 2018 en BO 2019 verwachte geconsolideerde schuld eind 2018 en eind 2019. Enkel de grootste instellingen worden in de tabel hieronder weergegeven, het volledige detail kan terug gevonden worden in bijlage 1.

Tabel 8-5: Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro)

	REA 2017	BA 2018	BO 2019
Directe schuld MVG (exclusief negatieve stand zichtrekening)	5.051.621	6.512.805	9.487.371
Correctie Flemish Community obligaties aangehouden door VG S.1312 entiteiten**	-37.950	-37.950	-37.950
Indirecte schuld MVG	0	0	0
Negatieve stand MVG zichtrekening en C.F.O. te consolideren V.O.I.'s	262.272	262.272	262.272
VG S.1312 entiteiten			
Agion	374.699	374.699	374.699
BAM	120.731	104.633	88.535
EKM's	595.405	603.714	620.049
VIPA	1.670.244	1.577.755	1.481.230
VPM	30.000	30.000	30.000
VMSW	6.112.954	5.929.783	5.737.897
VVM De Lijn	151.588	139.934	125.509
VWF	2.705.571	2.558.276	2.406.195
LRM-groep	7.941	8.925	8.267
PMV-groep	5.072	5.072	5.072
Universiteiten en Hogescholen	517.396	522.062	528.167
Ziekenhuisinfrastructuur	4.726.931	4.487.196	4.224.473
Andere	164.725	154.778	218.466
Correcties (achteraf na BA18 doorgevoerd)		-4.604	
Andere esr-correcties		2.194	-453.009
Correctie VG S1312 entiteiten die gedeeltelijk schuldbewijzen in portefeuille hebben van andere VG S1312 entiteiten*	-12.350	-12.350	-12.350
PPS			
DBFM "Scholen van Morgen"	181.961	141.262	125.441
Brabo I	178.216	175.218	171.999
Livan I	95.887	93.452	90.774
Stelplaatsen, stelplaatsen BOvZO, stelplaatsen cluster 2 en stelplaatsen Oostende	140.692	135.916	135.916
Via invest zaventem	55.982	54.840	53.698
R4	91.450	89.331	87.231
Noord zuid kempen	190.300	184.683	178.976

Toerisme - Jeugdverblijf	4.400	4.400	4.400
Schuldovername gemeenten en overlopende rekening mbt afrekening 2018 BFW			
Schuldovername gemeenten	0	90.593	81.561
Overlopende rekening mbt afrekening 2018 BFW	0	967.586	915.723
Totaal geconsolideerde schuld	23.385.738	25.156.476	26.940.612
Toename geconsolideerde schuld		1.770.737	1.784.136

* VPM in U Gent 10 miljoen EUR; PMV in Lak Invest 2,35 miljoen EUR

** VSB 8,4 miljoen EUR; Vlaams Parlement 5 miljoen EUR; KU Leuven 25 miljoen EUR

Op vraag van het Rekenhof werden sinds vorige ronde 2 aparte lijnen ingevoegd met correcties voor de schuldbewijzen die binnen S1312 aangehouden werden.

De geraamde geconsolideerde schuld eind 2019 bedraagt 26,9 miljard euro wat een stijging van 1,8 miljard is ten opzichte van de geraamde geconsolideerde schuld eind 2018. Merk op dat door de verdere verfijning van de methodiek de toename die voorspeld wordt in deze detailtabel volledig in overeenstemming is met de schuldtoename zoals voorspeld in Tabel 1.

We merken nog op dat de geraamde geconsolideerde schuld eind 2018 25,2 miljard euro bedraagt. Dat is een toename met 207 miljoen euro ten opzichte van het cijfer gepresenteerd bij de vorige begrotingsronde. Dit is te verklaren door een verdere verfijning van de methodiek die ook toegepast werd op de kolom BA2018. Hieronder een olijsting van de verschillen ten opzichte van de cijfers gepresenteerd bij de begrotingsaanpassing 2018.

Tabel 8-6: Verklaring van de verschillen voor de geconsolideerde schuld eind 2018

	BA18	Nu	Vershil	Reden
Directe schuld	6.318.353	6.512.805	194.452	Tabel 4 financieringsbehoeften: vorderingensaldo ook gecorrigeerd voor niet-CFO leden + esr-8 ontvangsten ministerie gecorrigeerd voor de aflossingen van de directe financieringen
LRM-groep	9.518	8.925	-593	2 aflossingen uit LRM-groep werden verkeerdelijk niet verrekend bij de vorige ronde
Universiteiten en Hogescholen	522.715	522.062	-653	Correcties voor aflossingen binnen de overheidssector
Andere	151.673	154.778	3.105	Correcties voor aflossingen binnen de overheidssector
Instellingen die niet verwerkt werden bij vorige ronde	0	-4.604	-4.604	VIF: -4.409, Center for Beta Cell Therapy in Diabetes: -195
Andere esr-correcties	0	2.194	2.194	Sommige esr-correcties werden verkeerdelijk nog niet verrekend bij de vorige begrotingsronde (vb. Sluis Terneuzen)
DBFM Scholen van Morgen	127.904	141.262	13.358	Schuld eind 2018 aangepast aan de laatste vooruitzichten

Totaal			207.259	
--------	--	--	---------	--

8.5. Aftoetsing Vlaamse schuldnormering

Hieronder toetsen we de evolutie van de schuld af aan de 2 doelstellingen uit de schuldnorm.

a. Behoud van een gunstige rating

De eerste doelstelling betreft het behoud van een gunstige rating. Om blijvend een gunstige rating te behouden, wordt de schuld - volgens de definitie zoals door Moody's gehanteerd - best beperkt tot 35-65% van de lopende ontvangsten.

In de tabel hieronder geven we de evolutie van deze ratio weer voor de jaren 2017-2019. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, blijft de schuld voor 2018 en 2019 nog ver onder het niveau van 65% waardoor aan doelstelling 1 uit de schuldnorm voldaan wordt.

Tabel 8-7: Ratio schuld versus inkomsten

	2017	2018	2019
Directe schuld	5.313.893	6.775.077	9.749.643
Indirecte schuld	0	0	0
Sociale huisvesting	9.413.930	9.091.774	8.764.142
PPP en alternatieve financiering	2.609.132	2.456.857	2.329.664
Ziekenhuisinfrastructuur	4.726.931	4.487.196	4.224.473
Andere schuld	1.321.852	2.345.572	1.872.690
	23.385.738	25.156.476	26.940.612
Schuld excl. ziekenhuisinfrastructuur	18.658.807	20.669.280	22.716.139
Inkomsten	42.846.341	42.625.400	45.096.053
Ratio= schuld excl. Ziekenhuisinfrastructuur/ Inkomsten	43,55%	48,49%	50,37%

b. Netto-actief positie

Tegenover deze geconsolideerde schuld staan ook activa. Hieronder is de update van de netto-actiefpositie per eind 2017 terug te vinden.

Tabel 8-8: Netto-actiefpositie eind 2017

Financiële activa	Bedrag
Financiële vaste activa – deelnemingen	2,9 miljard euro
Financiële vaste activa – vorderingen	0,3 miljard euro
Vorderingen op meer dan één jaar (voornamelijk VMSW en VWF)	14,4 miljard euro
Vorderingen op minder dan één jaar	0,8 miljard euro
Voorraad onroerende goederen voor verkoop (voornamelijk industrieterreinen)	0,2 miljard euro
Liquide middelen en geldbeleggingen	7,5 miljard euro
Totaal	26,1 miljard euro

Aftrek "niet eigenaarschap" op basis van methodologische nota	-3,3 miljard euro
Totaal weerhouden activa relevant voor het bepalen van de directe terugbetalingscapaciteit van de schuld	22,8 miljard euro
Passiva	bedrag
Geconsolideerde schuld	23,4 miljard euro
Aftrek ziekenhuisfinanciering	-4,7 miljard euro
Totaal weerhouden passiva	18,6 miljard euro
Netto actief	4,2 miljard euro

Op basis van voorliggende tabel kan vastgesteld worden dat de Vlaamse overheid eind 2017 een netto-actief had van 4,2 miljard euro. De toename van de activa is m.a.w. groter dan de toename van de geconsolideerde schuld (excl. Ziekenhuisfinanciering) want eind 2016 bedroeg de netto-actiefpositie slechts 2,8 miljard euro.

De doelstelling voor de komende jaren is om een blijvend positieve netto-actief positie (vermarktbaar activa > geconsolideerde schuld) te behouden (doelstelling 2 uit de schuldnorm).

In de begrotingen 2018 en 2019 zitten 3 belangrijke factoren die een impact zullen hebben op de netto-actief-positie, maar deze - gelet op de actuele marge - niet in gevaar brengen: Het betreft de afrekening van de bijzondere financieringswet in 2018, de overname van de schuld van de gemeenten in het kader van vrijwillige fusies in 2018 en de ESR-correctie voor de ziekenhuizen in 2018 en 2019. Bovendien wordt de afrekening van de autonomiefactor kasmatisch gespreid over 16 jaar waardoor dit effect maar getrapt tot uiting komt.

Tabel 8-9: Samenvattende tabel netto-actief positie eind 2017 en de impacterende factoren in 2018 en 2019 (in duizend euro)

Geconsolideerde schuld excl. schuld ziekenhuizen	18.658.807
Geconsolideerde bedrijfsmatig vermarktbaar activa	22.838.737
Netto-actiefpositie	4.179.930
Uitdagingen:	
Afrekening autonomiefactor in 2018	1.017.600
Waarvan aflossing 2018	50.014
Waarvan aflossing 2019	51.863
Schuldovername gemeenten	96.654
ESR-correctie ziekenhuizen 2018	279.735
ESR-correctie ziekenhuizen 2019	262.723

8.6. PPS-schulden en gewaarborgde schulden

In tabel 5 worden enkel de geconsolideerde schulden weergegeven. Daar het overgrote deel van de PPS-schulden geconsolideerd zijn, zijn deze ook vervat in bovenstaande tabel. Voor de PPS-schulden die niet geherklasseerd zijn, kan verwezen worden naar het jaarlijks rapport van het PPS-kenniscentrum.

De Vlaamse overheid heeft daarnaast ook nog voorwaardelijke verplichtingen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gewaarborgde schuld eind 2017 met een projectie voor 2018 en 2019.

Tabel 8-10: Evolutie van de gewaarborgde schuld (in miljoen euro)

	2017	2018	2019
Waarborgen aan (lokale) overheden	486,35	368,89	360,86
De Watergroep	187,02	194,48	201,94
EVA Vlaamse Vervoersmaatschappij De Lijn	35,02	24,09	11,39
Universiteiten (sociale sector)	4,5	3,78	3,22
Universitair Ziekenhuis Gent	48,4	46,18	43,85
EVA Syntra Vlaanderen	0,44	0,3	0,4
Stad Antwerpen	110,91	0	0
Stad Sint-Niklaas - Cross Border Lease (*)	50,58	50,58	50,58
Stad Dendermonde - Cross Border Lease (*)	32,26	32,26	32,26
Gemeente Hamme - Cross Border Lease (*)	17,22	17,22	17,22
Waarborgen gedekt door activa	11.916,99	11.636,10	11.211,38
Sociale Huisvesting	686,00	700,00	700,00
EVA VMSW (Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen)	4340,23	4146,01	3947,35
Vlaams Woningfonds cvba	2697,25	2544,03	2388,43
IVA AGIO n (Ag. voor Infrastructuur in het Onderwijs)	329,9	350	370
IVA VIPA (Ag. voor infrastructuur van welzijnsinstellingen)	2.321,26	2.283,26	2.245,26
Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel nv	120,34	104,08	87,98
Project Brabo 1 nv	118,30	118,30	109,18
Scholen van Morgen	1142,62	1198	1220
Deurganckdoksluis	161,09	161,09	108,60
Economische waarborgen	985,66	1.030,05	944,05
Waarborgbeheer nv	655,14	700,00	700,00
Gigarant nv	205,59	205,59	205,59
VLIF (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds)	22,33	22,33	20
VIB (Vlaams Instituut voor Biotechnologie)	3,17	2,7	2,205
I.M.E.C.	31,93	31,93	16,25
ARKimedesfonds	67,5	67,5	0
Rest	0	0	0
V.Z.W. De Gezinsbond	0	0	0
TOTAAL	13.389,00	13.003,71	12.481,71

Het merendeel van de gewaarborgde schuld is reeds opgenomen in de geconsolideerde schuld. Eind 2017 is van de 13,4 miljard euro gewaarborgde schuld slechts 2,0 miljard euro niet geconsolideerd. Zoals uit bovenstaande tabel blijkt wordt voor 2018 en 2019 een daling van de gewaarborgde schuld verwacht als gevolg van de rechtstreekse financiering van de Vlaamse overheid van de belangrijkste instellingen met waarborgen en het stopzetten van de waarborgverstrekking binnen de welzijnssector, gelet op de forfaitarisering van de investeringsubsidies.

Tegenover deze waarborgen staan ook inkomsten via de waarborgpremies die betaald moeten worden door de betreffende instellingen.

8.7. Rentevoorzichten en de sensitiviteit van de rente

8.7.1. Sensitiviteitsanalyse van de rente

Hieronder wordt kort de gevoeligheid van de rente ontvangsten en – uitgaven voor een wijziging in de intrestvoeten weergegeven.

Hierbij wordt het effect berekend van een lineaire stijging van de rentecurve met 100 basispunten. Voor 2019 zou dit een budgettaire meerkost van 2,797 miljoen euro betekenen. De beperkte verhoging in 2019 wordt voornamelijk verklaard door het feit dat er ook belangrijke rente ontvangsten met een vlottende rentevoet zijn. Daarenboven zal het effect van de lineaire stijging van de rentecurve met 100 basispunten op de lange termijn schuld met vaste rentevoet zich pas vanaf 2020 beginnen voelen. Door de stijging van de rentecurve gedurende de periode 2019-2021 zou de impact 45,293 miljoen euro bedragen in 2021.

Tabel 8-11: wijziging rentecurve met 100 basispunten (in duizend euro)

2019	2020	2021
2.797	22.694	45.293

9. Bijlagen

9.1. Bijlage 1: Prestatiebegroting

9.1.1 Opzet van een prestatiebegroting

Om in Vlaanderen te evolueren richting 'performance informed budgeting', waarbij op termijn prestatie-informatie systematisch gebruikt kan worden als verantwoording bij budgettaire beslissingen, werd deze legislatuur al een hele weg afgelegd. Dit traject werd reeds gekaderd in de algemene toelichting bij de BO2018.

De meerwaarde van de prestatiebegroting zoals voorzien binnen de Vlaamse Gemeenschap bestaat erin om:

- de link tussen het gevoerde beleid en de ingezette middelen te versterken;
- de beschikbare middelen binnen de verschillende beleidsdomeinen op een zo efficiënt mogelijke manier in te zetten of te herverdelen;
- een verhoogde transparantie en leesbaarheid van de begroting te bekomen, wat complementair is met de doelstellingen van de werkgroep leesbaarheid van het Vlaams Parlement;
- de kwaliteit van het overheidsoptreden te verhogen.

Bij het uitwerken van de inhoudelijke oefeningen per beleidsdomein is duidelijk geworden dat een rechtstreekse koppeling tussen doelstellingen en begrotingsartikels omwille van verschillende redenen zeer moeilijk is. Er namelijk niet altijd een rechtstreeks link mogelijk tussen de doelstellingen opgenomen in beleidsnota's/beleidsbrieven/ondernemingsplannen en de doelstellingen opgenomen in de libellés van de begrotingsartikels, terwijl dit wel het opzet is van de artikelstructuur.

Om stappen te zetten naar een prestatiebegroting, waar prestaties en resultaten ten aanzien van bepaalde doelstellingen worden gebruikt als toelichting en verantwoording bij budgettaire beslissingen, dient er eerst een goede, stabiele structuur te zijn waarbij er een duidelijke link is tussen de beleidsdoelstellingen en de corresponderende kredieten.

Hiertoe is het inhoudelijk structurelement in het leven geroepen, als een inhoudelijk zinvolle clustering van deelbevoegdheden/kredieten binnen een beleidsveld/begrotingsprogramma. Het inhoudelijk structurelement is een noodzakelijk tussenniveau, dat zich bevindt tussen de huidige begrotingsprogramma's en begrotingsartikels. Dit niveau kan in sommige gevallen wel overeenkomen met de begrotingsartikels of met begrotingsprogramma's. Op die manier ontstaat er een koppeling tussen variabele, legislatuur gebonden doelstellingen en stabiele begrotingsartikels. Door invoering van het inhoudelijk structurelement blijft de begrotingsstructuur stabiel over de legislaturen heen, waardoor het mogelijk wordt om tijdsreeksen te maken. Het inhoudelijk structurelement is een neutraal geformuleerde inhoudelijke verzamelnaam voor verschillende overheidstaken en dient zowel opgenomen te worden in de beleids- als begrotingsdocumenten, zodat er een duidelijke koppeling ontstaat tussen het beleid en de daar tegenover staande kredieten.

9.1.2 Wat verandert er bij begrotingsopmaak 2019?

Om gemakkelijk te kunnen rapporteren over de evolutie van de kredieten per inhoudelijk structurelement, was het nodig om de kredieten die horen bij een bepaald ISE ook formeel samen te voegen op hetzelfde artikel of een groep van artikels die vallen onder eenzelfde ISE. Daarbij is het dus van belang dat er op basis van de artikels kan afgeleid worden om

welk inhoudelijk structuurelement het gaat. Dit vereist een aangepaste invulling van de artikelstructuur. Volgend voorbeeld illustreert dit:

Tabel 9.1: Sleutel begrotingsartikel na prestatiebegroting

CBO	-	1	CD	B	2	D	A	-	WT
entiteit	-	Begrotings -afdeling (code ORAFIN)	program- ma	minister	krediet- soort	inhoudelijk structuur element	Artikel- code	-	ESR- aggregaat

Aangezien bij BO2019 alle beleidsdomeinen ingekanteld zijn in de nieuwe structuur, zullen alle begrotingsartikels volgens bovenstaand voorbeeld worden opgebouwd. Vanaf BO2019 wordt de administratieve uitgaventabel herschikt met het oog op een betere leesbaarheid. De artikels worden in eerste instantie opgelijst per programma en vervolgens per inhoudelijk structuurelement. Dit zal enerzijds de leesbaarheid van de begroting bevorderen, maar laat ook een meer gedetailleerde opvolging van de begrotingskredieten in de tijd toe op basis van de inhoudelijke thema's waarvoor de Vlaamse overheid kredieten voorziet.

Teneinde een duidelijke aansluiting tussen de administratieve tabel en de Memorie van Toelichting te hebben, zal ook de structuur van de Memorie van Toelichting wijzigen. Er wordt, net zoals in de administratieve tabel, een ordening voorzien voor de departementen (exclusief DAB's) en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid per programma en per inhoudelijk structuurelement. Dit zowel voor de ontvangsten als voor de (beleids-)uitgaven. Er zal dus geen bundeling van de diverse ontvangsten- en uitgavenartikelen per entiteit meer zijn. Uitzondering op dit principe betreft het apparaatsprogramma (programma A) waar de bespreking op artikelniveau per entiteit behouden blijft. Voor de rechtspersonen blijft de structuur van de Memorie van Toelichting ongewijzigd ten opzichte van de vorige begrotingsrondes.

Vooraan in de Memorie van Toelichting wordt er een overzicht met een korte omschrijving van de inhoudelijke structuurelementen van het beleidsdomein voorzien. Deze omschrijving kan eveneens een aantal voorbeelden van onderliggende taken/processen bevatten. Op die manier is het voor de geïnteresseerde lezer duidelijk wat er juist onder de inhoudelijke structuurelementen zit. Tot slot wordt er achteraan in de Memorie van Toelichting een publicatie voorzien met de geconsolideerde ESR-ontvangsten, ESR-beleidskredieten en ESR-betaalkredieten per inhoudelijk structuurelement van het betreffende beleidsdomein. De berekening van deze geconsolideerde totalen komt overeen met de berekening van de totalen hieronder, zie infra voor de berekeningswijze.

9.1.3 Rapportage per inhoudelijk structuurelement

Er wordt een overzicht geboden van alle ISE's met geconsolideerde ESR-beleidskredieten, ESR-betaalkredieten en ESR-ontvangsten. Het betreft een geconsolideerd totaal, wat inhoudt dat zowel de kredieten van de ministeriebegrotingen als de kredieten van de rechtspersonen worden meegenomen. Een toelichting bij de berekening van de geconsolideerde beleids- en betaalkredieten is opgenomen in de algemene toelichting (hoofdstuk 4). In het overzicht van de ESR-kredieten per inhoudelijk structuurelement zijn de apparaatskredieten niet opgenomen. Dit verklaart het verschil met de totale geconsolideerde beleids- en betaalkredieten.

ISE	ISE OMSCHRIJVING	ESR Beleid	ESR Betaal	Ontvangsten
CA	Thema-overschrijdend	164.951	71.959	
CB	Financiële operaties	124.759	124.759	24.293
CC	Budgettair beleid	48.710	48.710	25.874.970
CD	Fiscaliteit	1.920.094	1.918.006	14.586.407
CE	Boekhouding en financiële rapportering	2.559	2.559	
DI	Vlaanderen en Brussel ontwikkelen en promoten als toeristische topbestemming	49.275	71.160	1.662
DB	Internationale belangenbehartiging en vertegenwoordiging	6.984	7.062	177
DC	Reputatiemanagement	575	575	
DD	Controle op handel in strategische goederen	5	5	5
DE	Bestrijding van armoede in al haar dimensies op internationaal vlak	35.988	36.112	13.160
DF	Internationale economische belangenbehartiging en vertegenwoordiging	794	794	
DG	Financiële hefboomen voor internationalisering van de Vlaamse economie	59.848	58.003	4.779
DH	Partnerschappen voor internationalisering van de Vlaamse economie	905	1.000	
EA	Thema-overschrijdend	184.155	180.215	209
EB	Toegang tot financiering voor ondernemingen	337.666	337.666	326.391
EC	Ondernemerschap stimuleren	36.302	44.114	341
ED	Groei-ondersteuning van KMO's en groei bedrijven	227.207	139.746	
EE	Vegroening/klimaat	54.483	56.682	
EF	Ruimtelijke economie	28.193	35.364	15
EG	Algemeen fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	111.916	128.226	42.297
EH	Domeinspecifiek fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	33.297	35.154	4.881
EI	Strategisch basisonderzoek	32.683	35.901	
EJ	Onderzoeksinfrastructuur	1.028	1.500	
EK	Post initieel onderwijs	855	853	
EL	Brugfunctie tussen fundamenteel en toegepast onderzoek	361.121	362.570	97.425
EN	Versterken van innovatiekracht van ondernemingen	388.949	376.880	1.830
EO	Wetenschapspopularisering en -communicatie	10.111	10.428	1.486
FA	Thema-overschrijdend	2.825	2.825	
FB	Infrastructuur voor het onderwijs	516.676	532.272	133.539
FC	Deeltijds kunstonderwijs	248.217	246.650	17.425
FD	Kleuter- en leerplichtonderwijs	8.435.553	8.435.553	63.164
FE	Hoger onderwijs	3.669.116	3.670.807	1.096.097
FF	Volwassenenonderwijs	440.595	440.595	7.662
FG	Ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld	347.022	348.221	8.820
FH	School- en studietoelagen	149.241	149.247	3.705
FI	Onderwijsinspectie	15.551	15.551	
GB	Beleidsontwikkelig en -ondersteuning	6.896	6.607	34
GC	Armoedebeleid	17.908	17.908	
GD	Vrijwilligerswerk	1.989	1.989	
GE	Welzijnswerk	116.251	116.251	150
GF	Vlaams intersectoraal akkoord	58.064	58.064	
GG	Juridische eerstelijnsbijstand	1.239	1.239	
GH	Justitiehuizen en elektronisch toezicht	11.732	11.732	5.753

ISE	ISE OMSCHRIJVING	ESR Beleid	ESR Betaal	Ontvangsten
GI	Algemeen gezondheidsbeleid	11.740	11.027	728
GJ	Preventie	69.077	70.780	997
GK	Woonzorg en eerste lijn	48.650	48.646	50
GL	Gespecialiseerde zorg	106.473	106.658	
GM	Jeugdhulp	501.690	497.573	16.545
GN	Kinderopvang	707.055	707.055	182.435
GO	Preventieve gezinsondersteuning	87.499	87.499	
GP	Adoptie	2.970	2.970	127
GQ	Gezinsbijslagen	3.957.797	3.957.797	0
GR	Ondersteuning van personen met een handicap Kwaliteitsvolle, toegankelijke en betaalbare infrastructuur	1.726.768	1.726.768	13.509
GS		871.032	806.825	460
GT	Vlaamse sociale bescherming	4.824.135	4.820.259	271.429
GU	Geïntegreerd gezinsbeleid	97.477	97.477	5.109
GW	Vlaamse Sociale Bescherming Zorgbudgetten	881	881	
HA	Beleidswerking en internationaal beleid ondersteunen	91.382	92.496	661
HB	Investeren in infrastructuur	28.454	34.856	26
HC	Culturele organisaties ondersteunen	360.654	359.125	24.216
HD	Culturele projecten stimuleren	17.608	17.208	60
HE	Internationaal en interregionaal cultuurbeleid	10.369	10.369	110
HF	Jeugdorganisaties ondersteunen	48.294	48.294	280
HG	Jeugdprojecten stimuleren	1.251	1.382	
HH	Internationaal en interregionaal jeugdbeleid	365	365	
HI	Mediaorganisaties ondersteunen	83.082	83.082	2.596
HJ	Mediaprojecten stimuleren	1.204	1.204	
HK	Internationaal en interregionaal mediabeleid	1.182	1.182	
HL	Onafhankelijke toezichtshouder	2.536	2.536	1.260
HM	Openbare omroep	452.123	452.123	192.447
HN	Sport voor allen	105.276	105.786	13.166
HO	Infrastructuur	21.678	38.036	
HP	Gezond en ethisch sporten	817	817	
HQ	Topsport	22.760	22.760	
HR	Internationaal en interregionaal sportbeleid	96	96	
HS	Anti-doping	1.067	1.067	
JA	Thema-overschrijdend	83.447	89.733	1.745
JC	Transitie van werkloosheid naar betaalde arbeid Transitie van uittreding naar betaalde arbeid (incl. werkbaarheid)	2.115.172	2.118.706	165.283
JD		15.394	16.315	
JE	Transitie van zorg/huishoudens naar betaalde arbeid	1.382.795	1.382.795	647
JF	Transitie van vorming naar betaalde arbeid Het ondersteunen van duurzaam en sociaal ondernemerschap	142.736	142.736	1.551
JG		7.934	7.934	155
KA	Thema-overschrijdend	1.569	1.634	207
KB	Ondersteuning landbouwer en landbouwbedrijf Ondersteuning van de agrovoedingsketen en landbouwgerelateerde organisaties	78.330	79.743	1.410
KC		16.731	14.355	1.213
KD	Visserij en aquacultuur	2.933	2.500	103
KE	Dienstverlening, onderzoek en referentietaken m.b.t. landbouw, visserij en voeding	30.931	31.881	21.261

ISE	ISE OMSCHRIJVING	ESR Beleid	ESR Betaal	Ontvangsten
KF	Promotie en afzetbevordering lanbouw, tuinbouw en zeevisserij	5.132	5.111	
MB	Luchthavenbeleid	100	100	
MC	Uitbating regionale luchthavens	13.928	13.928	13
MD	Luchthaveninfrastructuur	2.950	24.321	598
ME	Basisbereikbaarheid	1.375.057	1.299.153	254.609
MK	Algemene beleidsondersteuning	16.793	16.043	665
ML	Algemeen mobiliteitsbeleid	23.133	11.971	4.695
MM	Combimobiliteit	3.876	2.914	
MN	Verkeersveiligheid	40.293	29.781	137.468
MO	Verkeersbeleid	50.214	51.939	600
MP	Weginfrastructuur algemeen	62.561	62.479	79.648
MQ	Onderhoud weginfrastructuur	179.384	179.057	5.000
MR	Investeringen weginfrastructuur	1.041.514	946.983	114.638
MS	Haven- en waterbeleid	8.733	9.171	25
MT	Waterinfrastructuur algemeen	108.391	108.683	51.891
MU	Onderhoud waterinfrastructuur	300.613	306.873	215
MV	Investeringen waterinfrastructuur	422.859	507.761	101.084
MW	Scheepsvaartverkeer	71.930	71.930	112.368
PB	Ondersteuning Vlaamse regering	9.081	9.330	54
PC	Gelijke kansen	7.848	7.791	1.965
PD	Integratie en inburgering	75.873	76.129	3.463
PE	Brussel	50.894	50.656	2.887
PF	Vlaamse Rand	12.387	10.127	1.495
PG	Binnenlands Bestuur	3.418.160	3.415.102	2.000
PH	Stedenbeleid	61.680	63.006	20
PM	Rampenschade	846	846	
PN	Digitale transformatie dienstverlening overheid	28.520	33.088	8.468
PP	Facilities	37.520	39.900	8.368
PQ	Vastgoed	103.730	115.550	10.289
PR	ICT	38.810	38.810	10.769
PS	Overheidsopdrachten	700	700	
PT	HR	40.373	40.810	4.053
QA	Thema-overschrijdend instrumentarium onroerend erfgoed	2.560	2.205	256
QB	Partnerschappen rond erfgoedzorg	7.596	7.293	0
QC	Kwaliteit van onroerenderfgoed(zorg)	96.689	88.302	63
QD	Water	418.974	368.732	88.196
QE	Bodem en ondergrond	65.048	57.949	6.820
QF	Natuur en biodiversiteit	122.317	117.084	16.461
QG	Plattelandsbeleid	4.763	4.911	0
QH	Lucht	4.027	4.381	0
QI	Klimaat	28.822	13.583	206.319
QJ	Afval en materialen	54.866	49.568	53.406
QK	Energie	180.862	172.814	130.270
QM	Dierenwelzijn	4.460	4.460	756
QN	Omgevingsbeleid voor ruimte en milieu	103.885	98.110	24.127

ISE	ISE OMSCHRIJVING	ESR Beleid	ESR Betaal	Ontvangsten
QO	Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving	33.150	34.007	11.361
QP	Ondersteuning vraagzijde woningmarkt	280.570	281.293	135.443
QQ	Ondersteuning aanbodzijde woningmarkt	407.208	412.425	193.543
QR	Woningkwaliteit	97.760	97.117	300
QS	Lokaal woonbeleid	3.232	3.508	
QT	Thema-overschrijdend instrumentarium wonen	14.384	14.882	400
VB	Hogere entiteiten	95.063	95.063	
		46.043.821	45.722.575	45.021.532

9.2. Bijlage 2: Kredieten per entiteit per programma

Zoals voorzien in het rekendecreet, dient er een overzicht gegeven te worden van de kredieten per entiteit en per programma. Door de nieuwe opbouw van de administratieve tabel, zijn deze subtotaal niet meer zichtbaar in de administratieve tabel zelf. Hieronder wordt een tabel weergegeven waarin deze subtotaal opgenomen zijn.

Beleidsdomein	Programma	Entiteit	VAK	VEK	VRK
C	Programma A	CB0 DEPARTEMENT FB	14.100	14.100	128
		CE0 VLAAMSE BELASTINGDIENST	64.176	64.885	260
	Programma B	CB0 DEPARTEMENT FB	159.951	171.959	0
	Programma C	CB0 DEPARTEMENT FB	86.110	86.110	100
		CE0 VLAAMSE BELASTINGDIENST	0	0	0
	Programma D	CB0 DEPARTEMENT FB	1.772.463	1.772.463	0
Programma E	CB0 DEPARTEMENT FB	CE0 VLAAMSE BELASTINGDIENST	145.493	145.493	1.878
			1.918.928	2.281.428	0
D	Programma F	CB0 DEPARTEMENT FB	2.559	2.559	0
	Programma A	DB0 DEPARTEMENT BUITENLANDSE ZAKEN	14.957	14.815	203
	Programma D	DB0 DEPARTEMENT BUITENLANDSE ZAKEN	7.989	8.067	5
	Programma E	DB0 DEPARTEMENT BUITENLANDSE ZAKEN	23.096	23.220	55
	Programma F	DB0 DEPARTEMENT BUITENLANDSE ZAKEN	54.719	54.719	0
	Programma G	DB0 DEPARTEMENT BUITENLANDSE ZAKEN	69.760	69.945	80
E	Programma A	EB0 DEPARTEMENT EWI	9.509	9.507	121
		EC0 AGENTSCHAP INNOVEREN & ONDERNEMEN	29.111	29.111	458
	Programma B	EB0 DEPARTEMENT EWI	184.306	179.918	657
	Programma C	EB0 DEPARTEMENT EWI	200	200	10.000
		EC0 AGENTSCHAP INNOVEREN & ONDERNEMEN	681.652	681.852	16.562
	Programma E	EB0 DEPARTEMENT EWI	529.690	530.156	0
	Programma F	EB0 DEPARTEMENT EWI	283.464	283.335	0
Programma G	EB0 DEPARTEMENT EWI	10.446	10.759	0	

Beleidsdomein	Programma	Entiteit	VAK	VEK	VRK
F	Programma A	FB0 DEPARTEMENT OV	20.095	20.095	1.300
		FC0 AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJSDIENSTEN	32.807	32.792	0
		FD0 AGENTSCHAP HOGER ONDERWIJS, VOLWASSENENONDERWIJS, KWALIFICATIES EN STUDIETOELAGEN	16.361	16.361	0
		FI0 ONDERWIJSINSPECTIE	815	814	0
	Programma B	FB0 DEPARTEMENT OV	0	0	0
		FC0 AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJSDIENSTEN	1.608	1.608	0
		FD0 AGENTSCHAP HOGER ONDERWIJS, VOLWASSENENONDERWIJS, KWALIFICATIES EN STUDIETOELAGEN	1.217	1.217	0
	Programma D	FC0 AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJSDIENSTEN	8.372.442	8.372.442	63.164
	Programma E	FB0 DEPARTEMENT OV	7.486	7.486	0
		FD0 AGENTSCHAP HOGER ONDERWIJS, VOLWASSENENONDERWIJS, KWALIFICATIES EN STUDIETOELAGEN	1.876.871	1.876.871	4.947
	Programma F	FC0 AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJSDIENSTEN	230.792	230.792	15.858
		FD0 AGENTSCHAP HOGER ONDERWIJS, VOLWASSENENONDERWIJS, KWALIFICATIES EN STUDIETOELAGEN	430.260	430.260	2
Programma G	FB0 DEPARTEMENT OV	60.964	62.063	429	
	FC0 AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJSDIENSTEN	670.937	671.201	0	
	FD0 AGENTSCHAP HOGER ONDERWIJS, VOLWASSENENONDERWIJS, KWALIFICATIES EN STUDIETOELAGEN	232.840	232.539	4.324	
	FI0 ONDERWIJSINSPECTIE	15.551	15.551	0	
G	Programma A	GB0 DEPARTEMENT WVG	65.206	65.613	628
		GD0 JONGERENWELZIJN	87.674	87.824	0
		GE0 ZORG EN GEZONDHEID	22.330	22.330	0
	Programma B	GB0 DEPARTEMENT WVG	28.427	28.427	0
	Programma C	GB0 DEPARTEMENT WVG	182.083	181.761	5.653
	Programma D	GB0 DEPARTEMENT WVG	15.919	15.919	0
		GE0 ZORG EN GEZONDHEID	222.482	222.450	2.200
	Programma E	GB0 DEPARTEMENT WVG	481.081	481.110	0
Programma F	GB0 DEPARTEMENT WVG	4.667.862	4.667.862	0	
Programma G	GB0 DEPARTEMENT WVG	1.815.759	1.815.759	0	
Programma H	GB0 DEPARTEMENT WVG	2.533.538	2.533.538	0	

Beleidsdomein	Programma	Entiteit	VAK	VEK	VRK
		GE0 ZORG EN GEZONDHEID	2.019.901	2.016.025	0
	Programma I	GB0 DEPARTEMENT WVG	798.740	798.740	0
H	Programma A	HB0 DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA	27.232	27.232	171
	Programma B	HB0 DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA	135.241	141.735	236
	Programma C	HB0 DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA	364.428	364.126	207
	Programma D	HB0 DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA	50.355	50.486	0
	Programma E	HB0 DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA	352.605	352.605	0
	Programma F	HB0 DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA	156.425	156.425	0
J	Programma A	JB0 DEPARTEMENT WSE	29.923	30.258	354
	Programma B	JB0 DEPARTEMENT WSE	47.735	46.453	0
	Programma D	JB0 DEPARTEMENT WSE	2.746.374	2.750.797	250
	Programma E	JB0 DEPARTEMENT WSE	510.494	511.094	0
	Programma F	JB0 DEPARTEMENT WSE	301.292	301.292	0
K	Programma A	KB0 DEPARTEMENT LV KD0 INSTITUUT VOOR LANDBOUW EN VISSERIJONDERZOEK	43.699 18.933	43.699 18.940	351 0
	Programma D	KB0 DEPARTEMENT LV	94.746	95.581	2.153
	Programma F	KB0 DEPARTEMENT LV	5.848	5.848	0
	Programma G	KB0 DEPARTEMENT LV	5.132	5.111	0
M	Programma A	MB0 DEPARTEMENT MOW MC0 AGENTSCHAP VOOR MARITIEME DIENSTVERLENING EN KUST MD0 AGENTSCHAP WEGEN EN VERKEER	47.589 18.031 86.622	47.579 18.031 86.622	5.782 0 132
	Programma D	MB0 DEPARTEMENT MOW	17.880	37.751	0
	Programma E	MB0 DEPARTEMENT MOW	1.040.892	1.038.945	0
	Programma F	MB0 DEPARTEMENT MOW	744.782	737.706	0
	Programma H	MB0 DEPARTEMENT MOW MD0 AGENTSCHAP WEGEN EN VERKEER	169.174 188.748	168.660 186.816	34.247 0
	Programma I	MB0 DEPARTEMENT MOW MC0 AGENTSCHAP VOOR MARITIEME DIENSTVERLENING EN KUST	566.383 106.219	631.198 106.146	0 0
P	Programma A	PA0 DEPARTEMENT KANSELARIJ EN BESTUUR PB0 DEPARTEMENT KANSELARIJ EN BESTUUR - DIENST VAN DE GOUVERNEURS	28.836 3.779	28.836 3.779	120 70

Beleidsdomein	Programma	Entiteit	VAK	VEK	VRK
		PC0 AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN	16.764	16.764	0
		PD0 DIENST VAN DE BESTUURSRECHTSCOLLEGES	4.334	4.334	363
		PF0 AUDIT VLAANDEREN	6.922	6.757	0
		PG0 AGENTSCHAP OVERHEIDSPERSONEEL	21.727	21.679	155
		PH0 AGENTSCHAP FACILITAIR BEDRIJF	41.582	41.582	537
		PJ0 AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR	27.470	27.470	343
	Programma E	PA0 DEPARTEMENT KANSELARIJ EN BESTUUR	9.027	9.276	54
	Programma F	PA0 DEPARTEMENT KANSELARIJ EN BESTUUR	30	30	0
		PJ0 AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR	78.229	78.428	0
	Programma G	PJ0 AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR	52.077	52.039	0
	Programma H	PJ0 AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR	6.800	6.840	0
	Programma I	PA0 DEPARTEMENT KANSELARIJ EN BESTUUR	846	846	0
	Programma J	PC0 AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN	20.332	24.900	0
	Programma K	PA0 DEPARTEMENT KANSELARIJ EN BESTUUR	160	160	0
		PG0 AGENTSCHAP OVERHEIDSPERSONEEL	36.276	36.276	0
PH0 AGENTSCHAP FACILITAIR BEDRIJF		151.415	156.761	17.650	
Programma M	PJ0 AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR	3.479.840	3.478.108	0	
Q	Programma A	QB0 DEPARTEMENT OMGEVING	69.456	69.456	195
		QC0 INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK	14.787	14.207	0
		QD0 AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS	39.803	39.803	500
		QE0 VLAAMS ENERGIEAGENTSCHAP	6.236	6.263	0
		QF0 AGENTSCHAP WONEN	20.971	20.973	47
		QG0 AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED	18.487	18.495	85
	Programma C	QB0 DEPARTEMENT OMGEVING	500.743	518.689	216.966
		QC0 INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK	2.095	2.675	39
		QD0 AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS	8.160	8.260	9.140
	Programma D	QF0 AGENTSCHAP WONEN	369.491	376.816	947
	Programma E	QB0 DEPARTEMENT OMGEVING	1.281	1.181	1.874
		QE0 VLAAMS ENERGIEAGENTSCHAP	82.843	89.445	136.863
	Programma F	QB0 DEPARTEMENT OMGEVING	3.704	3.704	756

Beleidsdomein	Programma	Entiteit	VAK	VEK	VRK
	Programma G	QG0 AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED	113.589	104.544	256
V	Programma B	VR0 VLAAMSE REGERING	635	635	0
	Programma D	VP0 VLAAMS PARLEMENT	95.063	95.063	0
	Programma E	VR0 VLAAMSE REGERING	5.016	5.016	0
	Programma F	VK0 KABINET VAN DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED	4.646	4.646	0
	Programma G	VV0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN WERK, ECONOMIE, INNOVATIE EN SPORT	3.173	3.173	0
	Programma H	VM0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN BEGROTING, FINANCIEN EN ENERGIE, EN VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING	4.641	4.641	0
	Programma I	VQ0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN	3.323	3.323	0
	Programma J	VN0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, INBURGERING, WONEN, GELIJKE KANSEN EN ARMOEDEBESTRIJDING, EN	4.645	4.645	0
	Programma K	VT0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL	3.119	3.119	0
	Programma M	VL0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, EN VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING	4.645	4.645	0
	Programma N	VS0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW	3.227	3.227	0
	Programma O	VU0 KABINET VAN DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT, OPENBARE WERKEN, VLAAMSE RAND, TOERISME EN DIERENWELZIJN	3.174	3.174	0
Eindtotaal			44.224.908	44.709.870	559.855

9.3. Bijlage 3: Detailtabel geconsolideerde schuld

Tabel 9-2: Detailtabel geconsolideerde schuld (duizend euro)

	REA 2017	BO 2018	BA 2018
Directe schuld MVG (exclusief negatieve stand zichtrekening)	5.051.621	6.512.805	9.487.371
Correctie Flemish Community obligaties aangehouden door VG S.1312 entiteiten****	-37.950	-37.950	-37.950
Indirecte schuld MVG	0	0	0
Negatieve stand MVG zichtrekening en C.F.O. te consolideren V.O.I.'s	262.272	262.272	262.272
VG S.1312 entiteiten			
Amoras*	0	0	0
Agentschap Integratie en Inburgering	2.081	1.898	1.710
Agentschap Plantentuin Meise	0	188	0
Agentschap Sport Vlaanderen	1.304	1.129	951
Artesis Plantijn Hogeschool	26.580	25.787	24.954
Arteveldehogeschool	24.075	36.597	34.374
ATRIUM-2	0	0	0
Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel	120.731	104.633	88.535
Be-Dive	3.400	3.116	2.833
De Vlaamse Waterweg nv	3.088	0	1.328
Domus Flandria	605	2.015	2.669
EKM (GLOBAAL SJABLOON)	595.405	603.714	620.049
Erasmushogeschool	3.162	2.558	17.123
Eigen Vermogen Flanders Hydraulics	0	0	0
Eigen Vermogen Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek	138	70	0
Fonds Jongerenwelzijn	0	0	-82
Fonds voor Culturele Infrastructuur	0	0	0
Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen	0	0	0
Grindfonds	0	0	0
Het Gemeenschapsonderwijs	0	0	0
Greenville	1.521	2.789	2.414

Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid	0	0	0
Het Waterschei Project	3.020	3.020	3.020
Hogere Zeevaartschool	416	416	416
Hoger Instituut Maria Middelaers	698	653	608
Hogeschool Gent	23.000	23.000	23.000
Hogeschool West-Vlaanderen	17.757	26.440	24.422
Instituut voor Tropische Geneeskunde	11.113	10.422	9.724
Karel De Grote Hogeschool	49.358	46.735	44.059
Kind en Gezin	830	695	558
KUL	29.563	27.237	25.570
Kunsthuis Opera Vlaanderen Ballet Vlaanderen	0	0	0
LUCA	17.139	17.139	16.439
Lak Invest nv	31.490	30.933	30.164
Muntpunt	0	0	0
Odisee	46.347	43.612	40.855
PMV	0	0	0
PMV Re Vinci	5.072	5.072	5.072
PXL	3.440	12.429	26.918
School Invest	0	0	0
Site kanaal	157	59	-39
Site-Ontwikkeling Vlaanderen	9.337	8.893	8.449
Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra Vlaanderen	0	0	0
Thomas More Kempen	22.404	20.143	17.737
Thomas More Mechelen - Antwerpen	4.111	2.886	1.673
Toerisme Vlaanderen	0	0	0
UC Leuven	18.616	17.662	16.724
UC Limburg	3.645	2.957	7.234
Universiteit Gent	70.203	68.553	67.753
Universiteit Hasselt	26.000	23.400	20.800
Universitair Ziekenhuis Gent	48.401	48.401	48.401

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap	0	0	0
Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding	0	0	0
Vlaams Fonds voor de Letteren	0	0	-31
Vlaams Instituut voor Biotechnologie	4.779	4.132	3.457
Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden	1.670.244	1.577.755	1.481.230
Vitare	700	571	571
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek	0	0	0
VIVES NOORD	20.013	19.740	19.467
VIVES ZUID	25.202	23.078	20.954
Vlaams Parlement	0	0	0
Vlaamse Landmaatschappij	0	0	0
Vlaamse Participatiemaatschappij	30.000	30.000	30.000
Vlaamse Radio- en Televisie omroep	0	0	-1.109
VUB	74.554	71.271	67.971
Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen	6.112.954	5.929.783	5.737.897
Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming	0	0	0
Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn	151.588	139.934	125.509
Vlaams Woningfonds	2.705.571	2.558.276	2.406.195
Wandelaar Invest	61.815	55.141	47.015
Ziekenhuisinfrastructuur	4.726.931	4.487.196	4.224.473
De Werkvennootschap			83.479
Correctie VG S1312 entiteiten die gedeeltelijk schuldbewijzen in portefeuille hebben van andere VG S1312 entiteiten***	-12.350	-12.350	-12.350
Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs			
Nationaal Waarborgfonds	41.760	41.760	41.760
Agion (overgangperiode)	5.482	5.482	5.482
Agion (systeem vanaf 1993)	327.457	327.457	327.457
PPS-schulden			
DBFM Scholen van Morgen	181.961	141.262	125.441
Project Brabo 1	178.216	175.218	171.999
Livan Infrastructure	95.887	93.452	90.774

Stelplaatsen	6.599	6.427	6.427
Stelplaatsen BOvZO	35.332	34.699	34.699
VIA-Zaventem	55.982	54.840	53.698
Via R4-Gent	91.450	89.331	87.231
Via Noord Zuid Kempen	190.300	184.683	178.976
VAC Brussel	0	0	0
Stelplaatsen cluster 2	63.961	61.967	61.967
Toerisme - Jeugdverblijf	4.400	4.400	4.400
Stelplaatsen Oostende	34.800	32.823	32.823
Schuldovername gemeenten	0	90.593	81.561
Overlopende rekening mbt afrekening 2018 BFW	0	967.586	915.723
Esr-correcties			
Sluis Terneuzen		24.142	121.047
Correctie De Scheepvaart		-17.576	-17.576
Correctie FWO		-7.480	-20.774
Correctie Viapass		-1.467	-2.934
Correctie BTW DBFM		4.098	7.398
Correctie Vlaams Parlement		477	8.046
Correctie overflow inkanteling RIZIV-sectoren			-535.217
Correctie selectieve participatietoelage			-47.072
Correcties op basis van het rapport van het rekenhof			34.073
Correcties achteraf doorgevoerd na BA18			
DAB Vlaams Infrastructuurfonds		-4.409	-9.267
Center for Beta Cell Therapy in Diabetes		-195	-366
Totaal geconsolideerde schuld	23.385.738	25.156.476	26.940.612

* Vanaf 2017 opgenomen in directe schuld

** Geen S.1312 meer sinds 2017

*** VPM in U Gent 10 miljoen EUR; PMV in Lak Invest 2,35 miljoen EUR

**** VSB 8,4 miljoen EUR; Vlaams Parlement 5 miljoen EUR; KU Leuven 25 miljoen EUR

